

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו"ף לפניו לעזמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת כי תבוא תש"פ

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטריסים:

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית ברסלב

ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

היכל הקודש בארא פארק

Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

Visit Our Web Site:

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

חיזוק פאר די
אידישע שטוב
212-444-9169

קול
ברסלב
212-444-9191

חיזוק יומי

צו באקומען די חיזוק יומי
טעלעפאון מעסידזשינג
אימעיל
347-630-2876
chizikyomi@gmail.com

עירובין פרק שני - עושין פסין דף כא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"
 קסא תוספות

1 **מטפס** - אחוז כידיו ורגליו ונכנס ויוצא. מטפס - קפירי בלעז. מירי דחוי
 2 **לארם** - כיון דמיס כחיה מורגה - בעינן מיס חשבוני. אמר דחוי רובין - ואינו
 3 יכול לטפס - מותר לו למלאות ולשתות. ויהי לפני בחמתו - הוא עצמו אינו מותר
 4 לאלוה הכלי לפניו. מה הועיל - בתמימה. דחי הועילו למלאות מן הבית. שהוא
 5 שרתי חידה. אין בורענין בבבלי - דאמר
 6 ב"ביצה מעברין (עירובין נהב). אם היו
 7 בורענין ערין לער בתי חשבים אמר שמיס
 8 - מתעברין עמה. ומודרין חובים העיר מיס
 9 ולהלן. ומה הן בורענין - סוכות עששין
 10 שומרי העיר. ואינו דבר קבוע. וקאמר רבי
 11 ירמיה. דהנין בורענין אין בבבלי. כלומר. ואין
 12 מועברין עם העיר. ודבבלי איכא בירוק דמיא
 13 ושעפי להו. הלכך לא חשיבו מירי. בחומה
 14 לארין - בשטרא ארעות לבד מבבלי. דלא
 15 שכיחי מתבטא. - לתרות תלמידים הלובים
 16 מעיר לעיר ללמוד תורה. ופסי ביראות לא
 17 הותרו אלא לעילו רגלים ולבטוח ביה.
 18 והולכין לבר מניה. דשכיחי נגבי - דנגבי
 19 להו. הלכך לא חשיבו לרעות בתרים. דשכיחי
 20 טא - ולא הותרו פסי ביראות אלא למקום
 21 שצריך מי שגמים לבסוף ולשתות מהן.
 22 דאיכא דוקא. אמרי דקאיתו - בפרתה לבי
 23 בנישטא דניאל - שעמתי שאומרים עליכם
 24 שאותם אין מברית לבי בנישטא דניאל
 25 שבת. מקום הוה בבבלי שם הוה חתמל
 26 דניאל דכתיב "וכון פתחן ליה בעליתיה".
 27 **אמאי** קא שכיחי אבורענין - שם בורענין
 28 משבעים אמר לשבעים אמה. מתוואת
 29 עיריות דריבית. ונעטרו שם חמירא מן
 30 הבתים. ואמרין תהם בפרק "ביצה מעברין"
 31 (שם נהב). שם שלא פורעה. דיינו מצבת
 32 קבר - מתעברת עם העיר. ואף על פי שבת
 33 בית ממש. בשבעים אמה ושירים - שני
 34 שליש אמה. דהוא שיעור בית אסתים חביר
 35 מבטון. כדאמרין לקמן (גמא). ונתנין קרפף
 36 לעיר. וכל שבעים אמה עשירי סמוך לעיר
 37 היה עיר. לכל תבלה ארצו קין - וסדק כל
 38 דבר שי קין. ולמצוא סופו. אבל מצותך רחבה
 39 מנא. ואין קין לחבלה שלה. לא פירשו -
 40 איהו קין שעורה. ויפירשו אותה לפני -
 41 מגילת תורה שבעל פי ריהונו. וכן הוא
 42 **אופי** - דקניסין לשל פורענות. והוא ונתן -
 43 לשון שמחה. עשירים באמה - אמר של
 44 עפה. היינו כרוך הוא. והובא עשר - כשהיא
 45 היא עשירים בעשירים. כי לפת לא -
 46 דתשם קליפה זו בראש תבירתה. שיהא כל
 47 כתיבה מצד אחר. היא לא ארבעים - ארבע
 48 בתובת עשירים. וטעם בורת תבן - מות
 49 שלם - חצי אמה על חצי אמה. צא וחשוב
 50 כמה חצי אמה על חצי אמה. שי במגילה
 51 ותמצא שלשת אלפים ומאתים. כיצד עשה
 52 מעשרים אמה רוחב רצועת על רוחב עשה
 53 אמה - הרי כאן ארבעים רצועות. וכל ארת
 54 ארבעים אמה לאורכה של מגילה - הרי
 55 אלף ועש מאות אמה אורך שן שלשת
 56 אלפים ומאתים ורעות. דהוא תאנים -
 57 סירות נחשת מלאות תאנים. מועדים =
 58 מוכנים.
 59 הבהרות

1 **מטפס** עולה מטפס ויורד. איני? והאמר רב יצחק, אמר
 2 רב יהודה, אמר שמואל: לא הותרו פסי ביראות אלא
 3 לגאור מים חיים בלבד. ואי לכתבמה - מה לי חיים מה
 4 לי מכוונסין? בעינן מירי דחוי לארם. גופאי: לא הותרו
 5 פסי ביראות אלא לכתבמה בלבד, אבל ארם מטפס עולה
 6 מטפס ויורד, ואם היו רחבין - אפילו לארם נמי. ולא
 7 ימלא ארם מים ויתן לפני בתמיהו, אלא מלא הוא
 8 ושופך לפני בתמיהו ושוטה מיהו. מקל רב רב ענין:
 9 אם גן מלא הועילו פסי ביראות? מה הועילו? למלאות
 10 מנה! אלא: מה הועיל ראשה ורובה של פרה? אמר
 11 אביי: תבא במאי עסקינו - באיבוס העומד בפרשות
 12 הרבים, גבוה עשרה ורוחב ארבעה וראשו נגס לבין
 13 הפסין וכו'. אמר רב ירמיה בר אבא, אמר רב: אין
 14 בורענין בבבלי ולא פסי ביראות בחוץ לארין. בורענין
 15 בבבלי לא - דשכיחי בדיק, פסי ביראות בחוץ לארין לא
 16 הלא שכיחי מתבטא. אבל איפאק עבדינו. איפא
 17 דאמרי, אמר רב ירמיה בר אבא, אמר רב: אין בורענין
 18 פסי ביראות, לא בבבלי ולא בחוץ לארין. בורענין בבבלי
 19 לא - דשכיחי בדיק, בחוץ לארין נמי לא - דשכיחי נגבי.
 20 פסי ביראות בבבלי לא - דשכיחי מיא, בחוץ לארין נמי
 21 לא - הלא שכיחי מתבטא. אמר ליה רב חסדא למרי
 22 בריה דרב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא: אמרי אחיהו
 23 מבריש לבי בנישטא דניאל דהיה תלתא פריסי בשתא,
 24 אמאי קמיתרו - אבורענין, הא אמר אבהו דאבהו
 25 משמיה דרב אין בורענין בבבלי! נפק ואיתו ליה הנהו
 26 מתוואת, דמכלען בשבעים אמה ושירים. אמר רב
 27 חסדא, דריש מיר בר מר: מאי דכתיב: "לכל תבלה
 28 ואיתו קין רחבה מצותך מאד", דבר זה אמרו דוד ולא
 29 פירשו, אמרו איוב ולא פירשו, אמרו יחזקאל ולא פירשו,
 30 עד שקא זכריה בן עדי ופירשו. אמרו דוד ולא פירשו,
 31 דכתיב: "לכל תבלה ראיתי קין רחבה מצותך מאד",
 32 אמרו איוב ולא פירשו - דכתיב: "ארוכה מאד מצה
 33 ורחבה מני ום", אמרו יחזקאל ולא פירשו - דכתיב:
 34 "ופירש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב
 35 אליה קנינים ותה וחי". קנינים - זו פורענותן של צדיקים
 36 בעולם הזה, וכן הוא אומר: "קנה הוא וקנהוהו". ויהי
 37 זו - זו מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא. וכן הוא אומר:
 38 "עלי תתין כבוד", וחי - "והי" - זו היא פורענותן של רשעים
 39 ליה תבא. עד שקא זכריה בן עדי ופירשו. דכתיב: "יאמר אלי מה אתה רואה ואומר אני
 40 רואה מגילה עפה ארפה עשירים באמה ורחבה עשר באמה". וכי פשטת לה הויא לה עשירין
 41 בעשירין, דכתיב: "היא כתובה פנים ואחור". וכי קלפת לה כמה הויא לה - ארבעין בעשירין,
 42 וכתבי: "מי מרד בשעולו מים ושמים בורת תבן וגו'". נמצא כל הועילם פילו אחר משלישת
 43 אלפים ומאתים בתורה. ואמר רב חסדא, דריש מיר בר מר: מאי דכתיב: "והנה שני דתאי
 44 תאנים מועדים לפני היכל ה' ההוד האחר תאנים טובות מאד בתאני

הבכורות

1 **מטפס** - אחוז כידיו ורגליו ונכנס ויוצא. מטפס - קפירי בלעז. מירי דחוי
 2 **לארם** - כיון דמיס כחיה מורגה - בעינן מיס חשבוני. אמר דחוי רובין - ואינו
 3 יכול לטפס - מותר לו למלאות ולשתות. ויהי לפני בחמתו - הוא עצמו אינו מותר
 4 לאלוה הכלי לפניו. מה הועיל - בתמימה. דחי הועילו למלאות מן הבית. שהוא
 5 שרתי חידה. אין בורענין בבבלי - דאמר
 6 ב"ביצה מעברין (עירובין נהב). אם היו
 7 בורענין ערין לער בתי חשבים אמר שמיס
 8 - מתעברין עמה. ומודרין חובים העיר מיס
 9 ולהלן. ומה הן בורענין - סוכות עששין
 10 שומרי העיר. ואינו דבר קבוע. וקאמר רבי
 11 ירמיה. דהנין בורענין אין בבבלי. כלומר. ואין
 12 מועברין עם העיר. ודבבלי איכא בירוק דמיא
 13 ושעפי להו. הלכך לא חשיבו מירי. בחומה
 14 לארין - בשטרא ארעות לבד מבבלי. דלא
 15 שכיחי מתבטא. - לתרות תלמידים הלובים
 16 מעיר לעיר ללמוד תורה. ופסי ביראות לא
 17 הותרו אלא לעילו רגלים ולבטוח ביה.
 18 והולכין לבר מניה. דשכיחי נגבי - דנגבי
 19 להו. הלכך לא חשיבו לרעות בתרים. דשכיחי
 20 טא - ולא הותרו פסי ביראות אלא למקום
 21 שצריך מי שגמים לבסוף ולשתות מהן.
 22 דאיכא דוקא. אמרי דקאיתו - בפרתה לבי
 23 בנישטא דניאל - שעמתי שאומרים עליכם
 24 שאותם אין מברית לבי בנישטא דניאל
 25 שבת. מקום הוה בבבלי שם הוה חתמל
 26 דניאל דכתיב "וכון פתחן ליה בעליתיה".
 27 **אמאי** קא שכיחי אבורענין - שם בורענין
 28 משבעים אמר לשבעים אמה. מתוואת
 29 עיריות דריבית. ונעטרו שם חמירא מן
 30 הבתים. ואמרין תהם בפרק "ביצה מעברין"
 31 (שם נהב). שם שלא פורעה. דיינו מצבת
 32 קבר - מתעברת עם העיר. ואף על פי שבת
 33 בית ממש. בשבעים אמה ושירים - שני
 34 שליש אמה. דהוא שיעור בית אסתים חביר
 35 מבטון. כדאמרין לקמן (גמא). ונתנין קרפף
 36 לעיר. וכל שבעים אמה עשירי סמוך לעיר
 37 היה עיר. לכל תבלה ארצו קין - וסדק כל
 38 דבר שי קין. ולמצוא סופו. אבל מצותך רחבה
 39 מנא. ואין קין לחבלה שלה. לא פירשו -
 40 איהו קין שעורה. ויפירשו אותה לפני -
 41 מגילת תורה שבעל פי ריהונו. וכן הוא
 42 **אופי** - דקניסין לשל פורענות. והוא ונתן -
 43 לשון שמחה. עשירים באמה - אמר של
 44 עפה. היינו כרוך הוא. והובא עשר - כשהיא
 45 היא עשירים בעשירים. כי לפת לא -
 46 דתשם קליפה זו בראש תבירתה. שיהא כל
 47 כתיבה מצד אחר. היא לא ארבעים - ארבע
 48 בתובת עשירים. וטעם בורת תבן - מות
 49 שלם - חצי אמה על חצי אמה. צא וחשוב
 50 כמה חצי אמה על חצי אמה. שי במגילה
 51 ותמצא שלשת אלפים ומאתים. כיצד עשה
 52 מעשרים אמה רוחב רצועת על רוחב עשה
 53 אמה - הרי כאן ארבעים רצועות. וכל ארת
 54 ארבעים אמה לאורכה של מגילה - הרי
 55 אלף ועש מאות אמה אורך שן שלשת
 56 אלפים ומאתים ורעות. דהוא תאנים -
 57 סירות נחשת מלאות תאנים. מועדים =
 58 מוכנים.
 59 הבהרות

הכבורות – האנים חשבות המגדרות להתבשל. שאנינות – קושות פתח לעורך בעליהן. שאנין נבעלות לאחריים אונדות לשון אנדה לישנא אחרינא. שמגידות פתחוקא. כשרואה דם אומרת לבעלה, ופרשה הימנה. הרשים – דברי סופרים. גם ישנים – דברי תורה. דודי צפנית – ששמרת כל אלה לך לשמך. פעמים פעמים ניתנה – שהאזה זו חדשה וזו ישנה. דברי סופרים – הרשים, שתתחדשו בכל דור ודור לגדור גדר וסיג. ויותר מהמה – לעיל מינה כתיב "דברי חכמים כדברנות" – אלו דברי תורה שנסמרו למשה על פה, שנחלקו בהן חכמי ישראל לאחד שנתמעט הלב ושהכו. כדכתיב בספיה דקרא "נתנו מרועה אחד" זה משה. וכתיב בתריה "יותר מהמה בני ההור" ממה שנתן כסני בבית, כדכתיב, שהוא עיקר – בני ישראל באלו

1 מפני מה לא נכתבו – וגם בהלכה למשה
2 מטייל לא נתנו, דברי שלא ישנהו.
3 מוטב אמרת מיתת עצמו – אף על גב דבפרק
4 קמא (ז"א) אמר ארבעה דברים פטורין
5 במתנה, הריצת ידים, וכל שכן במקום סנה –
6 מתירין על עצמו היה.
7 בשעה שחוקן שלמה עירובין ומגילת דים –
8 אף על גב דחוקן בני שנות, כדאמר
9 בפרק שני דריבית (ב"א) ולא דא חשיב האב
10 – משום דלאו בבת אחת חוקן, ואחר בת קול
11 חוקן, ומדכתיב: "אין חוקך תיקן משלים הרבה"
12 – שמענו בני שדרכה תקנת עשה.
13 ויתר ממה שגזרת עלי – וקיימתים. אמר ליה רב חסדא ליהוא מורבנן דיהוה קא מסדר
14 אנדארתא קמיה: מי שמוע לך "הרשים גם ישנים" מהו? אמר ליה: אלו מצות קלות ואלו
15 מצות חמורות. אמר ליה: וכי תורה פעמים פעמים ניתנה? אלא הללו מדברי תורה, והללו
16 מדברי סופרים. דרש רבא: מאי דכתיב: "ויותר מהמה בני ההור עשו פסרים הרבה וגו'" –
17 בני ההור בדברי סופרים יותר מדברי תורה. שדברי תורה יש בהן עשה ולא לעשה, ודברי
18 סופרים – כל העובד על דברי סופרים חייב מיתה. ושם אמר אבא ר' יוחנן: "ולא הרבה יגיעת בשור". אמר
19 רבי פפא בריה דרב אחא בר אבא בר אבא משמייה דרב אחא בר עוקא: מלמד שקל המלעני על
20 דברי חכמים גידון בצואה רותחת. מתקף לה רבא: מי פתח "לעני" "לחג" פתחי? אלא:
21 כל ההוגה בהן מועם טעם בשר. תנו רבנן: מעשה רבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין
22 והיה רבי יהושע הקרני משרתו. בכל יום ויום היה כובטין לו מים במדה. יום אחד מצאו
23 שומר בית האסורין, אמר לו: היום מוקד מרובין, ושםא לתתור בית האסורין אתה צריך!
24 שפך חציו, ונתן לו חציו. קשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו: יהושע, אין אתה יודע שיש
25 אני ותני תליון בתקיד? סח לו כל אותו המאורע. אמר לו: תן לי מים שאפול ידי. אמר לו:
26 לשתות אין מגיעין, ליטול ריך מגיעין? אמר לו: מה אעשה שתיביים עליהן מיתה, מוטב
27 אמות מיתה עצמי ולא אעבור על דעת חבירי. אמרו: לא טעם בלום עד שהביא לו מים
28 ונטל דיו. כששמוע חכמים בדבר, אמרו: מה בוקנותו כך – בילדותו על אמת פמה וכמה. ומה
29 האסורין על אמת פמה וכמה. אמר רב והדדי, אמר שמאיאל: בשעה שחוקן שלמה עירובין ונטילת דיום, יצתה בת קול ואמרה:
30 "בני אם חכם לךד ישמח לבי גם אני", ואומר: "חכם בני ושמוח לבי ואשיבה הרפי דך". דרש רבא: מאי דכתיב: "לכה דודי
31 יצא השדה ללנה כפפרים נשכימה לקרמם נראה אם פרחת תנפן פתח הספדר הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך". לכה
32 דודי יצא השדה – אמרה ננסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדיינו בי וישבי כרבים שיש בהן גול ועניות
33 ויבעות ישאו ויבעות שקר. "יצא השדה" – בא וארץ תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך תדקת. "לניתי כפפרים" אל תקרי
34 "כפפרים" אלא "כפופרים" – בא ואראך אותם שהופעת להן טובה והן כפיו בך. "נשכימה לקרמם" – אלו בתי כנסיות ובתי
35 מדרשות. "נראה אם פרחת תנפן" – אלו בעלי מקרא. "פתח הספדר" – אלו בעלי משנה. "הנצו הרמונים" – אלו בעלי גמרא. "שם
36 אתן את דודי לך" – אראך בבויד ונודלי, שבת בני ובנותי. אמר רב חמנאון: מאי דכתיב: "וידבר שלשת אלפים משל והיו שרם
37 המשיה ואלה" – מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל, על כל דבר ודבר של סופרים המשיה ואלה
38 טעמים. דרש רבא: מאי דכתיב: "יותר מהמה הרבה תקלת חכם עוד לימד דעת את העם" [א] אין וחסך תימן משלים הרבה" – לימד
39 דעת את העם – דאנמריה כסימי טעמים, ואסקדה כמא דדמי ליה. [ב] ואין וחסך תימן משלים הרבה" – אמר עוקא, אמר
40 רבי אליעזר: פתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אונים, עד שבא שלמה ועשה לה אונים. קוצותו התלמים. אמר רב
41 חסדא, אמר מר עוקבא: מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. "שחורות פעורב" – בני אתה מוצאן – בני
שמשכים

12 ויתר ממה שגזרת עלי – וקיימתים. אמר ליה רב חסדא ליהוא מורבנן דיהוה קא מסדר
13 אנדארתא קמיה: מי שמוע לך "הרשים גם ישנים" מהו? אמר ליה: אלו מצות קלות ואלו
14 מצות חמורות. אמר ליה: וכי תורה פעמים פעמים ניתנה? אלא הללו מדברי תורה, והללו
15 מדברי סופרים. דרש רבא: מאי דכתיב: "ויותר מהמה בני ההור עשו פסרים הרבה וגו'" –
16 בני ההור בדברי סופרים יותר מדברי תורה. שדברי תורה יש בהן עשה ולא לעשה, ודברי
17 סופרים – כל העובד על דברי סופרים חייב מיתה. ושם אמר אבא ר' יוחנן: "ולא הרבה יגיעת בשור". אמר
18 רבי פפא בריה דרב אחא בר אבא בר אבא משמייה דרב אחא בר עוקא: מלמד שקל המלעני על
19 דברי חכמים גידון בצואה רותחת. מתקף לה רבא: מי פתח "לעני" "לחג" פתחי? אלא:
20 כל ההוגה בהן מועם טעם בשר. תנו רבנן: מעשה רבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין
21 והיה רבי יהושע הקרני משרתו. בכל יום ויום היה כובטין לו מים במדה. יום אחד מצאו
22 שומר בית האסורין, אמר לו: היום מוקד מרובין, ושםא לתתור בית האסורין אתה צריך!
23 שפך חציו, ונתן לו חציו. קשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו: יהושע, אין אתה יודע שיש
24 אני ותני תליון בתקיד? סח לו כל אותו המאורע. אמר לו: תן לי מים שאפול ידי. אמר לו:
25 לשתות אין מגיעין, ליטול ריך מגיעין? אמר לו: מה אעשה שתיביים עליהן מיתה, מוטב
26 אמות מיתה עצמי ולא אעבור על דעת חבירי. אמרו: לא טעם בלום עד שהביא לו מים
27 ונטל דיו. כששמוע חכמים בדבר, אמרו: מה בוקנותו כך – בילדותו על אמת פמה וכמה. ומה
28 האסורין על אמת פמה וכמה. אמר רב והדדי, אמר שמאיאל: בשעה שחוקן שלמה עירובין ונטילת דיום, יצתה בת קול ואמרה:
29 "בני אם חכם לךד ישמח לבי גם אני", ואומר: "חכם בני ושמוח לבי ואשיבה הרפי דך". דרש רבא: מאי דכתיב: "לכה דודי
30 יצא השדה ללנה כפפרים נשכימה לקרמם נראה אם פרחת תנפן פתח הספדר הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך". לכה
31 דודי יצא השדה – אמרה ננסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדיינו בי וישבי כרבים שיש בהן גול ועניות
32 ויבעות ישאו ויבעות שקר. "יצא השדה" – בא וארץ תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך תדקת. "לניתי כפפרים" אל תקרי
33 "כפפרים" אלא "כפופרים" – בא ואראך אותם שהופעת להן טובה והן כפיו בך. "נשכימה לקרמם" – אלו בתי כנסיות ובתי
34 מדרשות. "נראה אם פרחת תנפן" – אלו בעלי מקרא. "פתח הספדר" – אלו בעלי משנה. "הנצו הרמונים" – אלו בעלי גמרא. "שם
35 אתן את דודי לך" – אראך בבויד ונודלי, שבת בני ובנותי. אמר רב חמנאון: מאי דכתיב: "וידבר שלשת אלפים משל והיו שרם
36 המשיה ואלה" – מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל, על כל דבר ודבר של סופרים המשיה ואלה
37 טעמים. דרש רבא: מאי דכתיב: "יותר מהמה הרבה תקלת חכם עוד לימד דעת את העם" [א] אין וחסך תימן משלים הרבה" – לימד
38 דעת את העם – דאנמריה כסימי טעמים, ואסקדה כמא דדמי ליה. [ב] ואין וחסך תימן משלים הרבה" – אמר עוקא, אמר
39 רבי אליעזר: פתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אונים, עד שבא שלמה ועשה לה אונים. קוצותו התלמים. אמר רב
40 חסדא, אמר מר עוקבא: מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. "שחורות פעורב" – בני אתה מוצאן – בני
שמשכים

12 ויתר ממה שגזרת עלי – וקיימתים. אמר ליה רב חסדא ליהוא מורבנן דיהוה קא מסדר
13 אנדארתא קמיה: מי שמוע לך "הרשים גם ישנים" מהו? אמר ליה: אלו מצות קלות ואלו
14 מצות חמורות. אמר ליה: וכי תורה פעמים פעמים ניתנה? אלא הללו מדברי תורה, והללו
15 מדברי סופרים. דרש רבא: מאי דכתיב: "ויותר מהמה בני ההור עשו פסרים הרבה וגו'" –
16 בני ההור בדברי סופרים יותר מדברי תורה. שדברי תורה יש בהן עשה ולא לעשה, ודברי
17 סופרים – כל העובד על דברי סופרים חייב מיתה. ושם אמר אבא ר' יוחנן: "ולא הרבה יגיעת בשור". אמר
18 רבי פפא בריה דרב אחא בר אבא בר אבא משמייה דרב אחא בר עוקא: מלמד שקל המלעני על
19 דברי חכמים גידון בצואה רותחת. מתקף לה רבא: מי פתח "לעני" "לחג" פתחי? אלא:
20 כל ההוגה בהן מועם טעם בשר. תנו רבנן: מעשה רבי עקיבא שהיה חבוש בבית האסורין
21 והיה רבי יהושע הקרני משרתו. בכל יום ויום היה כובטין לו מים במדה. יום אחד מצאו
22 שומר בית האסורין, אמר לו: היום מוקד מרובין, ושםא לתתור בית האסורין אתה צריך!
23 שפך חציו, ונתן לו חציו. קשבא אצל רבי עקיבא, אמר לו: יהושע, אין אתה יודע שיש
24 אני ותני תליון בתקיד? סח לו כל אותו המאורע. אמר לו: תן לי מים שאפול ידי. אמר לו:
25 לשתות אין מגיעין, ליטול ריך מגיעין? אמר לו: מה אעשה שתיביים עליהן מיתה, מוטב
26 אמות מיתה עצמי ולא אעבור על דעת חבירי. אמרו: לא טעם בלום עד שהביא לו מים
27 ונטל דיו. כששמוע חכמים בדבר, אמרו: מה בוקנותו כך – בילדותו על אמת פמה וכמה. ומה
28 האסורין על אמת פמה וכמה. אמר רב והדדי, אמר שמאיאל: בשעה שחוקן שלמה עירובין ונטילת דיום, יצתה בת קול ואמרה:
29 "בני אם חכם לךד ישמח לבי גם אני", ואומר: "חכם בני ושמוח לבי ואשיבה הרפי דך". דרש רבא: מאי דכתיב: "לכה דודי
30 יצא השדה ללנה כפפרים נשכימה לקרמם נראה אם פרחת תנפן פתח הספדר הנצו הרמונים שם אתן את דודי לך". לכה
31 דודי יצא השדה – אמרה ננסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, אל תדיינו בי וישבי כרבים שיש בהן גול ועניות
32 ויבעות ישאו ויבעות שקר. "יצא השדה" – בא וארץ תלמידי חכמים שעוסקין בתורה מתוך תדקת. "לניתי כפפרים" אל תקרי
33 "כפפרים" אלא "כפופרים" – בא ואראך אותם שהופעת להן טובה והן כפיו בך. "נשכימה לקרמם" – אלו בתי כנסיות ובתי
34 מדרשות. "נראה אם פרחת תנפן" – אלו בעלי מקרא. "פתח הספדר" – אלו בעלי משנה. "הנצו הרמונים" – אלו בעלי גמרא. "שם
35 אתן את דודי לך" – אראך בבויד ונודלי, שבת בני ובנותי. אמר רב חמנאון: מאי דכתיב: "וידבר שלשת אלפים משל והיו שרם
36 המשיה ואלה" – מלמד שאמר שלמה על כל דבר ודבר של תורה שלשת אלפים משל, על כל דבר ודבר של סופרים המשיה ואלה
37 טעמים. דרש רבא: מאי דכתיב: "יותר מהמה הרבה תקלת חכם עוד לימד דעת את העם" [א] אין וחסך תימן משלים הרבה" – לימד
38 דעת את העם – דאנמריה כסימי טעמים, ואסקדה כמא דדמי ליה. [ב] ואין וחסך תימן משלים הרבה" – אמר עוקא, אמר
39 רבי אליעזר: פתחילה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אונים, עד שבא שלמה ועשה לה אונים. קוצותו התלמים. אמר רב
40 חסדא, אמר מר עוקבא: מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות. "שחורות פעורב" – בני אתה מוצאן – בני
שמשכים

1 ארץ אפים לערוקים ולרשעים - אפים שחוקות מארץ לערוקים על תעודה, ועומות
 2 לרשעים. ומאחר פורענותם על לשלום הבא, וגם זה לטובה - שיש להם שעות
 3 לחזור בתשובה כרמשעם ב'חלק' (מתרחקין קרא). דודי נמי לטובה.
 4 אן דלמא בור כלא פסין קאמר - פירוש ופסין לא ירו מרחקין מן הבור אלא רבי דראשה
 5 רובבו של פרה. אבל אין מרחקין מן הפסין נמי, אי
 6 בעי מרחקע דין בית סאתים, מוקאמרינן בסמוך
 7 אי הכי - נמי בינייהו? דין לרבי שמעון בן לרבי
 8 יהודה, דלפי זה טובא איכא בינייהו, דרבי שמעון
 9 לא שרי אלא לחרוקע כדי ראשה רובה של
 10 פרה, ורבי יהודה מתיי על בית סאתים אלא
 11 דאי גם רבי יהודה לא שרי לחרוקע אלא כדי
 12 ראשה רובה של פרה, אף על גב דארס נתון
 13 עיניו בבור ולא מנמיצה - אף לחתוי יתיר.
 14 בור ופסין קאמר - ודיא דאמר בפרקי (כהא)
 15 קרפין יתיר מביית סאתים גובה כבה
 16 עשרה רחב ארבעה מינע, הכי נמי האי בור
 17 למע לא ירו מינעין ויש לומר: הדחם במחיצות
 18 טובות, אבל בפסין - לא לחתוי בן הכל אלא
 19 בית סאתים.
 20 והא אמר רבי יוחנן ירושלים אלאמלא דלנותיה
 21 והא אמר רבנן: שאני ירושלים דהוה רחבה
 22 שש עשרה אמות, ופסין כיפא אלא שש עשרה
 23 ושליש ושל לטובה: הוואל היה לירושלים צורת
 24 הפתח, ודחיב במחיצה: כדאמר פרק סאת
 25 (א.א.) ואתא רבי שז על צורת הפתח - אין צריך
 26 למעט, לא היה לרבים דרבעי לבטל המחיצה,
 27 ואפילו לרב ארבעיה: "פרקי לעשה", מודה אתא
 28 ודנן הוהיה מנדי, תרע, רוא פסע, מדרת
 29 בכלאים אפילו יתיר מעשה, ולפי פירוש אחר
 30 דפירשתי (א.א.) נבי יתר על כן - נהא.
 31 הייבין עליה משום רשות הרבים - ואם
 32 תאמא: כיון דמסקין דרבי נתן סבי
 33 ליה כרבי יהודה, אמאי הייבין עליה משום רשות
 34 הרבים? אית ליה שתי מחיצות דאורייתא
 35 ויש לירושלים היתה מפרישת מארביב
 36 צדדין, הייבין עליה משום רשות הרבים לעמוד
 37 באמצע הפילוש וליכא מחיצה.
 38 קשיא: דרבי יהודה ארביי יהודה - קא סלקא
 39 דעתה ומקשה דלרבי יהודה שלש
 40 מחיצות דאורייתא, ולחזי וקודה משום מדינה:
 41 אלמא לא אתר רבים ומבטלו מחיצה דאי שתי
 42 מחיצות דאורייתא - לא הוה פריך מדי. ומשני:
 43 קסבר שתי מחיצות דאורייתא, אי נמי: אפילו
 44 קסבר שלש מחיצות דאורייתא - לא אתר רבים
 45 ומבטלי מחיצה שלישה, כיון דאיכא שתי
 46 מחיצות שלמות.
 47 דרבנן אדרבנן נמי לא קשיא - הוה מצי
 48 לשנוי דרבנן לא פליגי אדרבי יהודה
 49 אלא מדרבנן, אבל מדאורייתא - מודה ליה.
 50 אילימא

1 שמשכים ומעייב - "שחרות" - לשון שחרית, "כעורב" - לשון ערבית: ערב
 2 אבור על בניו כדתיב (תהלים קמו) "למי ערב אשר יקרא", והקדוש ברוך הוא
 3 מומן לזן ירושלים ובנסמן לתוך פתח. קרובי - רשות, לישראל אחרת: נמי לח. כי
 4 עקרת הלהות אפיכא דאית ביה ותחני ליה ועבדי רפתא, באלף ביה דרבי מכיר
 5 מנאיתו: אל רבי - פי' שן החרוק ברוך הוא.
 6 ודמה לו כבשואי לפניו, ולא למרח לעשותם
 7 - שלאחר מיתה לתידי לבוא, אם בא לקיים
 8 מות - אינו מועיל, דמי שטרך בערב שבת
 9 - יאכל בשבת, כדאמר במסכת על גבי,
 10 אפים - משמע: פנים, כן שחוקת בין
 11 ועומות, אפים שחוקת מרביך ומאחר
 12 לצדיק לתידי לבא, ואפים ועומות מאריך
 13 לשעים, ומאחר פורענותם לעולם הבא: בור
 14 ופסין - רחוב בית העם חלל הדין הפסין
 15 החרוקין שני אמות, או חיללא בור -
 16 לחודה שרי בבית סאתים, לכד הרוקת שתי
 17 אמות. ארס נתון עיניו כבורי - ואם בא
 18 ללמד מכאן הוהו למקום אחר - גם הבור
 19 הוא למד, ודרי אינו אלא בית סאתים, הלכך
 20 אף על פי שחוקת יתיר על כן - לא אתו
 21 למישרי קרפי יתיר מבית סאתים דעלמא
 22 של חוקת ליתיה, או ירלמא במחיצתו ארס
 23 נתון עיניו - ואם בא ללמד מכאן הוהו
 24 למקום אחר - כן מוהדינה ליתיה, הלכך
 25 אתי למישרי בעלמא יתיר מבית סאתים,
 26 שרית הכא, ולא אמרו לחרוקי - הדיקף לכד
 27 בית סאתים של רחוב הבור, אלא שתי אמות.
 28 איך וקפין - אמר על המשע דהוה סאתים
 29 כחצת המסך לרבי יהודה, אף על פי שאינו
 30 מרובע - מותר, וככל ש'לא ידא קין ארבו
 31 ורחבו יתיר מבית סאתים. ולרבי שמעון בעינן
 32 מרובע, כדאמר בדוכא: בית סאתים על בית
 33 סאתים, דהוי שבעים אמה ושיריים על
 34 שבעים אמה ושיריים, כדאמר באי פרקי
 35 (א.א.) קטן - קטן כדחב: כל אור - ארס
 36 על פי שאינו מקורה, אם תשמשו לדירת
 37 אדם לבנינה אילינא תמיד, וכל ירוה -
 38 שהיא מכוסה בגג, והיא עשויה לשמירת
 39 אור שחוקת לה.
 40 משנה גברא חיבין עליה - אלמא: אתו
 41 רבים ומבטלי מחיצה. חמא
 42 איכא שם ארבע מחיצות - שיש שתי אמות
 43 דהכי היקף דופן לכל רוח. סולמא דצור -
 44 סלע דהוה גבוה סביב
 45 (עלולת)
 46 שמעון בן אלעזר! איכא בינייהו ארדן וקפין, כלל אמר רבי שמעון בן אלעזר: כל אור
 47 שמשמשו ליתיה, כגון דיר וסתר מוקצה וחרצ, אפילו בית המשת פורים ובית עשרת פורים
 48 מותר. וכל דירה המאמישה לאור, כגון בורגנין שבשדות, בית סאתים - מותר, ותר
 49 מבית סאתים - אסור. משנה רבי יהודה אומר: אם היה דרך רשות הרבים מפסקת -
 50 יסלקנה לצדיק, והקמים אומרים: אינו צריך. גמרא רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תורה: כן
 51 כן וסבירא ליה! והאמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: ירושלים אילמלא דלחותיה ננעלות בלילא חיבין עליה משום
 52 רשות הרבים! אלא: כן ולא סבירא ליה. ורבי דרבי יהודה אדרבי יהודה, ורבי דרבנן אדרבנן. דתניא: יתר על כן אמר רבי
 53 יהודה: מי שהיו לו שני בתים משני צידי רשות הרבים - עושה לו לחי מכאן ולחי מכאן, או קורה מכאן וקורה מכאן, ונשוא
 54 (נתון) באמצע. אמרו לו: אין מערבין רשות הרבים בקד. קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה, קשיא דרבנן אדרבנן! דרבי יהודה
 55 אדרבי יהודה לא קשיא. התם: דיכא שתי מחיצות מעליה. הכא - ליכא שתי מחיצות מעליה. דרבנן אדרבנן (נמי) לא
 56 קשיא: הכא - איכא שם ארבע מחיצות, התם - ליכא שם ארבע מחיצות. אמר רבי יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: ארין
 57 ישראל אין חיבין עליה משום רשות הרבים. ותיב רב דימי וקאמר ליה למה שמענתא. אמר ליה אביי לרב דימי: מאי שמענתא?
 58 אילמא

1 אילימא משום דמקף סולמא דגור - מיה מזי מלאקושי מרבי יוחנן גופיה. דאמר לעיל:
 2 ירושלים, אלמלא לדתוניה ועולות בלילה - חיביין עליה משום רשות הרבים.
 3 ושמיא חתם ויהי אילבא דרבי יודיה, דאת ליה דאמר רבין ומנטלי מחינה, והבא אילבא
 4 דרבנן. **דילמא** מעלות ומורדות קאמרת - ודוקאן בארץ ישראל, כדמפרש טעמא
 5 בסמוך; ודושה אורח ישראל היה. אבל בחינה

6 לארץ - חיבי ואלבא דרבי יודיה, אבל לרבנן
 7 - אפילו בחינה ארץ פטור, ולא אתו רבין
 8 ומנטלי מחינה. ותימה לרבנן כל איני ישראל
 9 תעשה רשות היחיד על ידי סולמא דגור
 10 ומתנתא דגור, ובבל גמי, ומקוף לה דיהלן, ולא
 11 אתו רבין ומנטלי מחינה; ולרבי יוחנן, דאמר
 12 בפירי (תרי"ד ע"ר) ע"ר (ס"ב) קרפף יוחר מביה
 13 סאתים שולא הוהיף ליהדי, אפילו כור ואפילו
 14 כוריים - הוורק לוחבו חיבי. והוא היין אפילו
 15 לאף כוריה, מדמי שטרע יתיהו; וכן לומר
 16 מדחינה שאינה עשויה ביד אדם לא חשיבא
 17 מחינה כולא היה, ואפילו כור בנוד דאתו רבין
 18 ומנטלי מחינה.

19 **קרקפנא** חזיתה לירשן - רישן - הייט
 20 כרה, שהיה רבן של אבין, והיה כמו
 21 דרישן קרפיה וישא דרישן בחמימי שבת
 22 (נ"א), ומנציח שיהא רבה לארץ ישראל ללמוד
 23 תורה לפני רבי יוחנן בסוף מקף שני דיני גזירות
 24 (כתובות ק"א), אבל אבין עינמי לא מצינ
 25 שהלך ללמוד תורה שם, ושעוה שלא ראה אבין
 26 את רבי יוחנן, אבל רבה תלמידו של רבי יוחנן
 27 הוא **תל** המתלקט בו - לא היה שמעל ליה
 28 דא דאמר רבי יוחנן מעלות ומורדות שבארץ
 29 ישראל בו, אלא בחינה ארץ - ודבר
 30 **מני** אילמא רבנן - ואם האמר למעט לעולם
 31 רבנן, קושמטני לן דאפילו לטלטל שרי.
 32 דמפרי כריאתא לא שמענין, ודבעיל גולמי
 33 הקלוה ויש לומר: דעריפא קא משני.

34 **אלא** לאו רבי יודיה - אם האמר, וליקטא
 35 כגון שתי מחיצות גמורות, בדהאי
 36 דאי מודה רבי יודיה ויש לומר: דעל כרחך
 37 בשמירה מארבע חיות, דאי בפרצה שמימי
 38 רוחות - מאי אידיא דלא ניהא תשמשתיה.
 39 אפילו ניהא תשמשתיה גמי, כדפריך לרבנן.
 40 **תא** שמע מכוואת המפלטות - במסכת
 41 טהרות (פרק שיש משנה ו) רס"ט"ז ב"ה
 42 והיינו בורות שחתח והינות, פירש רבינו ז"ל
 43 ובגן שהבור רוחק מן הבורל שלשה טפחים מכל
 44 צד, והלכין דרך כאן וכו'. דאי שמע לן
 45 דאפילו הכי לא בטלי מחינה, דאי בור חילך
 46 מנטל לכותל - משיטא דהוי רשות היחיד, הוא
 47 נדקט בור ולא נקט מחינה מופלגת שלשה מן
 48 הבורל - משום דבבור הוי חרוש טפי, דאף על
 49 גב שרשות הרבים גמי מולכת בתוכו - אפילו
 50 הכי הוי רשות היחיד לשבת. **ואיזוהו** שבילי
 51 בית הלגלו בו - ואם האמר, הוא על כרחך
 52 שבילי בית הלגלו הוא מתלקטם עשה מתוך
 53 ארבעה, האילא הוי רשות היחיד לרבות
 54 מה צריך הבא לאתויה דרבי יואל ועד קשא
 55 דאמאי לא משני רשות הרבים לטומאה איצטריכא

1 ולעלות בו לארץ ישראל הוא גבוה עשרה טפחים. **ומתנתא** - מורד הריץ עמוק
 2 עשרה טפחים ורחב ארבעה סביב ארץ ישראל מאידך גיסא) והוי ליה מחצה, והוי
 3 דאסור לטלטלי מרבנן - מיהו לאו רשות הרבים דאורייתא היא לאדונוי עליה,
 4 מעלות ומורדות שבה קאמרת - שאין חיביין עליהם משום רשות הרבים, ולא ניהא
 5 דרישן רידוה, ולא הוי רשות הרבים, קרקפנא

6 - בעל הגולגולת, כלומר: אדם חשוב. **עמיו**
 7 של בית מדרש של רבי יוחנן. **שאנין** כהילי
 8 **מריב** - דאריך חלקה הייתה, שהענין משוה
 9 אותה. **ואפילו** עולין לו בחבל - בעיא היא,
 10 ורחבה קאמר לה. מעלות בית מרון - זקופין
 11 מאו, ומעלה קצרה, ומתלכין בה בזה אחר
 12 זה, ולא שנים יחד, כדאמרינן בראש השנה
 13 (א.ת.א.) "כבני מרוך", מעלות בית מרון. **חצי**
 14 **ההרבים** נמנסיין לה - הריץ פתוחו אין פרוצות
 15 של עשה, ולא ניהא תשמשתיה - פרסמי
 16 לדריסה. שהפתוח קצרו, וגידודין יש
 17 באסוקפה, ופשיטא דלא מנטלה בקיעת רבין
 18 לדחינה. **אלא** לאו רבי יודיה - ואשמעין
 19 ודחבא דלא ניהא תשמשתיה - מרדי,
 20 בגבורות סלקא דעתך - הכי הוי מרבי בתוך
 21 הבור. לבירות - שיש בור בראשו אחד,
 22 ובשפת אחת ניהא קצרה מתלכין שני עטובין.
 23 שבילי בית הלגלו - מעלה גבוהה חקופה
 24 היא בארץ ישראל. **יוהשע** אורח שריאן היה
 25 ובעמלות ומורדות דאריך שבילא מירבא
 26 לך דאין חיביין עליהן, וכי אמיאנן לך דדיביין
 27 בשאר ארצות קאמינא.

28 **משנה** בור הרבים - לא פסקי מיא מדחרי
 29 אחרויה, **באר** תיוד - בגמי שריא דהא לא פסקי
 30 מיא. **לבאר** הרבים - דאיבא תהוי
 31 למעלותא. **תורה** - הויף של חבליים,
 גמרא

אתו רבין ומנטלי מחינה, **הכא** דלא ניהא תשמשתיה - לא **כל** שפנין! **אלא** לאו - רבי
 יודיה היא! לא, לעולם רבנן, ורשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. **תא** שמעו: מכוואת
 המפלטות פבורות בשחין ובקערות רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטומאה. פבורות
 סלקא דעתך? **אלא**: לפבורות. רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה. **מני** אילמא רבנן
 השתא ומה הרים דניהא תשמשתיה - אמרי לא אתו רבין ומנטלי לה, **הכא** דלא ניהא
 תשמשתיה לא **כל** שפנין? **אלא** לאו רבי יודיה היא! לא, לעולם רבנן, ורשות הרבים לטומאה
 איצטריכא ליה. **תא** שמעו: שבילי בית הלגלו וכיוצא בהן רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים
 לטומאה, ואיזוהו שבילי בית הלגלו? אמרי רבי רבי יואל: **כל** שאין העבר יכול ליטול סאה של
 חטין ורוחין לפני סרדיוט. **מני** אילמא רבנן - השתא ומה הרים דניהא תשמשתיה אמרי רבנן
 לא אתו רבין ומנטלי לה מחינה, **הכא** דלא ניהא תשמשתיה לא **כל** שפנין? **אלא** לאו רבי
 יודיה היא! **אמר** ליה: שבילי בית הלגלו קאמרת - **יוהשע** אורח ישראל היה, **עמ** ותקון להם
 דרביים ופרטאין, **כל** חבא דניהא תשמשתיה - מפרה לרביים, **כל** חבא דלא ניהא תשמשתיה
 מפרה ליהודי. **משנה** אחר בור הרבים ובאר הרבים ובאר היחיד עושיין להן פסין, אבל
 לבור היחיד עושיין לו מחינה גבוה עשרה טפחים, דברי רבי עקיבא. רבי יודיה בן גבאי
 אומר: אין עושיין פסין **אלא** לבאר הרבים בלבד, **ולשאר** עושיין חוהרה גבוה עשרה טפחים.
 גמרא

דאמאי לא משני רשות הרבים לטומאה איצטריכא ליה. כדמנציח לעיל: ויש לומר: דמשום הכי מייחז מרדיב יואל, דמשמע דעריך דחיוסא הוי שדוא רשות היחיד לשבת, מולא אמרינן:
 אפילו אין העבר יכול לרוץ בו, אפילו בו. ואם האמר: ולמה לא אין העבר יכול לרוץ אפילו יכול גמי הוי רשות היחיד, כגון שמתלקט עשרה טפחים ארבעה ויש לומר:
 דבענין שלא יתא ניהא תשמשתיה, שלא היה עשין כעין מרדה, דלא תהוי מחיצתא נורסת, דאמר בפירי כל גוה" (עירובין פ"ט) דלא היא מחיצתא. **יוהשע** אורח ישראל היה -
 וקאי שבילי בית הלגלו דלא ניהא תשמשתיה כלל, כדמפרש רבי יואל שאין העבר יכול לרוץ. אבל מרבי מופלג לבירות, חוצץ שריבם נמנסיין לה בו ויוצאין בו - הוי רשות הרבים
 לרבינו ינאק, אף על גב דרוח של יודיה. וזילא ניהא תשמשתיה ראו למפורס לרבי - הווי רשות הרבים לרבי יודיה על ידי בקיעת רבין, ולכתיב לא קאמר דאמשע דצריך עיין
 לשמיא דלעיל: **הגורלה** פירושה מחיצה.

עירובין פרק שני – עושין פסין דף כג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קמא תוספות

1 **גמרא** הוה אמאי רביש אפילו מונבין – שרי רבינו יצחק בן בבא. והאי דקאמר
2 באר הרבים – משום רבי עקיבא דאמר: באר החדוד שרי, ואתא אידו לממרה: אף על
3 על דמיס חיים ניהור, דרביס – אף, חדוד – לא. והבי קאמר: אף עושין פסין אפילו
4 לכבא, אלא של רביס. **משנה** שומריה – סוכת שומרון. ואף על גב דהוקף לדירה
5 – בית סאתים הוא דשרי, טפי לא. סמוכה
6 לעיר – הדואלל תקובה לביתה, דעמי
7 החתמשה בה תמיד, ובוהוקף לדירה דמי. **ל**
8 **ובכל** שריה שבעים אמה ושיריים על
9 שבעים אמה ושיריים – ולא יותר. ובגמרא
10 פריך תנא קמא נמי הבי קאמר. **אם** היה
11 **ארכיב** יותר על רחבה **אפילו** אמה אחת –
12 אף על גב דמיעת רחבה והוסף בארכה, ואין
13 במולה אלא בית סאתים – אין מטלטלין.
14 דמורבע הוא דשרי ובר דהכי דלא הוה דוקף
15 לדירה. **אנשי** חצי שבעה בו' – ולמחר
16 ביטל רשותו לחברו, שהיא אסורה עליו
17 מלחוציא מבתיהן וחצר. כיון אסור לחבנים
18 ולחוציא, על חציה, **אבל** לחן מותר
19 – להביא כלי בתיהן לביתו דרך חצר.
20 בערקלין – עם מרוב. ובקשתו לא הבר –
21 לשלשה דברים הללו, אם שבעים מופי. ולא
22 מצאתי. ובגמרא מפרש דגבי גינה וקורפף לא
23 שרי יותר מבת סאתים, וגבי אנשי חצר סביר
24 דאף להם אסור ביתה, אבל מבתיהן לחצר –
25 מותר. ובגמרא מפרש פלוגתיהו. **ובערקלין**
26 סביר דלאו מרור הוא. **נגמרא** מאי תנא –
27 רבי יוחנן בן בבא. ביניה וקורפף דלעיל.
28 **דקאמר** ועוד – דמשמע דאמר לעיל לא
29 חומרא אחריתי. **אלימא** משום דאמר חיי
30 לחומרא – גבי פסין, דאמר דאין עושין אותן
31 אלא באר הרבים, והשתא קאמר דשרי
32 אחריתי, דלא על גב דהוקף לדירה לא שרי
33 טפי מבת סאתים. והא רבי יוחנן בי **אליעזר**
34 דתנא לעיל חייא לחומרא – דאמר עד בית
35 סאתים – אין פסן – לא. וחדר תנא אחריתי:
36 שילקנה לעצדו. ולא תנא "ועוד" – משום
37 דלאו בריא מלתא היא. דרישא איירי מבת
38 דוקף וסיפא איירי בבוטל מרוביא. **אפילו**
39 רבנן – דקא תני אמרו לה לא אמרו בית
40 סאתים אלא לנינהו. **ובל** היכא **דאפסקוהו**
41 רבנן לא חוה חני בה ועוד – אי שריך לממנר
42 בה, כיון היכא דרישא וסיפא בחדא מילתא.
43 והא רבי **אליעזר** דסביח – דתנן ממסת
44 סוכה (בבא), רבי אליעזר אומר: ארבע עשרה
45 סעודות חייב אדם לאכול סוכה. והבנים
46 אומרים: אין לדרב קעבה. ועוד אמר רבי
47 אליעזר: מי שאל כלי לילי וים טוב הראשון
48 ישלם לילי וים טוב האחרון. **אלמא**: משום
49 דרישא וסיפא בסעודה דסוכה. ובגמרא
50 איירי – חני: ו"עד" אף על גב דאמרו
51 ושמו עניה: והאי תנא באר רבי יוחנן
52 "ועוד" – משום דלא דמי הוא. ודבריו יתרוה בן בבא למה לי דתני ליה חתם –
53 גבי סוכה במלתיה אפסקוהו, לא אחרודו ליה רבנן אלא בסעודה. אבל רבי יוחנן
54 דמתניתין – לא איירי אלא פספי ביראות בית סאתים, ואחרודו רבנן ביניה וקורפף
55 ודיר וסודו. ולעולם טעמיה משום פיראה. ולרבי יוחנן בן בבא דלא אפסקוהו – תנא
56 "ועוד".

1 **גמרא** אמר רב יוסף אמר רב יוחנן, אמר שמואל:
2 הלכה פרבי יהודה בן בבא. ואמר רב יוסף,
3 אמר רב יוחנן, אמר שמואל: לא הותרו פסי ביראות
4 אלא לכאך מים חיים בלבד. וצריך, דאי אשמעינן
5 הלכה פרבי יהודה בן בבא – הוה אמאי אשמעינן
6 ואפילו מכוונין. והאי דקתני פאר הרבים – לאפריס
7 מרוביה עקיבא. קא משמע לן דלא הותרו פסי ביראות
8 אלא לכאך מים חיים. ואי אשמעינן פאר מים חיים
9 הוה אמאי: לא שניא דרבים ולא שניא דיהודי, קא
10 משמע לן: הלכה פרבי יהודה בן בבא. **משנה** ועוד
11 אמר רבי יוחנן בן בבא: הגיזה והקורפף שתי שבעים
12 אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים, המוקפת
13 בדר גבה עשרה מפתחים – מטלטלין בתוכה, ובכלב
14 שיחא פה שומריה או בית דירה, או שתיה סמוכה
15 לעיר. **רבי יוחנן** אומר: אפילו אין פה אלא בור ושיח
16 ומקורה מטלטלין בתוכה. **רב** עקיבא אומר: אפילו אין
17 פה אחת מקל אלו מטלטלין בתוכה, ובכלב שיחא
18 פה שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים.
19 **רבי אליעזר** אומר: אם היתה ארקה יתר על רחבה
20 אפילו אמה אחת – אין מטלטלין בתוכה. **רבי יוסי**
21 אומר: אפילו ארקה פי שנים בהרבה מטלטלין בתוכה.
22 אמר רבי אלעאי, שמעתי מרבי אלעזר: ואפילו היא
23 קבית פור. **וכן** שמעתי ממנו: אנשי חצר ששכח אחד
24 מהן ליה עירוב – כיון אסור מלתכתיבין ולחוציא לו,
25 אפילו להם מותר. **וכן** שמעתי ממנו שצוין שגורקלין
26 מצאתי. **גמרא** מאי תנא דקתני "ועוד"? **אלימא** משום
27 דתנא ליה חדא לחומרא וקתני אחריתי משום הכי
28 קתני "ועוד" – והאי רבי יוחנן דתנא ליה חדא לחומרא
29 וקתני אחריתי, ולא קתני "ועוד"! **התם** אפסקוהו רבנן,
30 קבא לא אפסקוהו רבנן. **ובל** היכא **דאפסקוהו** רבנן
31 לא קתני "ועוד"? והאי רבי אליעזר דסביח, **דאפסקוהו**
32 רבנן קתני "ועוד"? **התם** במיתתיה הוא **דאפסקוהו**,
33 קבא במיתתא אחריתי אפסקוהו. **רבי עקיבא** אומר:
34 אפילו אין פה אחר מקל אלו מטלטלין בתוכה.
35 רבי

1 ורוקא בשומריה הוא דקאמר ולא מותר ביהר מבת סאתים, אבל פתח ולבסוף דוקף –
2 מרבי אפילו יותר. ולרשי, שמא ין חלוקף בדביר וסודו ומוקעה חוצה, לפי שתשמשתן שר
3 יותר – אפילו עשרה בורין, אבל קרפף – אפילו פתח ולבסוף דוקף לא מותר ביהר מבת
4 סאתים.
5 **אלימא** משום חדא רתי לחומרא – פירוש: דשיך למיתוי ועוד, אף על גב דלא דחו
6 תרווייהו מענין אחד. וכן של דיכא דחור תרווייהו מענין אחד, אף על גב דלא
7 חייב אדם לאכול סוכה. והבנים
8 אומרים: אין לדרב קעבה. ועוד אמר רבי
9 אליעזר: מי שאל כלי לילי וים טוב הראשון
10 ישלם לילי וים טוב האחרון. **אלמא**: משום
11 דרישא וסיפא בסעודה דסוכה. ובגמרא
12 איירי – חני: ו"עד" אף על גב דאמרו
13 ושמו עניה: והאי תנא באר רבי יוחנן
14 "ועוד" – משום דלא דמי הוא. ודבריו יתרוה בן בבא למה לי דתני ליה חתם –
15 גבי סוכה במלתיה אפסקוהו, לא אחרודו ליה רבנן אלא בסעודה. אבל רבי יוחנן
16 דמתניתין – לא איירי אלא פספי ביראות בית סאתים, ואחרודו רבנן ביניה וקורפף
17 ודיר וסודו. ולעולם טעמיה משום פיראה. ולרבי יוחנן בן בבא דלא אפסקוהו – תנא
18 "ועוד".

1 חור תרווייהו לחומרא. ובגמרא בסוכה (בבא) ובפרק רביעי נגזילה (בבא) כדפרש הקונטרס. **הכא** במלתא אחריתי אפסקוהו – דתוספתא דפרק ארבעה עשרה
2 ואף על גב דאפסקי במלתא אחריתי. וקתני, רבי אליעזר אומר: נטל אדם קיסם משלפיו ולחוצו בן שיניו ומנכב בן חצרו ומתליק. והבנים אומרים: מנכב משלפיו ומתליק. קתני ועוד,
3 דבן אין מוציא את האור לא מן העצם בו. ומפסיק בבא שלימה. וקתני בטר חבי ועוד אמר רבי אליעזר. עומד אדם על המוקעה בן ופיר, ורשי' מפרץ פן המשנה והגמרא. אן
4 לרבינו חמ, שאומר שאין צריך לחפף, ומילתא דאור קא סמיס ואולי, קשה עידי שו' לומר: דחתם הוא חור קולי, ושיך למיתוי "ועוד" אף על גב דאפסקי במלתא אחריתי, רבא דהיתריא
5 עדין.

קמב

עיובות
פרק שני – עושין פסין דף כג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
הוספות

רבי עקיבא היינו תנא קמא – פירש הקונטרס: היינו תנא קמא דאמרו לו לרבינו יצחק, וקשיא: דהוה מצי למימר אריך וקסין איבא בנייהו, דרבי עקיבא קאמר בחדיא שבועים אמר על שבועים אמר, ובאמרו לו לא קאמר ומסתמא לא פליגי ארבי דהוה דהוה דאת ליה לעיל אפילו אריך וקסין, ויהו: דילמא בעו בור שח ומערתו ומיהו, י: לומר: ומשני לשער. ומכל מקום נראה דרבי רבנא

בבא. פירוש. מ"ו רד"י יודיהן גב בא אר"י
שבועים אמר מה שתישמי על שבועים אמר בני –
מה הוצרך רבי עקיבא תו לשנת ובלבד שהיא
בה בו? ומשני: איבא בנייהו דבר מועט. ולרבי
עקיבא את ליה, לרבי יודיהן את מיהו. והא
דקניא בסמוך רבי יצחק אמר רב מועט בעי.
ולא נתנו בו הכנסים שיעור, היינו שלא חשו
לצמצם, ולשלם אית ליה, ודכולה תנאי
שדוחבו לרבי עקיבא נראה דאת ליה דר
מועט.
דבר מועט יש – והא דלעיל חשיב ליה כבידע
מערבין (עירובין ג'א) דקניא גבי שלשה
כפרים: אם יש בין החיטות מאה וארבעים אמה
ואמה אתו ושלש – ולי לא חש מצמצם, אי נימי:
אחא רבי עקיבא, דלית ליה דמועט.
פשיטיה דקרא במאי תניב – משמע: טול
המשים וטבב תמישה או האסמכתא
בעלמא. ומיהו, כבידע מערבין (עירובין ג'א)
פריך: והא מנעי ליה דיטול שלשה
והתניא רבי אליעזר אומר – והוא דרין
דהוה מעט למיפרך דאם פו היינו רבי עקיבא.
אלא נדחא ליה למיפרך דרבי אליעזר ארדרי
אליעזר.

א רבי היינו רבי יוסי – אף על גב דמישקיא
איבא למיפרך נמי היינו רבי עקיבא – מכל
מוקם היינו רבי יוסי ליבא למיפרך.
איבא בנייהו רובנא דרבעא רבנן – פירש
הקונטרס: רביא אליעזר בעי לכתחילה ארבעה פו
שנים כרתייהו, ורביא רבנן בעי לכתחילה מרובעת.
וקשיא: דאין שרין אף לכתחילה יודיענה. דאי
כבר כתיב לכתחילה – דלמלו יקניא שר, ואם
אלא דלקח – וכי נאמר לו שלא יקניא: אמר
כדיאת ליה, ולמי כדיאת ליה, ונראה למיפך
רבנן ובבא, דפירש: דרבעא רבנן – היינו
פלוגתא רמי שהויעיאהו (עירובין מט"ג) דרבי
נתניא גו אסמינני רבנן, גבי דאמרה: שבתות
במקומי יש לו אלפים אמה לכל רוח, עגולות –
דבר רבי נתניא גו אסמינניו תחמיים אומרים:
מרובעת כשכל מרובעת, בני שראש נשכר צווחת, והשתא, לרבי אליעזר אי רבי יתיר
על פי ענין הרבה אפילו באלכסן – אי מטלטלין כרבי נתניא: רבי יוסי לטמיך קאתי,
והקאמר מטלטלין.

נזרע רובו – ונראה לרבינו הנאל דרדוק קרקע יותר מביית אסתיים, אבל בביית אסתיים
– אפילו נזרע כולו לא טעיל דרדוק, והא לרבי יודיהן גב באב דהמחיר מנזרע כולו
מדה דמהני לנינה שומריה, אף על גב דסתם גיה נהה כלה ורועה. ומיהא מיבעיא לה
בית מביית אסתיים אם ביטל דרדוק אבי דרדוק ומוקעה, ושמא ליה ששתישמי רב אוי
מתבטל סמיך ויעיה, פי כג לרשי"א דרין הלוקן גו דר הסוד ומוקעה ורדוק לקיפה.
לרבי משמע מין דנזרע חוה הוא ליה מיעוט בטל – נראה דמכל שכן פריך, לגבי רוב,
דמקראמר נזרע רובו והיו בית מביית אסתיים, משמע: הא מיעוט – שר אפילו
בית מביית אסתיים, היינו משום דבטל רבי רובו אפילו לוקלא, כל שכן הא דרדוק ורובו
אלא פירוש: שר אסתיים, ונימא דבטל לגבי רובא דתומרא.

בדקתני: אם היה ארבע יותר מאסתיים כרבה – אי מטלטלין, או בציר מופי שנים – מטלטלין, ורבי יוסי סבר, מרובעת עיקר, ולכתחילה ארבע מרובי חצי. ומיהו, אפילו ארבע
פי שנים כרבה – שרא, ומקראמר "אפילו" – מכלל ומקראמר לאו רבי יוסי – דלא בני מרובעת, ולחכמי רבי יוסי – דלא בני מוקפה לרדיה. ותווייהו
הנך שמתעתא דשמואל, לקולא, הוה **אמינא** – דשמואל דירה בעי כרבינו יצחק בן בבא, ובארבעה יותר על רחבה כרבי יוסי סבר לה. **אריך וקסין לא** – והא רבי עקיבא
מרובעת ענין, **רובו ורבי** – כרובעים – ביטל דרדוק. ומרובעים לא דרירי אשעיה, והוה ליה גינה – וסאור לטעלל אף שאנו נזרע, ודבטל ליה לגבי רובא, אבל בנוטע אילנות
לא ביטל דרדוק, אדוראה אסתחפון בעי כרבה **אמינא** – שכל באותו מוקם ורעה יתיר מביית אסתיים, נדעשה כרבמליח. דקדפייהו יתיר מביית אסתיים שלא בקרקע לרדיה
כרבמליח אתו, ויהו צרעיה מכלואה כרבמליח, לפיכך כולו אסור. אבל בית **אסתיים** – ודבלאו דירה שני באפני נפשה – והא מני שר, ואף על גב דהיינו
ורעה היה קורף קרפה ושאינו נזרע היה צרעו ופרוץו לו היה, שאין מנחה בנינון – אפילו הכי לא אסיר אדודיה, והואל דודו גברא דהוה. ורבי שמעון היא, דאמר שות קרפה
הוצר לא אפילו דרדוק, אפילו היה שני בעלי בתים. כדתנן רבי שמעון אומר אחד הצרות ואחד קרפופות ואחד גנות ושות אחד הן – טול מטה לזה לכלים ששבתו
בתוכן, ובאסתיין לזה בעליהם הדבה. אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית והוציאן לחצר – אסור להוציאן מחצר לקרפה או לנג, דבית קרפה שתי שריות, הן ואפילו דרד גברא.

רבי עקיבא היינו תנא קמא – דאמרו לו: לא אמרו בו תנאים אלא לנינה ולקרפא,
אבל אם היה כו' אלמא: הדיכ דאיבא בית דירה – אפילו טובא, ובשלא הוקף לרדיה
– בית אסתיים, כרבי עקיבא. **איבא** בנייהו **רבי מועט** – שבת אסתיים יתר על
שבועים אמר ושתיים רבועים, כדתנן לקמן, ולתנא קמא – שרי בשבת אסתיים שלמיים,
ולרבי עקיבא – שבעים ושתיים על שבעים.

רבי עקיבא היינו תנא קמא! איבא בנייהו דבר מועט.
דתניא, רבי יהודה אומר: דבר מועט יש על שבועים
אמה ושירום, ולא נתנו הכתמים בו שיעורו, וקמה שיעור
אסתיים – כחצר המלשן, מנא הני מילי? אמר רב
יהודה: דאמר קרא: "אריך החצר מאה קאמה ורחב
המשים כחמשים", אמה תורה: מול המשי? וסבב
המשים, פשטיה דקרא במאי תניב? אמר אביי: לעמוד
משכן על שפת המשיים, כדי שיהא המשים אמה לפניו,
ועשירום אמה לכל רוח ורעה, "רבי אליעזר אומר: אם
ייתה ארבה כו'". והתניא, רבי אליעזר אומר: אם
ייתה ארבה יתר על פי שנים כרבהה אפילו אמה
אחת אין מטלטלין בתוכה! אמר רב כיוי בר אביו:
פי תנן נמי מתניתין, ויתר על פי שנים כרבהה תנן,
ואי הוה היינו רבי יוסי! איבא בנייהו ריבועא דריבועיה
רבנן. רבי יוסי אומר כו'". איתמר, אמר רב יוסף,
אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה פרבי יוסי. ורב
כיוי אמר רב יהודה, אמר שמואל: הלכה פרבי עקיבא.
ותרנייהו לקולא. וצריקא, דא אשמעינן הלכה פרבי
יוסי – הנה אמינא עד דאיבא שומריה או בית דירה,
קא משמע לן הלכה פרבי עקיבא. ואי אשמעינן הלכה
פרבי עקיבא – הנה אמינא דאריך וקסין לא, קא
משמע לן הלכה פרבי יוסי. קרפא שהוא יתיר מביית
אסתיים שהוקף לדירה, נזרע רובו – הרי הוא מביית,
ואסור. נזרע רובו – הרי הוא כחצר, ומותר. "נזרע
רובו", אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לא אמרן
אלא יתיר מביית אסתיים, אבל שית אסתיים: מותר.
כמינא – פרבי שמעון, דתנן, רבי שמעון אומר: אחד
גנות ואחד הצרות ואחד קרפופות רשות אמת הן
לכלים ששבתו בתוכן, ולא לכלים ששבתו בתוך הבית.
לרבי שמעון נמי, מין דנזרע רובו – הוי יהוא מועטא
בטל

של חצר לפי המשכן, ועשיריים לכל רוח. – מהמשכן ארבו שלשים כרתיים (שמות
כו) "עשרים קרשים", ורחבו הקרש אמה וחצי. ורחבו של משכן תופש עשר אמות,
כרתיים "ששה קרשים" שחן תשע אמות. "שני קרשים למקוצעות" שחן שלש אמות
ורחבו, והאמה מנאן והאמה מכלאן בטכא עובין של קרשים של על צאת ארבו אמה וחצי
אמה מנאן ומנאן חצי אמה מכלאן ולמלא חלול לעשר. ובעלמא מוקפה לרדוק
תמישם ובאמנעו רחבה של חצר, נשאר מהתמישם על תמישם של חצר עשרים אמות
לשלש החרות. אלא שביני הקרשים מועט מן אמה לכל צד. ולא חלליה שבת.
ועובי החרותים בכלל העשרים של רוח, ולפניו למנורח לא וחי קרשים, אלא מן
היינו ולקן, **איבא** יתיר משנים כרבה – כחצר המשכן הוא דשרי, ואף על גב דלא
מרובעת – היינו אריך כשנים כרובים, אבל פופ משנים כרובים – לא מותר. היינו
רבי יוסי – דאמרא ארבע אפילו פי שנים כרבה. **איבא** בנייהו **ריבועא דריבועה רבנן**
– רבי יוסי סבר: ארבה ארבע יותר משנים כרובים, ומיהו, עיקר ארבה פי
שנים כרבה, כרתיים, ולית ליה ריבועא ומיהו אי מרבעא לא מיתסרא דבתי,
אל

בדקתני: אם היה ארבע יותר מאסתיים כרבה – אי מטלטלין, או בציר מופי שנים – מטלטלין, ורבי יוסי סבר, מרובעת עיקר, ולכתחילה ארבע מרובי חצי. ומיהו, אפילו ארבע
פי שנים כרבה – שרא, ומקראמר "אפילו" – מכלל ומקראמר לאו רבי יוסי – דלא בני מרובעת, ולחכמי רבי יוסי – דלא בני מוקפה לרדיה. ותווייהו
הנך שמתעתא דשמואל, לקולא, הוה **אמינא** – דשמואל דירה בעי כרבינו יצחק בן בבא, ובארבעה יותר על רחבה כרבי יוסי סבר לה. **אריך וקסין לא** – והא רבי עקיבא
מרובעת ענין, **רובו ורבי** – כרובעים – ביטל דרדוק. ומרובעים לא דרירי אשעיה, והוה ליה גינה – וסאור לטעלל אף שאנו נזרע, ודבטל ליה לגבי רובא, אבל בנוטע אילנות
לא ביטל דרדוק, אדוראה אסתחפון בעי כרבה **אמינא** – שכל באותו מוקם ורעה יתיר מביית אסתיים, נדעשה כרבמליח. דקדפייהו יתיר מביית אסתיים שלא בקרקע לרדיה
כרבמליח אתו, ויהו צרעיה מכלואה כרבמליח, לפיכך כולו אסור. אבל בית **אסתיים** – ודבלאו דירה שני באפני נפשה – והא מני שר, ואף על גב דהיינו
ורעה היה קורף קרפה ושאינו נזרע היה צרעו ופרוץו לו היה, שאין מנחה בנינון – אפילו הכי לא אסיר אדודיה, והואל דודו גברא דהוה. ורבי שמעון היא, דאמר שות קרפה
הוצר לא אפילו דרדוק, אפילו היה שני בעלי בתים. כדתנן רבי שמעון אומר אחד הצרות ואחד קרפופות ואחד גנות ושות אחד הן – טול מטה לזה לכלים ששבתו
בתוכן, ובאסתיין לזה בעליהם הדבה. אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית והוציאן לחצר – אסור להוציאן מחצר לקרפה או לנג, דבית קרפה שתי שריות, הן ואפילו דרד גברא.

עירובין פרק שני - עושין פסין דף כד עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל - שטיינזולץ"

קמה תוספות

1 במיל לגבי רובת - והוי כאלפי טרע כולו. וזהו ליה קרפף יותר פבית סאתים -
2 ואף על בג דהוקף ליריה - חשוב כלא הוקף ליריה. דהא הוי כולו גינה. ובגינה לא
3 מניח קרפף ליריה. וליה ווי - הווא מביט נגורע בית סאתים. ולא חשיב להבלי
4 מן הוציא וליקרות לו עץ כלכד. **אבל בית סאתים -** נקרא קרפף שלא הוקף ליריה.
5 ואף על בג דאילו הווא באפני נפשה כבית

6 סאתים לא מיחסה, הבא דנפין לחצר וזער
7 נפרצה לו - קיימת דאוסר לטלטל מקרפף
8 לחצר, והיה נפשו המפרצה למקום האוסר
9 לה ואסרין הרשויות לו וזו ואין מטלטלין לא
10 בה ולא בהם - בכאן - אמרין דשתי רשויות
11 ניהו. ובינה - דפליגי עליה דרבי שמעון
12 בפרק "כל גנות" (פטא.) ואמר: כל דור ודור
13 רשות לעצמו. ואף על בג דליבא דירחי ביה
14 דלסרו אחרדי - אין מטלטלין מזה לזה
15 לקולא - דאפילו הניעט בית סאתים
16 דמדיק קרפף כיון דבאפני נפשה שרי,
17 השתא נמי שרי, - ולא אסרי אחרדי. דאילו
18 היה מחיצה ביניהן - הוה שרי לטלטלין מזה
19 לזה כרבי שמעון, והשתא דנפרצה זה לזה -
20 לא נפרצה לשת האסור לה. אבל יותר
21 מבית סאתים - נעשה כרמולא. והבא יותר
22 רבי שמעון מודה דאין מטלטלין מחצר
23 לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף ליריה.
24 והבא דנפרצה לו זה - חרי כל אחד נעתיק
25 למקום אסור לו. **ואצטבאלא** - בנין
26 שרות שורות, ונאה לשבת שם. לבי רב הונא
27 - ויותר מבית סאתים היה, הוקף ליריה.
28 ונעט אחרדי - קרפף יותר מבית סאתים
29 שלא הוקף ליריה - ואחרין כן בנה אצלו
30 דירה. והוקף לקמן: הוקף שלא ליריה
31 ולבסוף פתח לו פתח דירת ביתו - לא מניח
32 ביצה אחר קושה פרין לו פתח יותר מחצי
33 - דהוי נמי שאין בו מחיצה, וגודר וסותם
34 אותה פירצה ומעמידה על עשה, וזוי לבסוף
35 ולבסוף הוקף ליריה שפנתה לו, ודעת
36 בעינן שיגודר יותר מעשר אמות. דאי פרין
37 עשר לבד, גודר - ולא חשיב הדעת הוקף
38 לשם יורה, אלא נמי מעשה פתח - דלא חשיב
39 לעולם היה פתח, פרין אמה - אצל סתימה
40 וגודר. ועוד פרין אמה אצל סתימת אמה
41 החדשה וגודר, ולא פרין עשר אמות כדאוסר
42 ולא דרר עשר אמות בבת ארת אלמא כדאוסר
43 היה פרין וגודר מיד. עד שהשלימו ליותר
44 מעשר - מי אמרין: פסין דלא פרין בבית
45 אחת ולא דרר בבת אחת - לא הויה הוקף
46 בוי לשם דירה. או דילמא: כיון הדשתא
47 מזהו היה החדווש של הוקף יותר מעשר -
48 חשיב הוקף שלש יורה. כל כלי בעלי בתים
49 - לגבי כל עץ ענין לוי במסכת סוטה (פרק
50 שבעה שש משה א.) שיעון ברפנים -
51 לטורח מטומאה, אלא פתוח כמאן - חייס
52 עליה ולא מבטלי ליה. שיעון ברפנים -
53 ניבך כמנציא רמון טהור. וזווי וניבך - אצל
54 הסתימה. ותיבין - הוא חרין כי לא היקנה
55 נמי דער טמא מדרס אהו. והא דנקט היקנה
56 לרבוהא, דלא ראי הכי - וזו לא איצטרך
57 למיטר נפקה השנינו וכו'. מחורן מן המדרס -
58 מלטמא וזו ארס וכלים. אבל - כלי הוא דחוי לתשמיש אחרים. ועדיין טומאה מגע
59 מדרס עליו. שדרי בשעת פירשתן מן מדרס שעדיין הוא מדרס לקבל טומאה לטמא
60 כלים קיבל טומאה מאביו. הויה ראשון לטומאה. ומטמא אוכלין ומשקין. פנים
61 חיושתי - אין אותם הללו מנומו. ושמעתיק - לא דרסן זבוב. ומטומאה החדשה
62 סטריה - שדרי אין סתרי ראשון. ליה דר כי בש - אבל פתח גזנן דין בש
63 - ארס גדול. רחבה שאחורי הבתים - ואין פתח פתח לא אלא בארבע אמות. ואם
64 שלא ליריה, או יותר מבית סאתים היה - אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות.
65 פתח לו פתח - מן הבית. פשיטא - בדפתח ולבסוף הוקף שרי, שדרי הוקף לשם פתח. והוא דרבינא
66 איתקתא דרבי יוחנן - ולא איתקתא שם רבבה.

במיל ליה לגבי רובה, והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים - ואסור. אלא, אי איתקמר הכי איתקמר: הא מעיטקא שרי. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לא אמרן אלא דלא הוי בית סאתים, אבל בית סאתים - אסור. כמאן - פרבנן. ורב ורבינו מדיפתי מתני לקולא: הא מעיטקא שרי. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לא אמרן אלא בית סאתים, אבל יותר מבית סאתים - אסור. כמאן - קרבי שעמון. "ומע וכו' - הרי הוא כהצור, ומוקף." אמר רב יהודה, אמר אביומי והוא שעשוין אצטבאלא. ורב נחמן אמר: אף על פי שאין עשוין אצטבאלא. מר יהודה אקלע לבי רב הונא בר יהודה; תנונה להנהו דלא עבדי אצטבאלא, וקא מטלטלין בגיהוה. אמר ליה: לא סבר לה מר להא דאביומי? אמר ליה: אנא קרב נחמן סבירא לי. אמר רב נחמן, אמר שמואל: קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף ליריה, ביצה דיה עשה? פריין כי פריצה יותר מעשר, וגודר ומעמידו על עשה, ומוקף. ואיבעיא ליה: פריין אמה ודר אמה [ופריין אמה ודרתה] עד שהשלימו ליותר מעשר, מהו? אמר ליה: לאו היינו דתנן: כל כלי בעלי בתים שיעון פרפנים. ובעי חוקה: ניבך כמנציא זית וסתימו, וזווי וניבך כמנציא זית וסתימו עד שהשלימו למנציא רמון, מהו? ואמר ליה רבי יוחנן: רבי, שניתה לנו: סתרי נשפסקה אחת מאוניו ותיקנה. **טמא מדרס, נפקה שניה ותיקנה - סוהו בה מן המדרס, אבל טמא מעט מדרס. ואמרת עליה שאן ראשונה - דהא קיימא שניה, שניה נמי היא קיימא ראשונה.** ודאית דרבי יוחנן: פנים חישות פאו לבאן. **הא נמי פנים חישות פאו לבאן.** **בר אבא? איבא דאמרי: גגון דין בר נש! אמר רב כהנא: רחבה שאחורי הבתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.** ואמר רב נחמן: אם פתח לו פתח מותר למלטלל בכולו, פתח מותר. ולא אמרן אלא שפתח ולבסוף הוקף, אבל הוקף ולבסוף פתח - לא. פתח ולבסוף הוקף, פשיטא! לא צריכא, דאית ביה בי דרי. מיהו דתיבין: אדעתא דבי דר, שדרי, קא משכימין לו. קרפף יותר מבית סאתים שדריה ליריה ונתמלא מים, סבור רבנן למיטר כיריה דמו - ואסור. אמר להו רב אבא אבוח דרב בריה דרב משה: הכי אמרין משמיה דרבא: מים נמשכים דמו - ושרי. אבד

1 לא אמרן אלא דהו בית סאתים - אף על בג דלרבנן קרפף פחות מבית סאתים דיע
2 כקרפף בית סאתים לטלטל מנומו לחצר, משום דאין סברא שיהו שלשה חילוקים
3 בשלשה משוויין - הבא לא אסר מיטעו וזרעו לרוב שאינו נורע מבח שפרין לו במלואו.
4 דכין שהוא פחות מבית סאתים - לא חשיב טמא. ורבי אבא ורבי זבוב, אפילו לא
5 חשיב, ולא אבטיל. ורבי זבוב, אפילו לא
6 הויה בית סאתים - אסור. דבטיל לגבי רובה, והוה
7 מדרס כולו. **סנדל** שפסקה וכו' - הוא חרין
8 בגרע עליו. ורבי זבוב, כסיפא דרין מנשה מנמסב
9 פריחה לה טומאה - וזו לא הדרה לה, דלא
10 מציט טומאה ישנה חזרת אלא כבלי מחמתו.
11 כדנמפרש בסוף פרק קמא דשבת (טז.א.) והא
12 דנקט ותקנה - פירש הקונטרס: לאשמעתיק, אף
13 על בג דתקנה, כי נפקה עשה - **אבד** מן
14 מדרס, דפיס חזקתו לא לכאן. **אבד** מנא
15 מנע מדרס - פירש הקונטרס: משום דעדיין כל
16 הוא לאשמושי ביה תשמישתא אחריא.
17 ואפילו נפקה שניה טמא מנע מדרס.
18 וקפשה, דתני בריהא, כסיפא דרין מנשה מנמסב
19 כלים בפרק עשרים ושש (מאן דאמר) לא הסיפק
20 לרשין ראשונה עד שפסקה שנית - **סוהו**.
21 ותיבין חזו בו, והנהא אבל טמא מנע מדרס -
22 דעדיין כלי הוא. וחזי ליתמלתא קמייתא. דהא
23 איתקנה ראשונה. ולפירושו איצטרך למינהו
24 בירשא ותיקנה, דאי לא נתקנה - בי נפקה
25 שניה אינה טמאה אפילו מנע מדרס. ובגא נתיב
26 בירשא - תני נמי כסיפא. ומיהו, הימה מתי בא
27 מנע מדרס דאם בא לו מנע מדרס
28 דיד, כגון שרס עליו עובד כרילג' לח' אפילו
29 במנעול ולא הסיפק בפשוטי כלי עץ - אם כן
30 איבא פנים חישות לענע מדרס מלמדת
31 ולפירושו שרי קמא ניהא, דאפילו נפקה שני
32 אונט - טמא מנע מדרס, והויה לחי' לחשתי
33 אחריא. ובפרק 'אלו קרפפים' (שבת קנ"ב.) פירש
34 הקונטרס: דטמא מנע מדרס - לפי שבעצמו
35 כשהיה לא הטמאה. ולא נהויה, דטומאת
36 הסתרים היא. דלא קיימא לן כרבי מאיר דאמר
37 מטמא, ומפרשי בפשוטי פרק 'בהמה'
38 דמשה: (תולין ע"ב.) וכו' וכו' דרוביט' (שם)
39 כגטקט, טומאת בית הסתרים היא מן פירש
40 כאן נמי בדשעת פירשתו טמאן קיבל טומאה
41 מאביו - אינו נראה. דבפרק 'בבמה חקשה'
42 (שם ע"ב.) אמרין: דבעינן דאבא קיבל טומאה
43 למר דכשתיק און ראשון, לאחר שתפר חצה
44 נעשת שחברתו, ובה לא טומאה מדרס שבעלה
45 לסתרי. ובשוחזר ותרפ חצה השניה - לא לסתרי
46 מנע מדרס מן האון, וזו ליבא פנים חדשות
47 דאם כן פמשש שבע ה' הדיקמן רבד' (נמחת
48 כ"א.) דלא אמרין שבע לה טומאה. ולרבר
49 (רבי) שמעון מייבניא. ומפרשי דלא אמרין
50 שבע לה טומאה היבא דטומאה בא לו מנופו -
51 אע"י שפיר. ועוד שי לומר: ולאון בא מנע מדרס
52 ומדרס דין כשחפרה לסתרי. והסתרי בטל לאון.
53 דאי אפשר להיות טומאה לזה בלא זה. ובין
54 שואב לה באחד - אין שרי למר גביה שבע לה
55 טומאה. ורבינו ירמיהו כן בארדם אומר: לא שרי
56 גבי שני מנע מדרס. דאפילו נפקה שני אונט
57 - יאר לקבל טומאה מגע אם מחדל לחשתי אחר, ולא נתבטל חרות דידן מנאן. וכל
58 שעה חשתי חקתו ודעתו לחשתיש בו. אבל לעולמו, לא נפקה שני אונט. אפילו מחדל
59 - טבלה דעתו לא באים.
60 **פשיטא** לא צריכא דאית ביה כי דרי - אורב נחמן, דאמה אם פתח בו פתח מותר
61 לטלטל פרין, ומפרשי השולחן פתח ולבסוף הוקף. והוא פרין פשיטא. אבל
62 אתלמוד דמפרש לא אמרן אלא פרין. דאקט שפתיח פתח לו הוקף ולבסוף פתח לא מנא, לבסוף
63 מאני מוראוי דלמקן (בהב.) בביבא.

1 לא
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66

קמו

עיובוט פרק שני – עושין פסין דף בד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

לא אמרו אלא שאן בעמקין יתר מבית סאתים – פירושו: שאן בעמקין עשרה ביהר מבית סאתים ברחבו. דהך דרמיוןק עשרה הוו כורעיים. והאית רבבי שמעון דקיימא לן בחותיה. ולרבנן. אפילו בית סאתים אסור. כדאמרין ללעל. ומיירי בגין דהוי מעוט מים דעמקוק עשרה. דאי הוה רובא – הך שאן עמקין עשרה – הוי מיטט. ונתליס לגבי רובא ואסור. כדאמרין ללעל. ורבינא יבחק מפיש

דאפילו רובא מים עמקין גמי שיה. כיון דליכא

אלא בית סאתים. בין עמקוק יבין שאנעם

עמקוק – לא ולישבי כורעיים. אלא דומי סאתים

דדמו לבור. ומידה. ביהר מבית סאתים – אסור.

שאן דרך שוחה מליאה מים לעשות יתר מבית סאתים. חשיבי כורעיים. אף על דגבי בור.

אפילו רבי יהודה לא אסר ביהר מבית סאתים

במדינת נגורה. אלא דווקא בפסין כדאמר

ללעל (ט.ו.ט) זו מחינה ואלו פסין – היינו דווקא

בבור המתוקן בחלטה. אבל שוחה – לא.

ההוא רחבה דהוה כפוס נהרא דהי גיטא

פתח למחא דתי גיטא פתח לשביל –

פירש הקונטרס. ורחבה זו כרמלית. והיהת

אוסרת. והיהת אף על פי שבראשית היה

לו צורת הפתח או היה סתום. ונת את השביל

שהיו לו שלל מחיצה. ונודא דנורא מחיצה

מגילא איה. ואף על פי דלרחבה היה הפופין

כדמוכח הסוגיא – לא מחיצה למבוי ולשביל –

משום דנורא מבחיר ושהו מפניסין תרוץ משום

לה. דכיון דלא מתיא לרחבה גופה – לא מתיא

דלא מהני למבוי ולשביל. ועביל. פירש הקונטרס

דאית ביה דירוקין. והאי שפיר הוה אקאמרין

בסמוך דמהני ליה לשביל. ואי אין בתים ובתרות

פתוחים לתוכו – לא הוה משתרי בלתי. ונתתי

חור בו דשיי מנח שפירש בפרק קמא (ב.ו.)

דרחבה דהתם לית בה דירוקין.

ליעביד מחיצה אנורא נורא – ונתתי שביל כדמוכח על דרחבה. ונתתי שביל ורחבה

חר. ונתתי דך מחיצה כאילו עבדין לה כרחבה. ונראה דהיה שם רחוב יותר

מעשר. ולכך על ידי המחיצה נחשב מוקף ליה. דאילו הכי הוה סתום ועומד.

אפילו אם היה פרוץ במלואו לנורא. חריד או בלח משהת. אלא היה יותר מעשר. ולכך

לא היה מתיא אפילו צורת הפתח רחב.

אין עושין מחיצה על גבי מחיצה – ואת אמרתי. אלא אמרין לקמן (דף ב.ה.א) שאם עשה

מחיצה על גבי התל – העיל. שבאורי מחיצות העליונות הוא רד ויה לומר: שהיה

שם תל גבוה עשר מן השביל. ולפי זה אתי שפיר את רלא חישינן שמא יעלה הגבר שרוין.

אפילו אם לא נחלק בין ים לשאר נדרות. ואם אמרו: ויעשו מחיצות כרוקק ארבעה פסחים

דאמר לקמן דמועיל. יש לומר: דלא רצו לקצר השביל.

ליעביד צורת הפתח אפנא דשביל – פירש רשי: פתח לרחבה. מינו ומתיא לשביל

מחיצה גמי לרחבה. וקשה דמשמע צור אריך למעו דע לקמן. ועוד: דמה לו

לחכיב צורת הפתח כיון. ודני בלחי כדאמר אביי גופיה. ועוד: למה שניה להשין.

דמעיקרא קאמר אפנא דשביל. וכן רבא קאמר אפיתחא. ועוד: תפריך יאמרו להו דהיינו

לשביל של כרמים וכו' וכו' דודי מפליח. ואין יעשו בני שביל זה. דאית ליה נודיא. לשביל

דעלמא ועוד: שפריך לפיש שיש שם תל גבוה שעה – כל שן שאל יעשו. כרך נראה

לפרש: דשביל של כרמים אין בו דירוקין. כדמוכח ב"הר"י (עיובוט ע.ד.א). דקאמר: אמר רבי

יוחנן אפילו כדביל של כרמים אפילו ליה. לא אמר רבי יוחנן אלא בחורבה. דהואי ליה. ו

אבל בשביל של כרמים – לא אמר. ואפילו הכי מתיא ליה ליה. רבני מבוי היו משתמשין

שם. ודבבני דרבה הכי מתיא ליה. וליעביד מחיצה אנורא נורא – היינו מעביד נתי. ו

הוא דהוי צורת הפתח. דהיי מחיצה נגורה. וכל היה אתי יותר מעשר. ומעביד נתי היו

גידוקין ביהר פתח. ועוד: השביל היה גמון. ולישאת את שפיר את קאמרן את עושין

מחיצה על גבי מחיצה בו – כי מצד השביל היה גמון. והשאת גמי לא חישינן לשטרין

– דלשוחה ליה פתח עשרה מוחין ארבעה.

ליעביד צורת הפתח אפנא דשביל – פירש: אנורא נורא גמון. ושם לא רצו

לעשות מחיצה ולסתום השביל. שדך שם משקן הגמלים. ו**ליעביד** ליה אפיתחא דשביל לצד דרחבה בו מינו דמתיא – פירושו: השאת ודא כלא מינו לא מתיא. **יאמרו** ליה

מתיא בשביל של כרמים ועלמא – שאין אין בניו משתמשין שם. שלא יעלו על דעתם דבא מתיא משום מבוי. אי גמי. יש לומר: אימור דהוי מתיא בשביל של כרמים ועלמא. שהוא

מפולש. דלא יסיקו ארעיתויהו גורדין משעבר נודא מתיא. **מלמולי** כרחבה פופיה שרי. פירושו: הכלים ששכחו בתוכה. וכן בשביל.

החו ל**תשמישתא** – לשתיה. אך דן דירה מעולה מו. שאן עמקוקין יותר על בית

סאתים – כלומר: שאן עמקוק של מים נפגשו ברוחב יותר על בית סאתים. ועמקוק

של סתם מים לבטל מקומו מרוץ קרקע. – עשרה פסחים. כדאמרין במסכת שבת

(ק.ב.) ואם היה דקק מים וכו' כמה דרך קיים. פתח מעשרה פסחים. **דפרי** –

כרי של פירות. גבוה עשרה רוחב ברחוב

בית כור – לא בטלה חורת דירה משם. ומים

הראין לשתיה – כפיתוח דרי – שם מוקד. חו

אחרונה. מידי דהוה אבירא דפרי – שוחה

עמוקה שמעניעין שם פירות. שאף על פי

שמעמקין שם הרבה – ונתליס מוח בשבת.

ההיא רחבה – יותר מבית סאתים הוה ולא

תוקפה ליה. **פוס נתיא** – שם מוקד. חו

ניכא פתח למחא – למבוי שבער שבלה

לרחבו. **שביל של כרמים** – דירוקין היו בו.

הוי **ניכדי** – למשוריהו וכלותו. שוה

רחבה זו כרמלית היא. ואוסרת כל המבוי.

ואת השביל שיש לו שלל מחיצות. דהיי

גא דנורא מחיצה מעלייתא איה. שגובהה

עשרה. אבל הרחבה אסורין – לפי שפרועין

דן כמלואו לכרמלית. אלא דאמרין בפרק

קמא (ב.ו.ט.) אם היה מבוי כלה לרחבה אין

צריך לתקן. במוקפת ליהר היו בה דירוקין

קאמר. כדמפלגי דתם עין עירבו ללא עירבו.

אלא רחבה כרמלית – אסור. כדאמרין

בהאיתא ששנתא: בקעמ מאכא ובקעמ מאכא

כו. **הויני ניכדי** – להחיר את כולם. שהיו

רוצין מעבשו ליהשתמש בהם בני העיר

וליהוה מוקפת ליה. ושבו לא תהיו

כרמלית. ותראה היא בכלול מותרת. ואמרין

ללעל דהוק ולבסוף פתח – לא מתיא. ונדר

של אבניו היתה רחבה זו מוקפת. וקשה לוח

לפרוץ פירצה יותר מעשר ולגדרה ליהר איתנא לישמשו בה בני מבוי ושביל

מחשאת. וליהוי פתח ולבסוף חוקק כדשמואל. **ניכדי ליה מתיא** – של קים.

אנורא נורא – כלומר: לחוי שביל כדמוכח על דרחבה. נתיא רחבה ושביל חו

ונתיא דך מחיצה דעריבין בשביל איתנא דיהר לישמשו מחשאת בני שביל

כרחבה כאילו עבדין לה כרחבה גופה ליהר. דהוי פתח ולבסוף חוקק. **אין עושין**

מחיצה על גבי מחיצה – כיון דנורא גבוהה עשרה. כל מה שמוסיפין עליה –

גבהת אותה מחיצה עממה היא. שהיא אם היה מגביה כל מחיצת הרחבה ליהר

– לא מתיא ער שפירצה בה פירצה האסורת. החוור ויגורו ליהר. **ליעביד ליה**

צורת הפתח אפנא דשביל של כרמים – דפתח לרחבה. דמנו מתיא לשביל.

שלא ידא פרוץ לרחבה. שאפילו היה פתח לרשות הרבים מועיל לו – ליהני גמי

לרחבה. לרשות לה תוספת זה חוקק ליהר. **אתי נגלי** – הבאין לשלוח מן העיני

דרך מבוי לרחבה ומשם לשביל ולנתי. שייין ליה – שהיה פתח השביל צד לוק.

ועבשו הוא דווקא. **לי** – והעין והשאר. ועבוי משוה ואין נגליין נוגעין בו. **דמיני**

דמתיא לשביל – טלטל בו. דלא חו השתא פרוץ לכרמלית. **מתיא בני לרחבה** –

לחות לה חוקק ליהר. ותורהה טלטל. כל. ולכא מינו לא מתיא. ודא פתח

שבין רחבה לשביל לא היה יותר מעשר. וכל במה דסתם ליה ליהר – לאו כלום

הוא. דהא כל פתח סתמה מעלייתא היא. וסתם ועומד והוא. **לישביל של כרמים**

דעלמא – דלא סלקא לגנא נורא. ודוי ליה כמבני מפולש. ואמרו שאן צריך

תיקון אלא בראשו אתו. כי האי. **דמיני דמתיא לפתח** – טלטל כמבוי. כדאמרין

בפרק קמא (ב.ו.ט.) סריא מיכאן ובקעה מיכאן – עשה צורת הפתח מיכאן ולחי או

קורק מיכאן. ודא: סריא מיכאן בראש המבוי פתח לרשות הרבים מיכאן ולחי או

לחי לצד הרחבה שרי ליה. **מלמולי במחא גופה שרי** – דהא שריין לה בראי ליה.

ואפילו היא ורחבה אסורין אם עה – שנתון משתמשין לעצמן כשתי חצרות

ופתח ביניהן. וכן ברחבה גופה.

דליח

ליח

מאן

עירובין. פרק שני – עושין פסין דף כה עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
 קמט תוספות

1 **מאן** דרשי הוה לא ביה דירון – ובשביל – לית ביה דירון ליתרוס עליה. וליפרש
 2 הקונטרס ראיא ביה דירון – לא אסור עלה משום נעופי. **ומאן** דאסר זימנא דאית
 3 ביה דירון – שבתים שאעל דרבהי יפתח מתחילן לרבהו, ויאסור הרבהו על בני מתא
 4 לחצייה בא כלים שעברו בתוהו, ומשום הכי אסור לטלטל ממתא לרבהו. דשנא שטלתו
 5 גם לאסור תפוחי הדירון כל עירוב כמו עלה.
 6 אבל רובה גופיה – שרי, שהרי אף לאחר
 7 שפתחו בתור לטלטל כלים שבתו בתוכו.
 8 **שאם** עשה מחיצה על שפת התל הוועיל –
 9 רשי" לא גריס "על שפת התל", דהוה
 10 משמע לאתן הדירים לנטה. אלא גריס "על
 11 התל", הוועיל לאתן הדירים על התל. ומדוה,
 12 עזרן לפרש דמריה על שפת התל שאם הרחוק
 13 ארבעה מן השפה – אין שם חידוש, דהכי נמי
 14 למטה אם הרחיק הוועיל.
 15 **אבסדרה** חקיקה – רשי" פריש לקמן.
 16 דאבסדרה פרוצה מארבעה
 17 רוחותיה. והשנא אתי שפיר איה דנקט בבעקה –
 18 שאין שם מחיצות, ולא נקט בחצר. וגרס לקמן
 19 בפרק "כל גנות" (עירובין צדא.) דזמני שמואל
 20 ארשמואל כל בית ליה בארבעה, אבל בשלשה
 21 – אית ליה. וקשיא לפרושי, דבסוכא אמרין:
 22 דאפילו בשתי רוחות לא נבנה גו לא אמרין פי'
 23 תקרה יורד וסותם, משום דהוי כמכוי מפולש.
 24 ומפרש רבנן דהוה אבסדרה אית לה שלשה
 25 מחיצות. כדאמרין בפרק "לא חרור" (בבא
 26 בתרא ג'בג.) עילם דזמנא לאבסדרה, ורח
 27 עצמות איה מסובבת. וריס בפרק "כל גנות"
 28 (עירובין צדב.) כי לית ליה – בשלש אבל
 29 וסותם אפילו בשתי מחיצות. ובה שלא נבנה גו.
 30 וסותם איה בשתי מחיצות. ורב אית ליה פי תקרה יורד
 31 וסותם אפילו בשתי מחיצות. ובה שלא נבנה גו.
 32 וסותם איה בשתי מחיצות. ובה שלא נבנה גו.
 33 אבסדרה בחצר ישי לה שלש מחיצות. לחכי נקט
 34 בקעה, דאפילו כי ליכא אלא שתי מחיצות אסר
 35 רבי פי תקרה יורד וסותם.
 36 איה אדעבאד

ל' רב ששת שאם עשה מחיצה על התל שהוועיל. מאי טעמא - הואיל ובאור מחיצות
 העליונות הוא דר. פני רבה פרי בה חנה: בלענו מחיצות התחתונות והעליונות קיימות, מהו?
 למאי? איה לנכסי הגר - היינו דרומיה בירא, דאמר דרומיה בירא, אמר בה פורחא - בתרא
 מאן דרשא אפילא דרשא דגר, ואתא ישראל ארתיא רבא, אמר בה פורחא - בתרא
 קני, קמא לא קמא. מאי טעמא? בעדינא דרשא - לא קא שבה, כי קא שבהא ממיא
 קא משבהא. ואלא לענין שבת - הוי מחיצה הנעשה בשבת, ותניא: קל מחיצה הנעשה
 בשבת, בין בשוגג בין במזיד - שמה מחיצה. לאו איתמר עליה, אמר רב נחמן: לא שנו
 אלא לרזוק, אכל לטלטל - אסור. פי איתמר דרב נחמן - אמוד איתמר. והוא איתתא
 דעברך מחיצה על בני מחיצה בנכסי הגר, אתא תהוי גברא רבא פורחא. אתא לקמיה
 דרב נחמן, אזקמה בדיה. אתת איהו וקא צווקא קמיה. אמר לה: מאי אעביד לך דלא
 מוהקת פדמתחין אינשי? קרפך בית לשלש, וקודה בו בית סאה; רבא אמר: אויר קירוי
 מיתרו, ורבי יורא אמר: אין אויר קירוי מיתרו. לימא רבא ורבי יורא פבלותא דרב ושמואל
 קא מילקי? דאיתמר, אבסדרה בפקעה, רב אמר: מותר לטלטל בקבולה, ושמואל אמר: רב
 מטלטלין אלא בארבע אמות. רב אמר: מותר לטלטל בקבולה - אגרימן: פי תקרה יורד
 וסותם. ושמואל אמר: אין מוטלטלין אלא בארבע אמות - לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.

א
 ליה, אי לא קים אחר הרחיק חוק עבדנו ותחתונות. ומצא שאין בו אלא מחיצות שעשה לה. והמעבשי קנה לה. ודרשא אפילא - איה לית בגומא שמנא
 בקרקע הגר. לאו אחר הרחיק דא חפרה - במכוס ראשון קנה. לא קא שבה - ולא חוקה היא. ונאל נגד ופרץ כל שווא, איתא בתא ונבא עלה, רבי דמתי דאית
 חוקה. ממיא שבה - והוא שנתא לאו אידו מחוקה בו אלא לפת הוא ושבח ואויל, והכא נמי, כן בשעתא דחוקה לא חוקה היא. כי חידו ורו מחיצות ממלא הוא
 דהוה, ולא אדור דעבר. איה לענין שבת - אי משתרי בעליות, שהיו בטלות עד עכשיו. לרזוק - לתרומא. וקודה בו בית סאה - קודו גג אויר קירוי מיתרו - סאה
 המקורה מחשבה בחיי אדם כאלו לא קירווה, ובאיתו ויהו מביט סאתים. אין אויר קירוי מיתרו - דאמרין: פי תקרה יורד וסותם. אבסדרה - מקורה בגג חלק
 בעליות שלט, ואינו משופע, והיא קירוי שבכל התלמוד.

1 לית ביה דירון - שי אסורו על בני מבוי. והכך רשות בני מבוי הוא, ובני שביל לא
 2 אסור עלה - דהוי בחצר קטנה שמרצה לגולה מותרת וקטנה אסורה.
 3 ושביל לא מתקנין ליה - גוה שבא אמרו לז מועיל לשביל דעלמא. באילנות
 4 לא הוי מיעוט - דרך קרפף לחיות בו אילנות, ובטל לא הוי חוק קמא. בנה בו
 5 קמור - ואפילו באמצע, ובכך נתמנע מביט
 6 סאתים. פחות משלשה טפחים - אפילו
 7 נתמנע מביט סאתים, במאן ליתיה דמי.
 8 הוא נפקא ליה שתייה לבד - כלומר,
 9 דהא חשב ליה שתייה בעלמא למפק
 10 מותרת לבד, והכך הבי נמי חשבי ולא
 11 בטל. והעיקר מן הכותל - של קרפף ארבעה
 12 טפחים, ודחיק מחיצה לדיה. הוועיל -
 13 מחיצה זו לדיות חוקה חדש, והוי פתח
 14 ולמסוף חוקה. פחות משלשה לא הוועיל -
 15 דהוי בחיצה על בני מחיצה. ולא נתמנע
 16 מביט סאתים מיירי, מדלא נקט מיטע. ואינו
 17 מיטע, דאי נתמנע - והאי הוי מיטע,
 18 אפילו הוסיף על עוב הבתלים עד שנתמנע
 19 - שפיר דמי, כדלקמן, אלא למיחו פתח
 20 ולמסוף חוקה מיירי. ממיא לקיאל - לך
 21 פלוגתא דעל. ואמר דבשלתה דנפק ליה
 22 מותרת לבד - כולוה דמי, ודמי דנפק ליה
 23 מיטע, ומחיצה היא מחיצה לדיה, ולא
 24 במסוף, ובפחות משלשה פליגי. מה בניב -
 25 ודחיק על עוב הבתלים עד שנתמנע. והאי
 26 לאו רבא, כי שמי קאמר לה, אלא מילתא
 27 באנפי נפשיה היא. ויכול לעמוד - הוסיף
 28 בפני עמוד, שעשוי בעובי, שאפילו ניטל
 29 כותל הארבעה יכול זה לעמוד. הוי מיטע
 30 ולא הוי מיעוט - גרס רבא. הרחיק מן התל
 31 - שבתקפה מן התל עד המחיצה יורד
 32 מביט סאתים הרבה, ועשה מחיצה לדיה
 33 אצל התל כחזוק ארבעה טפחים, ועדין יש
 34 יותר מביט סאתים בן ישה לחדשה. אבל זו
 35 - לדיה עשאה. הוועיל - והכל מותר. לא
 36 הוועיל - דהויא מחיצה על בני מחיצה, וחד
 37 אפי הוועיל - דקטבה מחיצה על בני מחיצה
 38 מהניא ודחיק חוקה לדיה. בנכסי הגר -
 39 שנתא איה ולי רישין, אין זו חוקה קמעות, ואם
 40 בא אחר והחוק בן - קנה האחרון. כשבת
 41 - מן המחיצה חוקה לדיה, שבתחילה היתה
 42 בתל עונת אלא שיה חוקה לדיה. הבי
 43 גרסינן: מודה לי בר ששת שאם עשה מחיצה
 44 על התל - ולא גרסינן: על שפת הרבי
 45 פד-ש-אף על גב דפליג, ואמר דלא
 46 קרפף משתרי קמיה בחיבי - היינו טעמא: שהרד
 47 בקרפף, באור מחיצות התחתונות דר, אבל
 48 אם היה חל בית יורא יותר סאתים ועשה מחיצת
 49 סבכי עליו לתושבתי על גובה התל. והואיל
 50 - הדר על התל דר באור מחיצות
 51 העליונות, ולא מניח ליה תחתונות מדי -
 52 הלכך לאו מחיצה על בני מחיצה היא. בני
 53 רב - לא למאן דאמר: אין מחיצה על גבי
 54 מחיצה, נבלעו התחתונות בקרקע, שהיה
 55 העפר רך תחתו ונבטו הכותל בבית אחר
 56 שבת ולא נפל אלא נבלע העליונות
 57 קיימות, מהו. אי לנכסי הגר - קא מביעא
 58 ליה, אי לא קים אחר הרחיק חוק עבדנו ותחתונות. ומצא שאין בו אלא מחיצות שעשה לה. והמעבשי קנה לה. ודרשא אפילא - איה לית בגומא שמנא
 59 בקרקע הגר. לאו אחר הרחיק דא חפרה - במכוס ראשון קנה. לא קא שבה - ולא חוקה היא. ונאל נגד ופרץ כל שווא, איתא בתא ונבא עלה, רבי דמתי דאית
 60 חוקה. ממיא שבה - והוא שנתא לאו אידו מחוקה בו אלא לפת הוא ושבח ואויל, והכא נמי, כן בשעתא דחוקה לא חוקה היא. כי חידו ורו מחיצות ממלא הוא
 61 דהוה, ולא אדור דעבר. איה לענין שבת - אי משתרי בעליות, שהיו בטלות עד עכשיו. לרזוק - לתרומא. וקודה בו בית סאה - קודו גג אויר קירוי מיתרו - סאה
 62 המקורה מחשבה בחיי אדם כאלו לא קירווה, ובאיתו ויהו מביט סאתים. אין אויר קירוי מיתרו - דאמרין: פי תקרה יורד וסותם. אבסדרה - מקורה בגג חלק
 63 בעליות שלט, ואינו משופע, והיא קירוי שבכל התלמוד.

הטופות
הבי נמי - פירוש: שזוהי מוקפת משלש וא משתי רוחותיו.
הכא - במאי סקנן עיניו דגברי - היסטא - שזוהי פרוצה מארבע רוחות. ועיסלא -
מטה. דהרגום 'כמלונה במקשה' - בעיסלא (ששעה א), והם חבלין ומוחזקין ממילין לאילן
כסדר הטהה, והשומר שוכב עליה כבילה ויושב בצלו. ורשיי גרסי כי אירולא -
משופע, דלית לה פה. ולא אמרין פי תקרה יודר

1 וזכי הדבא כי באסדרה הכי נמי - פירוש: שזוהי מוקפת משלש וא משתי רוחותיו.
2 **הכא** - במאי סקנן עיניו דגברי - היסטא - שזוהי פרוצה מארבע רוחות. ועיסלא -
3 מטה. דהרגום 'כמלונה במקשה' - בעיסלא (ששעה א), והם חבלין ומוחזקין ממילין לאילן
4 כסדר הטהה, והשומר שוכב עליה כבילה ויושב בצלו. ורשיי גרסי כי אירולא -
5 משופע, דלית לה פה. ולא אמרין פי תקרה יודר
6 וסותם.
7 **ובי** האי המותר לו אסור - הרי גפרין בקרא -
8 למקום המותר לו, ויורה נמי לכא -
9 כל הצירות מוקפות לדירה הם. אמר ליה אביי
10 כמאן - כרבי שמעון, דלרבנן דאמר שתי
11 מותרות הן - הנפרץ במלואו למקום אסור לו.
12 ולירידו מני אורי חצרו האסור לו מיתרה, או
13 על גב חצרו מוקף לדירה - הדיינו למה
14 שבתוכו, ולא לקרפף שתי שעות אחרת - א"ל
15 חשיב מוקף לדירה, ומיתרה, ויהא לרבי שמעון
16 שפיר דמי, דהיא רשותא היא. והוי אורי מותר.
17 ואם תאמר: כדקאמר כמאן - כרבי שמעון, לרבי
18 שמעון נמי, כרבי שמעון דמילתיה דרבי יודא ותי
19 בפשיטות כרבנן, ואי אתי רבנן, אמאי נקט
20 הווא אורי חצרו מיתרה? תפוק ליה משום
21 דנפרץ במלואו למקום האסור לו ויה מיתרה,
22 דאשבעתה האסור נמי משום דאורי חצרו מותר.
23 ותפיק מינה, שאם נפרץ מעד אחד לרשות
24 הרבים - אורי צורת הפתח במקום אסור לו.
25 אבל משענה גפרין במלואו למקום האסור לו
26 - לא היה עריך אלא ליה לצד רשות הרבים.
27 כדמשמע בפרק קמא (דף ג.) דמביי שנירץ
28 במלואו ואמר - אי עריך כלום, אפילו לא
29 עיבדי, ואי נמי שאשבעתה מיתרהו ויה כרמילת.

30 ואם נפרץ לכרמילת אחר - מותר לטלטל שתי אמות מזה ושתי אמות מזה. אבל אם לא
31 היה מיתרה, אף על גב דנפרץ למקום האסור לו - לא חשיב כרמילת, ואסור לטלטל הימני
32 לכרמילת אחר כן, וכן פירש רש"י. פרק 'קבל גנות' (עיובוין ג.ב.), גבי אורי דערץ לשמאלא
33 אליבא דרבנן לטלטל מגג לקרפף.

34 **קרפפה** שנפרץ במלואו חצרו חצרו מותרת לקרפף אסור, ועל נפרץ - ביהר משעה,
35 ביהר משעה חצרו נמי אסורה. וקשה למורכבי יחזק: דל כרפף בקרפף בית
36 סאתים סימנא, וקראמרינן: הוואיל ואורי מותרת וישא אהרן - אמר כן ויה ליה אבהי יודר דרבה
37 על פי שנים ברבנא, והא דהי היתתו לו היקף לדירה אחרת גורא, שזוהי בו פתח פתוח
38 יודר משעה, אבל כמאן אילן מותרת והולכת. אי נמי: בית סאתים לא שרינא אריכה
39 יודר על פי שנים ברבנא, אבל במשדו פתוח מבית סאתים - שרי טפי, **ואינני** דמשכשת
40 לה איפכא - אי אתי רבנן, ובגון שקרפף גזול מן החצר. ומרסק אסור בקרפף - שמע
41 מיה דכרבי שמעון אחיא. דמשום שתי רשותיו לא מיתרס, אלא משום יודר אורי. דבמקום
42 מחיצות דבשרת לא אסור, ובקרפף אסור, ולא מעד למכר איפכא. אלא היה חצרו מלואו
43 ובקרפף גופי - תרוייהו משניהו, דרבי שמעון דרבנן דבכולו רשות הוה. ויודר בקרפף
44 נמי לכא, הוואיל ואיכא גיפופי, כך פירש רש"י. ואם תאמר: ולקמה לשלם כרבנן, הא
45 דלא אמרין דבשרת - משום דבדעה לכא אסור משום אילן אלא פירעת מלואו, ומי

46 לומר: דאם כן היה לו לפשר לקרפף אסור משום דאורי חצרו מיתרה. ואלא כרבנא אתי, ואלא
47 אין להחביא דודי כרבי שמעון, מולא אמרין איפכא - משום דבעי למימר אף על גב דבקרחה בה בית סאה לא הוי יודר, מורגא הכא דודי יודר - משום הכי לא מצי למימר איפכא.
48 **ההוא** כוסתא דהוא סמון לאגרא דאבנא - דהוקף ולבסוף פתח, ודחוקף ארבעה ועשר אשתא, והיה בה נמי פתח לבוסתא. נפלא אשתא, וסבר רב ביבי: דכיון דבית סאתים היה פתח
49 מוקפת לדירה, אף על פי שפגלה - שרי, והואל תפתחה נמי לאפתא, ואף על גב דפתח דאפתא דהוה יצא מיתרה, ומסקי נהירא דאבנא איני מעייל, ורשיי לא פירש
50 כן. **ההוא** אבורנאק - פירש רש"י לשון שני שטמא בהלכות גדולות ונראה לו עיקר: דאבורנאק כמין אסדרה או קובה שעושין למלכים בתוך הפרסד. אול רב הונא עבר קנה קנה
51 פתח משלשה, ולא רעה לטמון אבורנאקא דהוקף ולבסוף שיש, ומשום דהויא מחיצה העשויה לנחת ולציעות, כדמסיק, ועבדי שביל דקנה קנה פתח משלשה, מפנה פתח בהוסתא
52 עת אבורנאק, אם אבורנאקא היתה עומדת בתוך הפרסד. אבל אם היתה עומדת מעד הפרסד - לא היה עריך לעשות שביל, אלא חלוק מלמעלה ומטה למקום אסור, אף על גב דהדיקא
53 האבורנאקא היה עשוי לנחת ולציעות - לא היה מותר לטלטל כלים שבתוכו. ונתנו פירי דבי תורי היו יודר מבית סאתים, משום הכי הוצרכו לפרש כרשייתא. או לא יכלו לעבד יודר לכלים
54 שבתוכו בבית, ורבא שפליגיה, והיה כסדר דהוקף האבורנאקי חשיב מוקף לדירה, אף על גב דהוקף ולבסוף שיש, ועריך לומר שרידו שבא היה מותר ממתה אבורנאקי, ולא ממתה שדוקף
55 ולבסוף פתח מתינו. וכן דחקשו לו מארובלין, ומחיצות העשויות לנחת - דוא לא שייך למיפרך אהוקף ולבסוף פתח. או שמוא לא היה פתוח עם בית סותי, או אי נמי: כולו לומר אבורנאק
56 שיש ולבסוף דהיה פתח, והם לא ידעו אם רבא סמון על הוקף ולבסוף פתח, וביתו היה פתוח לו, או על אבורנאקא. וקשה לו מעיר חושיה, וקשה לו דהוקף ולבסוף שיש לא מתינו - על כן שבו דהוקף
57 ולבסוף פתח, ואחרין כן הקשה לו (ראם כן) דאבורנאק לא חשיב מחיצה משום דעשוי לנחת ולציעות, ורבינו נתנאל מפרש: דעבדי קנה קנה פתח משלשה - היינו שדחוקין מן הכותל
58 ארבע, לחתיר כל בוסתא, והיה הבית פתוח לו, ודחשתה ויה פתח ולבסוף דהוקף. ורבא סבר רלא כיון כלום משום אבורנאק, אף על גב דהוקף ולבסוף פתח לא מתינו - דהוקף ולבסוף
59 ישב מבני.

1 הכי נמי - אפילו רבה מודה כרב, דהכי תפיר יודר וסותם. ו**הכא** - דפליגי רבה -
2 דעבדי קריו כי אירוליא, יציע גג משופע וליכא פה. ו**מודינא בקרפף**
3 **שנפרץ במלואו לחצרו** - שאורי חצרו מיתרה, ועשויה יודר מבית סאתים, ואסור.
4 וגבי קריו דשרינא - משום פי תקרה יודר וסותם. ו**כי אורי היתתו לו אסור** -
5 יודר חצרו זו מותרת לה מותרת לטלטל
6 הימנה לקרפף, כרבי שמעון, ועבדו שנפרץ
7 למקום המותר לו, נאסר לו, ומשום יודר
8 ליכא למימר, דואל כל חצרו מוקפת לדירה
9 הוי. **כמאן** - הוי אורי המותר לו - כרבי
10 שמעון, לרבי שמעון נמי - מיתרס קרפף
11 משום מקום מחיצות שנילו, וביתוסף על
12 האורי ועשויה יודר מבית סאתים, שבתחילה
13 היתה בית סאתים מצומצם, ונפרצה חצרו
14 כגופו - לא גרס בבבליה שפירעה. ו**איכא**
15 **גיפופי** - ואי לאו הכי אסור אחודי, ורבנן
16 דפליגי ארביי שמעון נקט לה, ובשאך
17 הפרעה יודרה על עשה, אמאי נקט היתר
18 חצרו ואסור בקרפף? והא מצי למימר נמי
19 איפכא, כגון שקרפף גזול מן החצר - דהוי
20 לחצרו מלואו, ובקרפף איכא גיפופי, **אלא** -
21 מדנקט אסור בקרפף - שמע מינה כרבי
22 שמעון כביארה ליה, ומשום שתי רשות לא
23 מתרס, ועמא משום יודר בית סאתים הוא,
24 דמקום מחיצות מיתרה, דבדעה לא אסר
25 ובקרפף אסור, ולא מצי למעקט איפכא - אדי
26 הוי חצרו מלואו ובקרפף גיפופי תרוייהו
27 משורה, דכרבי שמעון כביארה ליה דבכולו
28 רשות אתת הוה יודר בקרפף נמי לכא,
29 הוואיל ואיכא גיפופי, וה **אורי** מחיצות
30 **מיתרה** - וקרפף יודר קאסר ביה, יודר דמקום מחיצה, ואילו יודר דאורי חצרו לא
31 אסור ליה - דחצרו מוקפת לדירה הוי, ולא הוי יודר, חצרו. **אין אורי מחיצות**
32 **מיתרה** - כלומנא אין יודר אסור כן, דחצרו אתת בית דירא, ולכך, אין נקט איפכא
33 לא מיתרס חצרו כרבי שמעון. **בוסתא** - פרסד, דהוי נטוע אילנות, דהוי **סמון**
34 **לעורא דאפסנת** - והיא היתתו לו היקף לדירה אחרת גורא, שזוהי בו פתח פתוח
35 לצד פרסד סמכו היקף הפרסד דהוי מוקף לדירה, ויודר מבית סאתים. **הוא**
36 **נואי** - הרי יש עוד מחיצות לבית, חוץ הוה מחיצות לפרסד. **מבולאי** -
37 מקוטעים, מבית עלי, דאיבי אבהו דרב ביבי, מבית עלי תאמ, כדאמרין במסכת ראש
38 השנה (ת.א.), מולייתא - קטועות בלא גרלים. **לבראי לא עיבדי** - הנהי דפירעה
39 ליכא, היקף יודר מיהא ליתא בפרסד, דהוי יודר מבית סאתים. **אבורנאק** - אילן
40 שעצלו מרובה, ונטועין אותו השרים ועושין אצטבאות תחתיו סביבותיו, לחתלון
41 תחתיו בימות החמה, ולשמן שם. **בבוסתא** - ויודר מבית סאתים שלא הוקף
42 לדירה והה הפרסד. **נאכול נחמא תתם** - תחת האילן, חצרו קנה פתוח משלשה
43 **פסחים** - היקף כגון מחיצות קנים ארבע מחיצות חצרו לנחיהם שני כבילה המאכל
44 ולדורם שני השומר, ולמחר יטלטלו בכל הפרסד, דהא בית סאתי שומריה ובית דירה,
45 שפליגיה

46 **מיתרה** - וקרפף יודר קאסר ביה, יודר דמקום מחיצה, ואילו יודר דאורי חצרו לא
47 אסור ליה - דחצרו מוקפת לדירה הוי, ולא הוי יודר, חצרו. **אין אורי מחיצות**
48 **מיתרה** - כלומנא אין יודר אסור כן, דחצרו אתת בית דירא, ולכך, אין נקט איפכא
49 לא מיתרס חצרו כרבי שמעון. **בוסתא** - פרסד, דהוי נטוע אילנות, דהוי **סמון**
50 **לעורא דאפסנת** - והיא היתתו לו היקף לדירה אחרת גורא, שזוהי בו פתח פתוח
51 לצד פרסד סמכו היקף הפרסד דהוי מוקף לדירה, ויודר מבית סאתים. **הוא**
52 **נואי** - הרי יש עוד מחיצות לבית, חוץ הוה מחיצות לפרסד. **מבולאי** -
53 מקוטעים, מבית עלי, דאיבי אבהו דרב ביבי, מבית עלי תאמ, כדאמרין במסכת ראש
54 השנה (ת.א.), מולייתא - קטועות בלא גרלים. **לבראי לא עיבדי** - הנהי דפירעה
55 ליכא, היקף יודר מיהא ליתא בפרסד, דהוי יודר מבית סאתים. **אבורנאק** - אילן
56 שעצלו מרובה, ונטועין אותו השרים ועושין אצטבאות תחתיו סביבותיו, לחתלון
57 תחתיו בימות החמה, ולשמן שם. **בבוסתא** - ויודר מבית סאתים שלא הוקף
58 לדירה והה הפרסד. **נאכול נחמא תתם** - תחת האילן, חצרו קנה פתוח משלשה
59 **פסחים** - היקף כגון מחיצות קנים ארבע מחיצות חצרו לנחיהם שני כבילה המאכל
60 ולדורם שני השומר, ולמחר יטלטלו בכל הפרסד, דהא בית סאתי שומריה ובית דירה,
61 שפליגיה

62 **מיתרה** - וקרפף יודר קאסר ביה, יודר דמקום מחיצה, ואילו יודר דאורי חצרו לא
63 אסור ליה - דחצרו מוקפת לדירה הוי, ולא הוי יודר, חצרו. **אין אורי מחיצות**
64 **מיתרה** - כלומנא אין יודר אסור כן, דחצרו אתת בית דירא, ולכך, אין נקט איפכא
65 לא מיתרס חצרו כרבי שמעון. **בוסתא** - פרסד, דהוי נטוע אילנות, דהוי **סמון**
66 **לעורא דאפסנת** - והיא היתתו לו היקף לדירה אחרת גורא, שזוהי בו פתח פתוח
67 לצד פרסד סמכו היקף הפרסד דהוי מוקף לדירה, ויודר מבית סאתים. **הוא**
68 **נואי** - הרי יש עוד מחיצות לבית, חוץ הוה מחיצות לפרסד. **מבולאי** -
69 מקוטעים, מבית עלי, דאיבי אבהו דרב ביבי, מבית עלי תאמ, כדאמרין במסכת ראש
70 השנה (ת.א.), מולייתא - קטועות בלא גרלים. **לבראי לא עיבדי** - הנהי דפירעה
71 ליכא, היקף יודר מיהא ליתא בפרסד, דהוי יודר מבית סאתים. **אבורנאק** - אילן
72 שעצלו מרובה, ונטועין אותו השרים ועושין אצטבאות תחתיו סביבותיו, לחתלון
73 תחתיו בימות החמה, ולשמן שם. **בבוסתא** - ויודר מבית סאתים שלא הוקף
74 לדירה והה הפרסד. **נאכול נחמא תתם** - תחת האילן, חצרו קנה פתוח משלשה
75 **פסחים** - היקף כגון מחיצות קנים ארבע מחיצות חצרו לנחיהם שני כבילה המאכל
76 ולדורם שני השומר, ולמחר יטלטלו בכל הפרסד, דהא בית סאתי שומריה ובית דירה,
77 שפליגיה

1 **מַעֲרֵב** לכולה מחזא ערסייתא - פירש רשי: לא דתייר לערב כולה דיה, אף על גב
 2 שדחתה עיר קטנה. ותמן לקמן: עיר של יחיד - מערבין את כולה. וקשיא דברק
 3 "כיצד מעבירן" (עירובין ס.א.) אמרין דשל רבים הוא דקאמר רבה רב אבה מערב כולה
 4 מחזא ערסייתא. וכל זה דודו דרשי דתייר דתחריב. ועיר של יחיד לא עילי משוי, אם לא
 5 שדחתה על רבים קודם. אלא ודאי של רבים
 6 דחתה. ולעיל (ג.ו.) נמי משמע שדחתה על רבים
 7 גבי אבולי דמחזא. דאמר אילמלא דלתותי
 8 נעלות בילה - דהו דתייר עליה משום שהו
 9 דרבים. משמע דהו שם ששים רבוא. מכל מקום
 10 אי לא משום פירי רבי תור - דהו יכילן לערב
 11 כל העיר דהו, והו משיידי דמחזא דירוחן לרבי
 12 יהודה, או שלש חצרות לרבי שמעון.
 13 **דבי תרי** - פירש תוקפוסה. דמחזא עיר שאן
 14 לה חומה, ועשו מחצה בראשי מבואות
 15 כלל צד לשמור גרעין, ולא שכיח מחצה
 16 להצטרף המבואות ולעשות כל העיר אחת, לפי
 17 שהחוקק לא נעשה בעבור העיר אלא לשמור
 18 פירא דרבי תורי, ומשמע שרצונו לומר שהחוקק
 19 קודם ישוב העיר, דאם חוקק אחרי כן - או
 20 נעשה גם בעבור העיר, והו מחצה מעלייתא.
 21 וקשיא: דלשנא משמע שאם תלפיקה משום
 22 הפירא - דהו מחצה מעלייתא. ולפירש
 23 תוקפוסה, אף אם לא היה הפירא - לא היה
 24 נותר בין דרוקף ולבסוף ישב. ועוד מה שפירש
 25 בקטנות המבואות לית לא חומה - לא יהיאת
 26 דאמר לעיל: אבולא דמחזא. אילמלא דלתותיה
 27 נעלות בילה. ונראה דמוקפת היתה אור
 28 שנתשיבה. והו כולן לערב כיה דלא לאו פירא
 29 דבי תורי שדחתה בין ערסא לערסא לאורך
 30 המבוי, ויהיה יחידה מביט סאתים ועומק
 31 ששה, ולא הו יכילים לערב מרסא לערסא
 32 לפי שלא הו יכילן לעלל מילת תות. דהפירא
 33 הו קרפף יחיד מביט סאתים. אדם דמי לכריא
 34 דפירי ולעיל - דראוקן תאכל אדם ואף על גב
 35 דיש לו מחזות - נאכל מעלייתא לובס.
 36 דמחזות העשויות לנתח הם. ורשי' פירש
 37 עירובין מעבירן (עירובין ס.) משום פירא
 38 שמפסיק, ואין יכילן חלק משבונה לשבונה
 39 והו כחיוץ שבין שתי חצירות. דאמרין כל
 40 (עירובין ע"ב.) שמעברין ששים ואין מערבין
 41 אותה. וזאת ולא משמע בפירא אלאו משום
 42 דהויא מחצה מעלייתא לנתח.
 43 **והתנן** ביתו אסור לו ולהם - וליכא למיטר
 44 דמתניתין ומגבלת בדריא פשוט ביתו -
 45 דאם כן, נאי לא מצאיה לי חברי אי נמי משמע ליה דמתניתין איירי אפילו בסתם.
 46 ולא

1 **שליפתיה** - ולא ספירא ליה את חתנא. נקטיננה מבתייה - שלא יחזור רב הונא
 2 ותקנה. **אייתיביה** - לטועיה דשפר עבר. עיר חדשה מורדן לו משיבתה - אם
 3 מוקפת חומה ואינה מושבת כולה. כשאת למרוד תחומיה - לא ימורד לה מן
 4 החומה אלא מן הבתים. ודוממת לה חומה היא לשווייה כולה בארבע אמות. והאיל
 5 ושיבתה חדשה שקבמה קומתה לשיבתה
 6 אבל ישנה. שיבתה ישנה וקום לחומתה -
 7 מורדן לה משיבתה. **והאי נמי** - לא פרס
 8 הוי חוקק חוק רבים, ודך הוהמיה געשה
 9 עבשה. ודוקה הפרסד לאו איתנא דרך דירה
 10 הוה דמי כיו חוקק ולבסוף ישב. **אמר ליה רב**
 11 **פפא לרבי** - לטועיה. **אורכלין** - בנאם.
 12 שעושים מחצה לצל סביבותיהם כשבונים
 13 בחמה. **כיון דלצניעותא היא** - ולמחר חתיר
 14 לה - לא כלום היא. והא נמי לצניעותא -
 15 דיום ולילה בעלמא היא רעבידא. ולא אירע
 16 היא. **לנתח** - שלא לדור שם אלא
 17 להשתמר מה שיניחו. שם ערסייתא -
 18 שכונת שבונת לבד, ובכל כשניה הו
 19 מבואות הרבה ולא היתר את העיר כולה
 20 ביהו. ואף על פי שדחתה עיר קטנה שאן
 21 בנכסין כיו ששים רבוא. **ותנן קמיה שאן**
 22 עיר של יחיד מערבין את כולה. והוינו של
 23 יחיד - שאינה דומה לדגלי' מרב של ששים
 24 רבוא. **משום פירא דבי תורי** - שדחה
 25 עושיהן היה פירא דבי תורי, ושם הו
 26 מניחן גרעיני תמרים לאכול השוררים. והעיר
 27 אץ לה חומה ומבואות של (בין) ברוכי
 28 הכוננות מופלגים. ועשו מחזות אילן
 29 המבואות לכל צד שחיוץ לעיר להשתמר
 30 הוגרעין. ולא חשבו ליה מחצה לצרף את
 31 מחזותה ולעשות העיר אחת. ואף על פי
 32 שמבואה של קימא היתה. **פירא** - שדחה.
 33 כמו פירא דמוריו מנסכת תענית (ד.כ.א.). ודך
 34 מחצה דרב הונא כשעויה לנתח ביה.
 35 שאינה נעשית לדירה תמיד לצאת ולבא
 36 ליריע - לאסור. ובתשובת הגאונים
 37 ממתניהו בלישן אחר. וישר בעיני מאד. והוא
 38 בסתא קרף היתר מביט סאתים לכל חוקק
 39 לדירה דהו. **ואבונורקא** מבין אכסדרה או
 40 קובה שבין המגלים בחוץ פרסד שלוק.
 41 ועמד באמצע פרסד. ולא הוצרך ריש גלותא
 42 אלא לטלל פתח בסתא ובוטנא אירע
 43 בית דהו האבונורקא. ועבר רב הונא בר
 44 חזאני כמין שכל מן הפתח עד האבונורקא
 45 גדר מבאן וגדר מבאן קנה גנה פחותה שלפשה להפסיק בין הדרין לכונתא. וטעלס
 46 באותו שביל. ורביא של שליפתיה - לא לאסור אלא לחקל עליו, דסבירא ליה דרשי
 47 לטללילי כבולה סונתא. ודיקן דבנה ביה חומה אבונורקא ובוטנא שיהי לכלתא סונתא חצר לאבונורקא.
 48 ידועה שקטניה, ולא ילחוד בר חזאני בר חזאני וילתקננה. ויהי שעתא לא ארכור ליה דלאו פשר עבד
 49 רביא לרבא בר חזאני סונתא נמי בחוקק ולבסוף ישב דמי. שקודם ניעטתו מקופין אנתו ולאדור שישו
 50 בר חזאני. ורב פפא איתביה מנוחצא אורכלין. דאדא מחצה דאבונורקא נמי לצניעות עבידא וכן
 51 תשמעין. קרי עלייהו על רב פפא ורב חזאני בריה דרבי הושע אל מבורא תאמול; וסותרו תיקונו של רב
 52 תאמול, כן **באיברישא** של מלכים - דרבה שאחורין פלטין, ושם הוה מטיילים תמיד. אלמאן
 53 של חוקקה. דאי חצר שלפני בתים הואי - "דחיצונה" הוה קרי לה. ואף על גב דגדולה היא
 54 שאינה דרשי **איתחיש** - של מלכדים. לעוסק בתורה על פתחו. שלא היא רשע למלאך
 55 מוגרי לה. **אנשי חצר** שבונה **אחד ביתו** - כ' - דאי מנתנין בשבטיל דך רשות שיהי לו
 56 אחד ואחד, וכן החצר רשות חלוץ אוסר עליהן. ואשמעינן רבי אלעאי דהמגבלת רשות
 57 הוא אסור להבנים ולהציא מביתו לחצר. ואף על פי שהוא מותר להבנים ולהציא נפתח
 58 הנכנס לחצר חבירו ומותר לו להציא נפתח חבירו לחצר - דהא רשותא דדוד הוא. ובמי
 59 דרשע ליה שדחתה ביתו ויהי בתותיה. דבשלמא מבתיה. אם הוא נכנס ומצויא - איכא
 60 עליהם חזן עליו. דבתנן בפרק "דורי" - מתי שרשותו הוציא. בין שחוגג בין במיזב - הרי
 61 ואמרין דתם: ביתו הוא אסור לתם. או החציר - שריא להוציא מנתנין לחצר שרשותו
 62 חצירו, ולא יבעל רשות ביתו. וקסברי: המגבלת רשות חצירו - רשות ביתו לא יבעל. לפיכך,
 63 חצר כולה שלוק היא. וביתו מיוחדת לאסור לוק להוציא מרשותו לרשותו.
 64 מנתנין

1 **הוה** חצר רב פפא ורב הונא **הניא בריה דרב הושע**
 2 **נקטיננהו מבתיהו. למחר** איתביה **רבנא לרבא:** עיר
 3 **חדשה** מורדין לה **משיבתה, וישנה** מוחזקתה. **איזו** היא
 4 **חדשה ואיזו היא ישנה?** **חדשה** - שהוקפה ולבסוף
 5 **ישנה, ישנה - ישנה** ולבסוף חוקפה. **והאי נמי, בהוקפה**
 6 **ולבסוף ישנה דמי.** **אמר ליה רב פפא לרבי, והאמר**
 7 **רב אסי:** **מחזות אורכלין לא שמהו מחצה. אלא:**
 8 **כיון דלצניעותא עבידא לה - לא הויא מחזות. הא**
 9 **נמי, כיון דלצניעותא עבידא - לא הויא מחזות. ואמר**
 10 **רב הונא בריה דרב הושע לרבא, והאמר רב הונא:**
 11 **מחצה העשויה לנתח - לא שמהו מחצה. דהא רבה**
 12 **בר אבה מערב לה לכולה מוחזא ערסייתא ערסייתא**
 13 **משום פירא דבי תורי; והא פירא דבי תורי במחצה**
 14 **העשויה לנתח דמיא! קרי עלייהו ריש גלותא: "הכמים**
 15 **המה להרע ולהחישב לא ידעו."** **"אמר רבי אלעאי:**
 16 **שמעתי מרבי אלעאי ואפילו בית פור."** **מתניתין לא**
 17 **כתבנה, דהניא, כתיבה אמר: ואפילו היא ארבעים סאה**
 18 **כאסטרמיא של מלך. אמר רבי יוחנן: וישנינו מקרא**
 19 **אחד דרשו, שנאמר: 'והי ישעיהו לא יצא אל חצר**
 20 **התיכונה, כתוב העיר' יתנין 'חציר' מפיא לאסטרמיא**
 21 **של מלך, שהיו מעירות בינוניות. במאי קמפליגי? מר**
 22 **סבר: עירות בינוניות הנין בית פור, וקר סבר ארבעים**
 23 **סאה הנין. וישעיהו מאי בעי חתם? אמר רבה רב**
 24 **בר הנה, אמר רבי יוחנן: מלמד שהלה חוקקה, והלך**
 25 **ישעיהו והחישב ישבה על פתחו. מפיא תלמודי רבם**
 26 **שהלה שמשויבין ישבה על פתחו. ולא אמרינא, היא,**
 27 **דילגא אתי לאינווי ביה שוקן. וכן שמעתי הימנו:**
 28 **אנשי חצר ששכח אחד ולא ירבו - ביתו אסור."**
 29 **והתנן: ביתו אסור להוציא ולהבנים לו ולהן! אמר רב**
 30 **הונא בריה דרב הושע, אמר רב ששת: לא קשיא;**
 31 **הא**

1 ולא מצאתי לו חבר - היינו דוקא בתמידיהו. ודמיא ביכל שעה' (פסחים ט"א); ער
2 שבאתי אצל רבי אליעזר בן יעקב הודרה לדברי. אי נמי; לא מאנ חבר שמעו מרבי
3 אליעזר אבמר.

4 **אצותא** חרוייתא - פירש בקונטרס: סיב עבה הגדול סביב הדקל ונכר ועלה כלולבי
5 נפגים. ואין נראה לרבינו אבא
6 דברק' 'כל שעה' (פסחים ט"א) אמרין; מה
7 מצא עו - ודעיב - אם מורו מין ודעיב; והחם
8 אמרין דחרובא; אצותא חרוייתא - אצותא חרוייתא
9 שני מינין, ועינדן נכרכין סביב הדקל.

הדרן עלך עושוין פסין

10 **בבל** מערבין - פירש בקונטרס: עירובו
11 הצירות והתומין. ואין נראה, בדברי: עירובו
12 הצירות בעינן פת כולילי עולמא פריק דהיר' (עירובין ע"א), וכל האי פירקא מוכח דאיידי
13 בתומין.
14 **ולבנה** בבית הפרס - ואם אומר: בפסחים
15 (ע"א) אמר: אנון ומזרעו ובית הפרס
16 בעשיי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת.
17 פירוש: לא העמידו דבריהם לשמאנו, משום
18 דאיכא כרת אם לא נעשה פסח. וכתב משמע
19 דאפילו כשכיל עירוב לא העמידו דבריהם.
20 והחם נמי, על ידי בריקה דרב תירדה איידי,
21 קאמר אביה פרסי. כדנתי ושון ביה שמאי
22 ובת הלל שברוקין לאוכלי פסחים ואין ברוקין
23 לאוכלי תרומה. וקאמר: מאי ברוקין אמר רבי
24 יהודה? והא אף על גבי דמשר החם פסח בבית הפרס
25 והולך לו. ואף על גבי דמשר החם פסח בבית
26 האלות (משנה ד') אויך כשנשח: כיצד הוא ברוק
27 - מביא עפר שהוא יכול להסיט, ונתון לתוך
28 כברה שעקביה דקון ומתחבא. אם אי עעם
29 כשעודה - טעמא. ההיא בריקה מיירי אם כבר
30 עבר, ובריקה דרב יהודה איירי אם רוצה לעבור.
31 והכי פירשה: מאי ברוקין אם רוצה לעבור, ריש
32 לומר: הוא דקאמרין החם דלא העמידו
33 דבריהם במקום כרת - היינו משום דאיכא נמי
34 כרת לעשיי פסח. כשמואה, ולכך דוקא לעשי
35 פסח לא העמידו דבריהם. אף על גב דאיכא כרת
36 כיון דאי לא עביד נמי פסח איכא כרת. אבל אין
37 ברוקין לאוכלי תרומה, אף על גב דליכא כרת
38 לאוכלי תרומה משמואה - כיון דאיכא מיתה
39 העמידו דבריהם. והכי אמרין בעל תוספות
40 קביש' וינתינה (ה"ב); לעשיי פסח לא העמידו
41 דבריהם במקום כרה. פירוש: אפילו במקום כרת.
42 לאוכלי תרומה - העמידו דבריהם במקום
43 מיתה. פירוש: אף על גב דליכא כרת אלא מיתה
44 כדפרישית. אבל תבא, דטומאת כולן ליכא כרת
45 אלא לאו - וכל העמידו דבריהם במקום כרת.
46 אפילו אם מערבין לזכר הרשות - אורחא
47 ומתאזו אויך לערב לזכר מיתה. וקאמר פריק
48 'כיצד משתתפין' (עירובין פ"א) ובמזבח רבה
49 אפילו בלא נישח התיזו כגון ללמוד תורה
50 ולשאת אשה ולזון ולשער ענחם כדי להחיל
51 מידם. כדאמר במסכת עבודה זרה (ג"א) ובפריק
52 'מי שהוציאו (מזבח) (עירובין מ"א) מייתי
53 החם את רוב הדידה - משמע בדלא נישח איירי. ולכך נמי דקר מיתה. ולא נקט
54 אריזי. כי מוצעו דמשום כבוד הבריה התיזו לטמא כשמואה אורחא בבא מעיטאי שמתו'
55 (ברכות ט"ב). ולא דמינו עליו באי ריחונה.

1 מתנתין רבי אליעזר - כדאמר רבי אלעאי: שמעתי מארבי אליעזר. רשות ביתו ביטל
2 - ואף על גב דלא פירש בהדיא רשות ביתו, דהא ודאי מתנתין בדלא פירש, דאי
3 פירש - לא מצי לממרו רבי אלעאי בקשתו ליה חבר ולא מצאתי. דהא כולל עלמא
4 מודו דרשי. פשיטא - דבבבאי פליגי, ולמה ליה לרבי ששת לומר 'בשתימיני לומר'.
5 **אמר רבחה אמר רבי הונא בי רב הונא**
6 **תעינמא** - דלאי 'בשתימיני' לומר? דרב
7 ששת למאי איצטרין. הכי נתינינן לא אצורה
8 אלא לחמשה ששירין חמין באי -
9 דאשמענן רב ששת לשום לב להבין טעם
10 מחלוקתן וללמוד היטנו דבר אחר, דלרבי
11 אליעזר מבטל. בעין פיה מבטל, ולא אמרין
12 חצר גדלי - גלי, בית דלא גלי - לא גלי,
13 ונקלף מינה הדימא דבטל לזר מנייהו -
14 טייל לכולהו, ולא אמרין למאן גדלי - גלי,
15 לטל אורחא גלי - לא גלי. ולרבנן צריך לבטל
16 לכל אחד ואחד. ויהי דלגבי בית סבירא
17 לזו ומאי דלא פירש - לא טייל, הבא נמי
18 למאן דלא פירש - לא טייל, וכולן אסתיין.
19 דאף על גב דהאי דבטל ליה עירוב עם חבירו
20 - כי עירוב מאתמול אדעתא דהדיא חולקא
21 לא עירב, דהדיא שעתא לאו דריה הוא.
22 ודמותיה נתיבא ביהוד' (עירובין ק"ז ע"ב).
23 אחד מן השוק שנת ודהו לו בית בחצר.
24 והיני רשותו לאחד מבני החצר מבעד זימ,
25 היינו קודם שעירבו, דכי עירב אדעתא
26 דהדיא חולקא נמי עירב - אינו אוסר.
27 משתקשבה - וזו היא אוסר. רב בתנא מתי
28 הכי - דלאי 'בשתימיני' לומר? דרב ששת
29 אמתניתין. ורבחה רבי הונא הוא דהתרגמוה
30 לאמגורין מינה אדמושה שעירבו בחצר רב
31 הוא דאמאי. ורב שבוימי מתי - דרב ששת
32 בהדיא אמרה עלה. רביי 'אליעזר - אמר
33 מבטל, בעין פיה מבטל. לרבי אליעזר -
34 דאמר: משתמא ביטל רשות ביתו. אלא אמר -
35 בהדיא כי טיילנא רשות ביתו, מן מידו ביתו
36 מותר לקח, או לא. ולרבנן - דאמרמי: משתמא
37 לא טייל רשות ביתו, אמר בהדיא מבטילנא
38 לכו אף רשות ביתו, מבטילי אי לא. ביאת
39 בלא חצר - כיון דאסר עצמו בחצרו פשיט
40 להם. לאו כל כמיניה - דכיון דלית ליה
41 חצר - דירת בית לא כלום היא לדריה.
42 והכי כי אמר מבטילנא - טילה רשות אצל
43 כל אדם, ולא ביטל אלא חצר. אצותא
44 חרוייתא - סיב עבה הגדול סביב הדקל,
45 ונכר ועלה בו כלולבי נפגים. חרוייתא -
46 תכופות הרבה יחיד כמחרוזות, וטעם מרור בו

הא - רבי אליעזר והא - רבנן, בשתימיני לומר, לרבי
רבי אליעזר המכבול רשות חצירו - רשות ביתו ביטל.
רבנן, המכבול רשות חצירו - רשות ביתו לא ביטל.
פשיטא! אמר רבחה: אגא ורב הונא פר חיינא תריגמאי:
לא נצרכא אלא לחמשה ששירין בחצר אחד, ושכח
אחד מהן ולא עירב. דרבי רבי אליעזר, כשהוא מכבול
רשותו - אין צריך לבטל לכל אחד ואחד. לרבנן, כשהוא
מכבול רשותו - צריך לבטל לכל אחד ואחד. כמאן אולא
הא תריגמאי: חמשה ששירין בחצר אחד ושכח אחד מהן
ולא עירב, כשהוא מכבול רשותו - אין צריך לבטל רשות
לכל אחד ואחד. כמאן - פרבי אליעזר. רב תנאי מתני
הכי. רב תבוימי מתני הכי: כמאן אולא הא תריגמאי
חמשה ששירין בחצר אחד ושכח אחד מהן ולא עירב,
כשהוא מכבול רשותו - אינו צריך לבטל רשות לכל אחד
ואחד. כמאן? אמר רב הונא פר יהודה, אמר רב ששת:
כמאן - פרבי אליעזר. אמר ליה רב פפא לאביו: רבי
אליעזר, אי אמר 'טעמא דרבי אליעזר' - ולרבנן אי אמר
'מכבולנא', מאי? טעמא דרבי אליעזר - משום דקסברי:
המכבול רשות חצירו - רשות ביתו ביטל, והאי אמר
'אגא לא מכבולנא'. או דילמא: טעמא דרבי אליעזר
משום דבית בלא חצר לא עבידי אינשי דרדיוי וכו' קאמר
לא מכבולנא - לאו כל כמיניה, אף על גב דאמר דייקא,
לאו כלום קאמר. ולרבנן, אי אמר 'מכבולנא' מאי
טעמא דרבנן? משום דקסברי המכבול רשות חצירו
רשות ביתו לא ביטל - והאי אמר 'מכבולנא' או
דילמא: טעמא דרבנן משום דלא עבידי אינשי דקסלק
נשיתאי לגמרי מביית ורצו, והיו פי אורח לרבנן. והאי
כי אמר מכבולנא - לאו כל כמיניה קאמר. אמר ליה:
בין לרבנן בין לרבי אליעזר, בין דגלי דעמייה - גלי. 'וכן
שמעתי ממנו שזאצאם בערקבלין בפסח'. מאי ערקבלין?
אמר ריש לקיש: אצותא חרוייתא.

הדרן עלך עושוין פסין

משנה בכל מערבין ומשתתפין - חוץ מן חמין ומן
המלח. והכל יקח בקפא מעשה - חוץ מן חמין ומן חמין
ומן המלח. הנדר מן המזון - מותר פמלח ופכוס. מערבין
לזור בין, ולשאריל בתרומה. סוקמסין אומר: בחולין.
ולבנה בבית הפרס, רבי יהודה אומר: אפילו בין הקברות,
מפני

1 **משנה** בכל מערבין - עירובי הצירות
2 ותומין, ומשתתפין - במבוי.
3 חוץ מן חמין ומן המלח - דלא מצי דמזון
4 חן. וטעמא דעירוב - משום דרעוה דירתו
5 במקום מותרות הוא. וכיון שנתנו כל בני
6 החצר כדי מוזון בבית אחד - נעשה כאילו
7 חצר דרים בחובה. ומצאו כולן רשות אחת
8 וכו' ובבירובי תומין - נעשה נמי שבכבם, ומש' יש לו אלפיס אמה לכל
9 רוח, והלך, דבר מוזן בעינו. בכספה מעשר - בתוך ירושלים. כשהוא מוציאן לוצרין
10 מאכלון כדרכיה (דברים י"ד) 'ותנתה הכסף כול אשר תאחד נפשי'. חוץ מן חמין
11 ומלח - בגמרא מפרש טעמא, דלאו מפר פריה הוא. מערבין לזיר - עירובי תומין.
12 מערבין חוץ מן חמין ומן המלח - דהא חזיא לבחן, כוסמבוס אופר בחולין - אבל אל
13 תרומה, ואיך דחוי ליה. ובגמרא מפרש מאי טעמא לא פליי טוסמבוס איין לזיר. ולבנה בבית הפרס -
14 דהיינו, דהוא רבי יהודה, ובגמרא מפרש מאי טעמא לא פליי טוסמבוס איין לזיר. ומעיד עירוב לבנה בבית
15 הפרס, אף על גב דבעינן דנצי למיזל ולמישקליה ומיכליה החם. דמי לא מצי אילי החם - היכי עבידיה בהחאו ודוכתא למזוהו כאילו שבת עם בית הפרס שפיר דמי,
16 דפסיקא דרבנן הוא, ומותר ליכנס על ידי נפתח.

1 **מפני** שיכול לחזן ולילך ולאכול - אבל אי אבי - לא דחי עירוב. אף על גב דחיי
 2 לישראל - משום דחיי הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר. ודיעו טעמא דתנא
 3 קמא דלח דחי עירוב. ולא משום דסבירא ליה כחכמיהו. ומיהו. רבי יהודה משמע דסבר
 4 כחכמיהו. דקמא דרביא לאכול. וכן קאמר ברייתא לקמן (עירובין לא.א.) מערבין לכות טורח
 5 בתרומה טורח - משמע דרביא לאכול. וכן קאמר ברייתא לקמן (עירובין לא.א.) מערבין לכות טורח.
 6 **כל** שנישע על גב חוב - אבל פוקא דבדיסט
 7 אדתיי. שמיטת שני - חיי "כל" פוקא דבדיסט
 8 אדתיי. כד פוקא דבדיסט. אבל אי מיידי בעליותו
 9 של זב. שאינו מסיט כולו ושקעתו נגור בארץ.
 10 דלאו היסט הוא כדאמר תורת כותים פרק
 11 מערע. אידוע מנע שדוא ככולו - חיי אמור לה
 12 היסט. וספקא לרבינו יצחק אי שייך כל דבר.
 13 או לא. דעלמיו של זב נפקא לן מכלל אשר
 14 ישינה תחתיו חוב אי דחי ודימא דרביא ומושב.
 15 איהו דחיי גמלא אלא ברבר הריא לכך. או לא
 16 **כל** שחוב נישא עליו טורח - אמר רבינו הם
 17 טורחו. טעמא תמורה - דלא אמר טעמא
 18 אדם וכלים. אבל טעמא דתמורה קב - כגון
 19 לטמא אובלין ומשקין. אף על גב דאיתו ראי
 20 למשכב מושב. ומיידי ראינן מפרק "דס הנדה"
 21 (נר.ב.) קאמרין. אי מה היא עשה משכב
 22 מושב. או אף (מרווח) נמי עשה משכב מושב.
 23 ולטמא אדם לטמא בגדים. ומשני אמר קרא דהא
 24 אלא דמה. אי מה היא משמטת אבן מסמא. או
 25 מדוח. או לא. ושמא. כיון שטמא דמח מני משכב
 26 מושב מאי קאמרין חו דליטמא באבן מסמא?
 27 והא באבן מסמא היינו משכב מושב. דהטעם
 28 היינו מושב ומושב הוא דמיטמא. כדאמרני תורת
 29 כריתים. אפילו עשרה בליים חו על זה. ואפילו על
 30 גב אבן מסמא מניין תלמוד לומר. כל גזילה
 31 ואבן מסמא מפרש רבינו הם. דהיינו אבן גדולה
 32 בשכ כלים תחתיה. וכן מרובין הכלים כבבדי
 33 חוב ודישע על האבן. שבלא חוב האבן כבדיה
 34 מיהו. ודחיי תרתי חובי על חובי פירוש. אי
 35 מוח אד כו. כלומר. דתי שדמיט דמה
 36 טעמא תמורה. אבתי מניין ש' יטמא טעמא
 37 למה אף על גב דעמיטת משכב מושב. שייך
 38 קמח טעמא קלה. היינו. משום דאפילו דבר
 39 שאינו ראי לטמא מושב טעמא קלה.
 40 ואין נראה. דברדיא כתיב תורת כותים. תניא:
 41 "כל אשר ישכב עליו חוב יטמא. ויול יטמא דבר
 42 שכלו ראי לשכבה - אבל מה לא איתע
 43 טעמא כו. יול הוא ודיא לא יטמאו טעמא
 44 תמורה. אבל יטמאו טעמא קלה - תלמוד לומר
 45 "משכב". אלמא: מיידי ולא חיי למשכב מושב -
 46 טורח לגמרי. ונראה לפרש דמה שזכרה תורת
 47 כריתים אבן מסמא מיוכב ומשכב - דהיינו דקא
 48 לטמא קלה. ושטא בשום מקום ממעט לה
 49 טעמא תמורה. אבל מיידי ולא חיי למשכב
 50 מושב - אפילו טעמא קלה ליבא. ולכך. אף על
 51 גב דהטעם דמח מנין משכב מושב. על ליעני
 52 טעמא תמורה. עייין קרי' למשט מחן אבן
 53 מסמא. שהוא לענין טעמא קלה. אי דחיי
 54 עלה דהיינו מושב - תימא: דבדיקא כתיב מרכב
 55 מושב. ודין חלוק זה מזה ויש לומר: דקרא מחלק בין ישיבה דרכיבא לשכיבה
 56 דעלמא. מכל מקום תנא דקאמר חזן מן דריא למשכב מושב - כל עניני שכיבת אדם
 57 ולא נישא ולא דק בכלליה. משום הכי קאמר דהיינו מושב. **אבל** במים ומלח מערבין -
 58 בסמוך מרק בשתות לחזין שמו. וקשה: דרופיק לוי משום שמו. דאף על גב דלמא (עמוד ב')
 59 אמשע. ותבא לא שייך שריא דרובו ויש לומר: דהא אימריק. דקאף על גב דלא חיי מן
 60 השמן שחו טהרות. **מאן** דתמני אמעשר של כשן אעירוב - וקשה: דאי כאיבא מיידי
 61 ומסירות ומכירת ופולין ובישוי. דאמרין לקמן דאין מערבין בן אף על גב דמסמא

1 לחזן - לעשות מחציה בינו ובין הקבר שלא יאחזל עליו. וכגון בשרה חיבה ומגדל.
 2 יכנס שם במעבר יום בעגלות אם ירצה. אלמא: חיי ליה. **גמרא** אין למידין מן
 3 הכללות - כל דהא דתן כלל אמרין. דאיבא ככלל. ולא דק
 4 במילתיה. ואיבא מילי דלינתו בבחוא מכלל. בן דהן דאמרין לקמן. ואפילו במקום
 5 שנאמר בו חזן - מדבר פלוגי. דאיבא
 6 למידין מדאפיקה לתיא - ודיא דק בכלליה
 7 - אפילו הכי לא ליענין מניה. דרלמא שייך
 8 ולא אפיק כל מאי דבעי. מדיקאמב - רב
 9 יוחנן אפילו. מכלל דכי אמריב למלתייה -
 10 לאו אלא אמרה. דהאבא נאמר בו חזן.
 11 וממילתיה משמע דרלמא שאל נאמר בו חזן
 12 אמרה ומשום דכי אמר אפילו. כלומר: לא
 13 מביעניי שחאמ רלא נאמר בו חזן. אלא אפילו
 14 במקום שנאמר בו חזן. ונשים מטרות -
 15 מפרק קמא קודרין (דף קל.א.) ר' ליענין טעמא.
 16 טעם - לילה הראשונה חובת עשה היא:
 17 "ערב תאכלו מותר (ש' ימות) וי שאר כל"
 18 הדימא. אלא דמה להסתפק בבשר בלא לחם -
 19 אף חיבה עליו לאכול. שמה - "ושמחת
 20 אתה וביתך" (דברים יד.) הרי נשים במשעט
 21 ומצה נמי חובת לנשים. מבסכת פסחים (דף
 22 גמא.) קודרין: דלא תבלי תאכל עליו מחין.
 23 שבעת ימים תאכל עליו מוצה. כל שישנו
 24 בכל תאכל מחין - ולא יבא בקום אכול מצה.
 25 ונשים ישנן בכל תאכל מחין לכל מצות אל'
 26 תעשה נשים מחרוזת באנשים. מפרק קמא
 27 קודרין (דף טז.א.) תקיל - ממועד שע
 28 וששמה בתו חסכות המלך עומד על בינה
 29 וקורא לפירען מדין משה תורה. כדאיתא
 30 בסוטה (דף נא.א.) וכתוב: "אנשים ונשים"
 31 והטף. תלמוד תורה - אנשים וטרות
 32 דכתיב: "ואתחננת אמת בניכם" - כל
 33 בנותיהם. פירי ורביה - דכתיב: "פרו ורבו"
 34 ומלאו ונבשחו" - איש דרבי לבבשו. ואין
 35 איש דרבי לבבשו (כמות דף טז.ב.) מיידי
 36 - בנו הבכור. חובה על האב ולא על האם.
 37 קודרין (דף טז.א.) שמעין לה. מדיכתיב
 38 "תפרה" קרי ביה "תפרה". כל שחייב לפירוש
 39 - חייב לפירוש את בנו. ואשה אינה כלל
 40 פרוין עגמה. דכתיב (שמות יג.) "בכור בניך
 41 תפרד" - ולא בנותין - אינה נמי מיוצג
 42 פרוין גנת הבכור. כל שנישע על בני חוב
 43 עליונו של זב. דכתיב (ויקרא טו.) "בכל אשר
 44 ידית תחתיו. ואמר פריק "גנות כותים" נדה
 45 דף לג.א.) מני "תחתיו" אי נישא תחתיו חוב
 46 - היינו משכב. אלא בכל איתו חוב
 47 תחתיו חוב - היינו עליונו של זב. חזן מן
 48 דריא למשכב מושב - אבל שאינו ראי
 49 טורח. כדאמר בעל חובבמר (קדוש') (גינת
 50 דף כג.ב.) יול כפה סאה וישב עליה יא
 51 טמא - תלמוד לומר: "והישבע על הכל"
 52 אשר ישב עליו - מן מיידיה לשיבה. יא
 53 זה שאינו מיידי לשיבה. שאומרים: עמד
 54 ונעשה מלאכתנו. והוא - דכתיב: "והנשאת
 55 אותם" - אף חוב במשעט "אותם". תפוס - דאוקם ארצין בלעז. שכשרוכב תופס
 56 באותו עץ ונשקף ארצין. ולכתיב טעמא מרכב. חיי מתיי אעירוב וחי מתיי
 57 **אמעשר** - האי ללא שנו דקאמרין לקמן. מים ומלח - המעורבין. מוזן חו לטבל
 58 בוך פתו. פירא בעיני - ברלמא (עמוד ב.) ככלל ופרטי. כי אתא רבי יצחק מתיי
 59 - לרתי "לא שנו אמעשר. דרשומא פירא" - אפילו בשאין קריב דנים מעורבים
 60 בו - יש שם קצת משמנן עם המים ומלת אבל מים ומלח - דעלמא. דלאו ציר
 61 הוא - לא אמר.

1 נקנן בבסק מעשר. דפרי מפרי חן וגידולי קרקע וש לומר: הוא דאין מערבין בהן – היינו
 2 משום דלא חזו אלא על ידי תיקון, וגבי עירוב שידו ראויין לאבילה בשעה שהעירוב
 3 חל. אבל טעמא שנתאט אובל, או ליקח בבסק מעשר – שפיר דמי, כיון דחזו על ידי תיקון.
 4 אבל בר אשאן צריך תיקון, אלא ניקח בבסק מעשר – כל שכן ומערבין בו, וכן משני לקמן
 5 במפוייה, ולקנן שנתאט אובל – שאני, דראי

6 למתקן על ידי האור, ומתניחין ומעילה קרעני
 7 ובזמן שחי סעודה לעירוב, ובביצה בטמא
 8 שנתאט אובל ומשעמם דחא באת תלמי, כדאמר
 9 לקמן – היינו דברב שאין צריך תיקון, ורובא,
 10 דאמר וכי טעמא בחפוצים – לחידודי הואו
 11 מדרבנן עבר, דחא אובן מן לא היה עד דניקח
 12 בבסק מעשה, דחיה פריי מפריו וגדולי קרקע דא,
 13 לומר גמירי בחפוצים על יער הרצף למתקן –
 14 דאן כל מייחי שפיר ממתיניח ומעילה.
 15 הוה אמיתא מנן שר ברביה קעילית – כל
 16 הני דרשות מתורא דבייתן דריש, דפרסי
 17 צריכי לפרט ובכל, דמנהה נפשי צריכי תרי
 18 מנייה, דערה, דבשמיבת פרק שלישי (א.ב.ג.)
 19 העניקה, דאי כתוב צאן – דהוה אמיתא גידולי
 20 קרקע לא, ואי כתוב טרון – שהוה אמיתא בעלי
 21 חיים לא, ושאר פרטי נמי, שחא צריכי לשום
 22 דרישה, וערה, דבשמיבת פרק שלישי (א.ב.ג.)
 23 ובפרק תרעא דיומא (ט.א.) קריין ואינאן בידיה
 24 קעיליתו ומשניי גמר שר שר מנורי. והם
 25 נפקא לן מדרבנן כיון אבן קנקן, אלא הוה
 26 אצטרין שר שר – דלא נימא שר שר גופיה
 27 דרשה, קעילית לא, והבא – חבירא אבא דהבא
 28 קאי, וקשה דרובי קאמר אבא דרשה אבא
 29 דרביי דבשר דביבליה קעיליתא אתא – דהא
 30 מכלל פוסט פסק, דהוה פריי מפריו ועוד קשה
 31 מחרב רבינו שמואל דהיכי בעי למיטר הוה
 32 דשרי בעיה דביבליה קעילית, וחסא אבא דהבא
 33 לאו יתור דיון אבן קנקן, הוה אמיתא דרביי
 34 דבשר דביבליה קעיליתו שחי לומר, דשרי גופיה
 35 בעי מעילה דביבליה קעילית, והבא
 36 דביבליה מעורבת עם המים, שרין גריליס לתקנן
 37 וחישיי פטי ומח, דהוה חאמר, אמאי לא מוח
 38 הוה שרדיה ככלל אבילה, מדרבנן תנה.
 39 ואמר רחמנא אבא דרביי דביבליה קעילית
 40 אגירנן – כדאמרנן הוה מנידי דבשר בעיקן,
 41 הויאל ואתי מריבאי דבשרבו ויש לומר.
 42 ד"ראבב"ל ל"א קאי אביתרין, אלא אנפיה דקרא
 43 דהוה עור גזיה וקנקן לאו בני אבילה ניהו.
 44 הוה אמיתא צאן על שר און – ואם חאמר
 45 ודא נפקא לן מיון אבן קנקן, דער נמי
 46 חשיב שומרי, כדאמרנן בית הללעו דהרובין
 47 (תלין ק.ח.א.) ושי לומר: דער לא היה כל כך
 48 שומר לבשר, דמשחופשט – לא היה שומר, אבל
 49 יי – לא איפשר בלא קנקן.
 50 צירעה

1 לא נצרכה – הא דמתני רבי יצחק מים ומלח ניקוחין אלא בשנתן לתוכן
 2 שמן, כהבלעה – בשביל המים והמלח קנה השמן ביוקר, והבלעו בו דמיהו, וכי האי
 3 גונא שר רבי יצחק, והתניא – בניחואא. בבקר – הואיל ובתוכו "בכל אשר תאוו
 4 נפשך" למה לי למיכתב "בבקר בצאן ובין ובשקר" אלא לדרושה: "בכל אשר תאוו
 5 שלוקחם בקר אבן עזר" ויבאר הלכות לרולין,
 6 ואין צריך למכרו ולחזרו ולאבלו בירושלים.
 7 אבן ציורה – אף על גב דאיכא חרתי, שר
 8 וגוה דנפקי חולין, אבן קנקן – חבית
 9 חדש שהיון שמור בתוכו, ויצא הקנקן לחולין,
 10 תמר – שנתונים מים בחרצנים,
 11 ולשכתחמיץ, שנגמרה חסיתו – הוי כיון,
 12 אלמא: מרתקני "בבקר" אבן עזר – אלמא:
 13 בחבילתה שרי, ואף על גב דיער באנפי נפשיה
 14 לא חזי, דמידי ומאכל בעיקן, כדכתיב
 15 "ואכלת", ואני דמיתרמם בקר – דלית צריך
 16 למיכתביה, אליבא דרין בג גב כו, עורו –
 17 המחובר לבשר, ואינו יכול לדפוסו מחיים.
 18 (ג.ב.) יתור – יכול לגנוח מחיים, והוה אמיתא
 19 דליחסר, דלא נוסא דפירא הוא, קיחא –
 20 כמו: "ותקנתה שניר" (רמיהו לא), כלומר:
 21 לאו פירא ממש הוא, אלא מים בעלמא
 22 שנגנזו בהן קיחא על חרצנים, איגורין
 23 כלעו, ואי כתב שר הוה אמיתא – הבלעה
 24 לגולה אסירא, דהאי שר – לא תמה הוא
 25 דגליף מניה דרובי דמים על מים כהבלעה.
 26 אלא, האי שר – דביבליה קעילית היא,
 27 מאומוס, קמח, דמשברא, כדאמרנן בירוחת
 28 (ג.ב.) יתור – יכול דביבליה קעילית ונגנס למקשה –
 29 חייב דאם כן – ד"רצין לאו למשרי גזוה
 30 הוה דאתא, אלא שר, לא הוה כתוב קרא
 31 "אף אלא "בקר" – דלית גזיה גזיה, כמאי
 32 קאי מיפליי רבי יהודה וכו' אליעזר –
 33 דאמר רחיהו: דגים ניקוחין, ובציר הוא
 34 דלגיו, והני תנאי נקוחין – דררשיי שר
 35 מפרו וגידולי קרקע ולד ולדות הארץ,
 36 ותרוייהו ממעטי דגים וכל שכן ציר, הכי
 37 גיסוקנן לרבי אליעזר מיפני ציר ולרבי יהודה
 38 מיפני מים ומלח – דלא ציר, הכי נרטינן –
 39 דגליף ותתה הבסק וגו', פרי מבי – על
 40 נולד מאמו, וכן שהו ועבדים מחרצנים,
 41 שזורעין חרצנים, וגידולי קרקע – שכולן
 42 נזונות והכל מן הקרקע, ולד ולדות הארץ
 43 – שנברא מן הארץ במעשה בראשית, דגים
 44 – גידולי קרקע ניעוה, קסבר שהדגים נזונות
 45 מן הקרקע

1 לא נצרכה אלא שנתן לתוכן שמן, אמר ליה אביו:
 2 ותיפוק ליה משום שמן? לא צריכא שנתן דמי מים ומלח
 3 כהבלעה, והבלעה מי שריו? אין, והתניא, פן גב בג
 4 אומר: "בבקר" – מלמד שלוקחין בקר על גב עזרו,
 5 "ובצאן" – מלמד שלוקחין צאן על גב גזיתיה, "ובין" –
 6 מלמד שלוקחין יין על גב קנקנו, "ובשקר" – מלמד
 7 שלוקחין תמר ומשחתים, אמר רבי יוחנן: מאן דמתרנס
 8 לי "בבקר" אליבא דרין בג פג – מובילנא מנאניה אבתרתיה
 9 לבי מפותא, מאי מענינא? בופלוו צריכי, לרבי מ"בבקר"
 10 דלא צריך, מאי צריכי? דאי פתב רחמנא "בבקר", הוה
 11 אמיתא: בקר הוא דמודפן על גב עזרו, משום דגופיה
 12 הוא, אבל צאן על גב גזיתיה דלאו גופיה הוא – אימא
 13 לא, ואי פתב רחמנא "בצאן" על גב גזיתיה – הוה אמיתא:
 14 משום דמוחובר פיה, אבל יין על גב קנקנו – אימא לא.
 15 ואי פתב רחמנא "בין" הוה אמיתא: משום דהיינו
 16 נטוריותיה, אבל תמר משהחמיץ דקויהו בעלמא הוא –
 17 אימא לא, פתב רחמנא "בשקר", ואי פתב רחמנא
 18 "בשקר" – הוה אמיתא: מאי שר – דביבליה קעילית,
 19 דפירא הוא, אבל יין על גב קנקנו – אימא לא, ואי פתב
 20 רחמנא יין על גב קנקנו – דהיינו נטוריותיה, אבל צאן על
 21 גב גזיתיה – אימא לא, פתב רחמנא "צאן" דאפילו על
 22 גב גזיתיה. "בבקר" למה לי? וכי תמיא: אי לא פתב
 23 רחמנא "בבקר", הוה אמיתא: צאן על גב עזרה, אין, על
 24 גב גזיתיה – לא, פתב רחמנא "בבקר" לאתויי עזרו.
 25 אימא ליה "צאן" לאתויי גזיתיה, אי לא פתב רחמנא
 26 "בקר" – לא הוה אמיתא צאן על גב עזרה אין על גב
 27 גזיתיה לא, דאם כן – לכתוב רחמנא "בקר" דמפילא
 28 אימא ליה צאן! וכוון דכתב רחמנא "צאן", דאפילו על
 29 גב גזיתיה – "בבקר" למה לי? השתא צאן על גב גזיתיה
 30 מוידבקא, בקר על גב עזרו מיבעיא? היינו דקאמר רבי
 31 יוחנן: מאן דמתרנס לי בבקר אליבא דרין בג פג, מובילנא
 32 מנאניה לבי מפותא, כמאי קא מיפליי רבי יהודה מן גזיש

37 לרבי אליעזר מעט ציר, לרבי יהודה מן גזיש ורבי אליעזר דרשי רבינו ומעטיו, והני
 38 נפשד" – קלל, "בבקר ובצאן ובין ובשקר" – פרט, "ויבכל אשר תשאלי נפשך" – תור וכלל, כלל ופרט וכלל – אי איתר דין אלא בעין
 39 הפרט; מה הפרט מפורש – פרי מפרי וגידולי קרקע, אף כל – פרי מפרי וגידולי קרקע, ותנאי אידך: מה הפרט מפורש – ולד ולדות
 40 הארץ, אף כל ולד ולדות הארץ, מאי בעייהו? אמר אביו: דגים איכא בעייהו, למאן דאמר: פרי מפרי וגידולי קרקע – הני דגים
 41 גידולי קרקע ניעוה, למאן דאמר ולד ולדות הארץ – דגים מפניא איברו, ומי אמר אביו דגים גידולי קרקע ניעוה? והאמר אביו:
 42 אכל

אמר ליה קדם רב המנונא דכבל. אמר ליה פד תיחות לתמן אמור ליה דמננייהו חבים. וידע דלא מיתמני ביומו.

מן דדמו, בעא בריה מננייהו, ולא קביל עליה מננייהו, אמר ליה אגא מקבל עלי מננייהו עד זמן דתמני רבי פס דרומא קמיי. והוה תמן חד סב, אמר, אין חנינה קדמיי, אגא תניין, אין רבי פס דרומא קדמיי, אגא תניין. וקביל עלוי ר' חנינה מיתמנייהו תליתאי.

אמר רבי חנינה, זכית מארקה יומין. אין בגין הדא מילתא, לית אגא ידע. אין בגין דהניית סליק מן מיפריא לציפורין, והוניה גקים איקרמין מיעול משאל בשלמיה דר' שמעון בן חלפתא בעין תינה, לית אגא ידע.

שמואל ואילין דבית שילא הוון שאלין בשלמיה דנשייא בכל יום, והוון אילין דבית שילא עלין קדמיי ויתבין קדמיי. פלגון אגא לשמואל ואיתביניה קדמיי. עאל רב לתמן ופלג ליה שמואל אגא ואותביניה קדמיי. אמרין אילין דבית שילא אגא תנינין אגא, וקבל עלויי שמואל מיתב תליתאי.

שלשה ספרים מצאו בעזרה, ספר מעוני וספר ועטמי וספר היא. באהד מצאו כתוב מעון אלהי קדם, ובשנים פתיב (דברים לג) 'מעונה אלהי קדם, וקיימו שנים וביטלו אחד. באהד מצאו כתוב וישלח את ועטמי בני ישראל, ובשנים פתיב (שמות כד) 'וישלח את נערי בני ישראל, וקיימו שנים וביטלו אחד. באהד מצאו כתוב תשע היא, ובשנים פתיב אחת עשרה היא, וקיימו שנים וביטלו אחד.

אמר רבי לוי, מגילת יוחסין מצאו בירושלם, וכתוב בה הלל מן דדוד, בן יצח מן דאסף, בן ציצית הכסת מן דאבנר, בן קיביסין מן דאחאב, בן פלבא שבוע מן דכלב, רבי יציי מן דעלי, (מן) וכן יהוד מן ציפורין. רבי חייה רבה מבני שפטיה בן אבוטל, רבי יוסי בי רבי חלפתא מבני יונדב בן רכב, רבי נחמיה מן נחמיה התרשתא.

תני, סדר הסב, בזמן שהן שתי מיפות, הגדול שבהן עולה מיסב בראש העלוונה והשני לו למטה ממונו. בזמן שהן שלש מיפות, הגדול שבהן עולה ומיסב בראש האמצעית, והשני לו למעלה, והשלישי לו למטה הימנו, וכן מסדירין והולכין.

אמר רבי שמואל בר רב יצחק,

[דף כ"א ע"א]

אבות, דרד הסב הן קבורין.

רבי יעקב בר אבא בשם רבי יסא, לעולם אין העולם עומד אלא על הקרבנות. תמן תנינן, שמעון הצדיק היה משיגי בנסת הגדולה, הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, ושלשתן בפסוק אחד (ישעיה נא) 'אשים דברי פניך, זו תורה, וכצל ידי כפיתיד, זו גמילות חסדים. ללמודך שכל מי שהוא עסוק בתורה ובגמילות חסדים זכה לישב בציון של הקדוש ברוך הוא. הדין הוא דכתיב (תהלים לו) 'מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיין'. (ישעיה נא) 'לנמוע שמים וליסוד ארץ, אלו הקרבנות. ו'לאמור לציון עמי אתה, אלו ישראל. אמר ר' חנינה בר פפא, הורגנו על כל המקרא, ולא מצאנו שנקראו ישראל ציון אלא זה (שם) 'לאמור לציון עמי אתה':

תמן תנינן, רבן שמעון בן גמליאל אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על הדין ועל האמת והשלום. ושלשתן דבר אחד הן. נעשה הדין, נעשה אמת נעשה שלום. אמר ר' מנא, ושלשתן בפסוק אחד (זכריה ח) 'אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם':

הלכה ג מתני' ביום הראשון קוראין בראשית, יהי רקיע. בשני יהי רקיע, יקוו המים. בשלישי יקוו המים, יהי מאורות. ברביעי יהי מאורות, ישרצו המים. בחמישי ישרצו המים, ותוצא הארץ. בשישי יתוצא הארץ, ויכולו השמים והארץ וכל צבאם. פרשה גדולה קורין אותה בשנים וקמנה ביהוד. בשחרית ובמוסף ובמנחה נכנסין וקורין על פיהו בקורין את שמעו. ערב שבת במנחה לא היו נכנסין מפני כבוד השבת.

כל יום שיש בו הלל – אין בו מעמד שחרית. קרבן מוסף – אין בו געילה. וקרבן עצים – אין בו מנחה. דברי רבי עקיבה. אמר לו בן עזאי, כך היה ר' יהושע שונה, קרבן מוסף – אין בו מנחה, וקרבן עצים – אין בו געילה. חזר רבי עקיבה להיות שונה בדברי בן עזאי:

[דף כ"א ע"ב]

גמרא רב הונה אמר, שלשה קרויות שבתורה לא יפתחו מעשרה פסוקים. תוקיה אמר כנגד עשרת הדיברות.

והא תנינן, ביום הראשון בראשית ויהי רקיע, והא לית בהון אלא תמנייא? ר' אידי אמר איתפלגון בהנא ונאסא. חד אמר חזר, וחזנה אמר חותך. מאן דאמר חזר, חזר שני פסוקים. מאן דאמר חותך, ויהי ערב ויהי בקר' פסוק בפני עצמו.

והתנינו, בשני יהי רקיע יקוו המים? חד אמר הוור, והורנה אמר הותך. מאן דאמר הוור, הוור שני פסוקין. מאן דאמר הותך, אפילו הותך לית ביה.

התיב רבי פליפה בר פריטה קומי ר' זעירה, והרי פרשת עמלק? אמר ליה, שנייה היא שהוא סדרו של יום.

התיב ר' לעזר בר מרום קומי ר' יונה, והא תני המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים.

תני, אנשי משמר היו מתענים בכל יום. בשני היו מתענין על מפרשי ימים (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים. בשלישי היו מתענין על יוצאי דרכים (שם) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים. ברביעי היו מתענין על התינוקות שלא תעלה אספרה לתוך פיהם (שם) ויאמר אלהים יהי מאורות/ מארת כתיב. בחמישי היו מתענין על המעופרות שלא יפלו, ועל המיניקות שלא ימותו בניהן (שם) ויאמר אלהים ישרצו המים שרץ נפש חיה.

תני, לא היו מתענין לא בערב שבת ולא במוצאי שבת, מפני כבוד שבת.

תני, סנהדרין גדולה היתה מתענה עמהן. וסנהדרין יכולה להתענות בכל יום? מחלקין היו עצמן על פתי אבות.

ואין מתענין על שני דברים כאחת, מן הדא (עזרא ח) ונצומה ונבקשה מאלהינו על זאת. אמר רבי תנחומה לא מן הדא אלא מן הדא (דניאל ב) ורחמין למבעי מן קדם אלה שמיא על רוא דנא. ר' חגי בשם רבי זעירה, שאם היו שני דברים, כגון עצירת גשמים וגוביי, מתרעין עליהן.

ר' חגי, בד דתהו נפק לתעניתא, תהו אמר קומיהון, אחינו, אף על גב דאית בליבינו עקין סגין, אלא לחן דאתינן.

מתניתא דרבי מאיר, דר' מאיר אמר מתפללין וקורין מתפללין וקורין. גרם כרבנן מתפללין וקורין מתפללין והולכין לחן. הא מוסף יש בו, מתניתא דרבי מאיר, דרבי מאיר אמר

[דף כ"ב ע"א]

מתפללין וקורין. אית תנאי תני ומחלק. רבי אחא בשם רבי יסא כמתניתן.

אמר רבי סימון, סוכרא דקיסא מרד. אמר רבי מנא, מפני סעודות ראש חדש. אמר רבי לעזר, על שם כל התדיר מחברו קודם את חברו. קרייא מסייע לר' יוחנן (שמואל א כ) ויהי מפקרת החדש

השני, אין תימור תרין ירחין הוון, והא פתיב 'מודיע לא בא בן ישי גם תמול גם היום אל תלקס! אמר רבי יהיה בר בא, ר' יוחנן מפקד לבגנישתא דכופרא, סבון (סבון) מעול עד די איממא, ואתון אמרין זמנו ועיבורו:

הלכה ד מתני' זמן עצי כהנים והעם בתשעה. באחד בניסן – בני ארח בן יהודה. בעשרים בתמוז – בני דוד בן יהודה. בחמשה באב – בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו – בני יונדב בן רכב. בעשרה בו – בני סנאה בן בנימין. בחמשה עשר בו – בני ותואל בן יהודה. ועמהם כהנים ולויים וכל מי שטעה שבמו. בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות – בעשרים בו. בני פחת מואב בן יהודה – בעשרים באלול. בני עדין בן יהודה – באחד בטבת. שבו בני פרעוש שנייה. באחד בטבת – לא היה מעמד, שהיה בו חלל, קרבן מוסף, וקרבן עצים:

גמרא מה ראה זמן עצי כהנים והעם להימנות? אלא בשעה שעלו ישראל מן הגולה לא מצאו עצים בלישבה, ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן, ומסרום לציבור וקרכו מהן קרבנות ציבור. והתנו עמהן הנביאים שביניהן שאפילו לשבה מליאה עצים שיהיו מביאין מעצמן, ועמדו אלו ונתנדבו עצים משל עצמן, שלא יהא קרבן מתקרב אלא משלחן תהילה. אמר ר' אחא, דר' יוסה היא, דר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב שומר הנם. ר' יוסי בשם רבי אילא, דברי הכל היא. מה פליגין? בגופו של קרבן, אבל בכחשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה מן קרבן יחיד לקרבן ציבור.

תני, אשה שעשת בתונת לבנה, צריכה למסור לציבור. אמר ר' אחא, דר' יוסי היא, דר' יוסי אמר אף הרוצה מתנדב שומר הנם. ר' יסא בשם ר' אילא, דברי הכל היא. מה פליגין? בגופו של קרבן, אבל בכחשירי קרבן כל עמא מודיי שהוא משתנה מקרבן יחיד לקרבן ציבור.

(דף כב ע"ב) מתניתא פליגא על ר' יוסי, אותן הימים נוהגין בהם בשעת קרבן ושלא בשעת קרבן. ר' יוסה אומר אינן נוהגין אלא בשעת קרבן.

ועוד מן הדא, דתני, אמר ר' לעזר בי רבי יוסי, אנו היינו מבני סנאה בן בנימין, וכל תשעה באב להיות בשבת, ודחינו אותו למוצאי שבת, והיו מתעניין ולא משלימין.

מהו בני גונבי עלי ובני קוצעי קציעות? אלא בשעה שהושיב ירבועם בן נבט פרסדאות על הדרכים, לא היו מניחין את ישראל לעלות לירושלם. כל מי שהיה בשור וירא הטא באותו הדור, היה מביא את בכוריו ונותנן לתוד הפל ומחפה אותן קציעות, ונוטל את העלי, ונותן את הפל על כתיפו ונוטל את העלי בידו. וכיון שהיה מביע באותו המוסמר היו אומ' לו לאיכן אתה חולד? והוא אומר לו איני

הולך אלא לעשות מעט קציעות הללו, כפות אחת של דבילה, בעלי הזה שבדי. וכיון שהיה עובר את אותו המשמר היה מעטרן ומעלה אותן לירושלם.

מהו אומר בני סלמיי הנתיצתי? אלא כל מי שהיה מתנדב עצים וגזירים למערכה, היה מביא עצים ועושה אותן במין שלבין, ועושה אותן במין סולם ונותנן על פתיפיו. וכיון שהיה מגיע לאותו המשמר היה אומר לו לאיכן אתה הולך? והוא אומר לו איני הולך אלא להביא שני גוזלות הללו מן השוכך זה שלפני פסולם הזה שעל פתיפי, וכיון שהיה עובר את אותו המשמר היה מפרקן ומעלה אותן לירושלם. על ידי שנתנו את נפשם למצות, וכו' לקנות שם טוב בעולם, ועליהם הוא אומר (משלי י) 'זכר צדיק לברכה':

הלכה ה מתני' המשח דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמשה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות, וכמל התמיד, והוכקה העיר, ושרף אפוסמוס את התורה, והעמיד צלם בהיכל. בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, והרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונהרשה העיר:

גמרא כתיב (שמות כד) 'וישבן כבוד ה' על הר סיני ויכסהו הענן שישת ימים, ויקרא אל משה ביום השביעי ויעל משה, שביעי שהוא לאחר הדיברות ותחילה לארבעים. אמר להן משה ארבעין יומין אנא מיעבד בטורא, כיון שהגיע יום ארבעים ולא בא, מייד (שם לב) 'וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר'. וכיון שהגיע שש שעות ולא בא, מייד (שם) 'ויקהל העם על אהרן ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו וגו'. (שם) 'ויאמר ה' אל משה לדך רד כי שחת עמך וגו'.

(שם) 'וישמע יהושע את קול העם ברעה ויאמר אל משה קול מלחמה במחנה. אומר משה, אדם שהוא עתיד להנהיג שררה על שישים ריבוא אינו יודע להבהין בין קול לקול? (שם) 'ויאמר אין קול ענות גבורה ואין קול ענות חלושה, קול ענות אנכי שומע, אומר ר' יסא קול קילום עבודה זרה אנכי שומע. ר' יודן בשם ר' יסא, אין כל דור ודור שאין בו אונקי אחת מחמיו של עגל. (שם) 'ויהי פאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות, ר' חלקיה בשם ר' אחא, מיכן שלא יהא אדם דן אומדות.

דרש משה מקל וחומר, מה אם פסח שהיא מצוה יחידית נאמר בו (שם יב) 'כל ערל לא יאכל בו', התורה שכל המצוות כלולות בה, על אחת כמה וכמה.

יִתֵּר אִם מוֹשֶׁה וַיִּשְׁלַח מִיָּדוֹ אֶת הַלַּוּחֹת וַיִּשְׁפֹּר אוֹתָם תַּחַת הָהָר. תַּנִּי רַבִּי יִשְׁמַעְיָאל, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לוֹ שְׂשִׁיבָרָם. שְׁנָאָמַר (דברים י) יִאֲכַתֵּב עַל הַלַּוּחֹת אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ עַל הַלַּוּחֹת הַקְּרָאֻשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁיבַרְתָּ, אָמַר לוֹ

[דף כ"ג ע"א]

יִפָּה עֲשִׂיתָ שְׂשִׁיבַרְתָּ.

ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן, הלווחות היו ארפגן ששה טפחים ורחבן שלשה, והיה משה תפוש במפתחים והקדוש ברוך הוא במפתחים, ומפתחים ריוח באמצע. בין שעשו ישראל אותו מעשה, ביקש הקדוש ברוך הוא לחטפן מידו של משה, ונברה ידו של משה וחטפן מפניו. הוא שהכתוב משברו בסוף ואומר (דברים לד) 'ולכל היד החזקה', ייא שלמא על ידא דגברת עליה מינאי.

רבי יוחנן בשם רבי יוסה בר אבין, הלווחות היו מבקשין לפרוח והיה משה תופשן, דכתיב (שם ט) 'ואתפוש בשני הלווחות'. תני בשם ר' נחמיה, הכתב עצמו פרח. ר' עזרה בשם ר' יהודה בי רבי סימון, הלווחות היו משאוי ארבעים סאה והכתב היה סבבן. בין שפרח הכתב, כבדו על ידיו של משה ונפלו ונשתברו.

ובטל התמיד, רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי, בימי מלכות יון היו משלשלין להם שתי קופות של זהב והיו מעלין שני בבשים. פעם אחת שילשלו להם שתי קופות של זהב והעלו להן שני גדיים. באותה השעה האיר הקדוש ברוך הוא את עיניהם ומצאו שני מלאים בלישבת המלאים. על אותה השעה העיד ר' יהודה בן אבא על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות.

ואמר ר' לוי, אף בימי מלכות הרשעה הזאת, היו משלשלין להן שתי קופות של זהב והיו מעלין להן שני גדיים, ובסוף שילשלו להן שתי קופות של זהב והעלו להם שני חזירים. לא הספיקו להגיע למחצית החומה עד שנעץ החזיר וקפץ מארץ ישראל ארבעים פרסה. באותה השעה גרמו העונות ובטל התמיד והרב הבית:

והיבקעה העיר. כתיב (ירמיה לט) 'בתשעה לחדש הבקעה העיר' ואת אמר הכין? אמר ר' תנחום בר הנילאי, קילקול חשבונות יש פאן. הדיא היא דכתיב (יהוואל כו) 'ויהי בעשתי עשרה שנה באחד לחדש היה דבר ה' אלי לאמר, בן אדם יען אשר אמרה צור על ירושלים האח. מהו האח? אין תימר באחד פאן, גדיין לא נשרף. אין תימר באחד באלול, ביום ולילה נפס בלדרה מן ירושלים ואתי לצור, אלא קילקול חשבונות יש פאן.

ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש. ר' יוחנן אמר, למלך שהיה יושב ומחשב השבונות, באו ואמרו לו נשבה בנה, ונתקלקלו השבונותיו. אמר, יעשה זה ראש להשבונות. ר' שמעון בן לקיש אמר, למלך שהיה יושב ומחשב השבונותיו, באו ואמרו לו נשבה בנה ונתקדש, אמר ייעשה זה ראש להשבונות.

ר' מנא פגי, ניהא נתקלקלו לשעבר, דילמא להכא?

בין כמאן דאמר בתשעה לחדש, בין כמאן דאמר בשבעה עשר, מה ביניהון, עשרים ואחד יום מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב בית המקדש. אמר ר' אבונה, סימנא (ירמיה א) 'מקל שקד אני רואה', מה הלז הזה משהוא מוציא את גיצו ועד שהוא גומר את פירותיו – עשרים ואחד יום, כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית – עשרים ואחד יום.

מאן דאמר בתשעה לחדש, באחד באב חרב הבית. מאן דאמר בשבעה עשר, בתשעה באב חרב הבית.

תני ר' שמעון בן יוחי, ר' עקיבה רבי היה דורש (זכריה ח) 'כה אמר ה' צבאות, צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי' וגו'.

[דף כ"ג ע"ב]

צום הרביעי, זה שבעה עשר בתמוז, שנשתברו הלוחות וכמל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל. צום החמישי זה תשעה באב, שבו חרב הבית פראשונה ובשנייה. צום השביעי, זה שלשה בתשרי שנתרג בו גדליה בן אחיקם. צום העשירי, זה עשרה בטבת, יום שפמד מלך בבל על ירושלים והובקעה העיר.

הדא היא דכתיב (יחזקאל כד) 'ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בהדש העשירי בעשור לחדש לאמר, בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל על ירושלים'. ואני אומר, צום העשירי זה חמשה בטבת, יום שבאת שמועה לגולה. הדא היא דכתיב (שם לג) 'ויהי בעשתי עשרה שנה בהמישי לחדש בגלותינו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הבקעה העיר. אלא שביהודה מתעניין על המעשה, ובגלילות על השמועה. ר' עקיבה דורש ראשון אחרון ואחרון ראשון, ואני דורש ראשון ראשון ואחרון אחרון, ואני רואה את דבריי מדברי ר' עקיבה:

ושרף אפוסטמוס את התורה. איכן שרפה? ר' אחא אמר במעברתא דלוד. ורבנן אמרי במעברתא דמרוסיה:

והעמיד צלם בתיכל. אית תנני תני הועמד. מאן דאמר הועמד, צלמו של מנשה. מאן דאמר העמיד, צלמו של אפוסטומוס.

מפני מה לא קבעו אותו תענית? היננא אבוי דבר ינטה בשם רבי בנייה, שלא קיבלו רוב ציבור עליהם. אמר ר' יהושע בן לוי כל מה שנעשה בזה חזר, וכל מה שנעשה בזה לא חזר. אמר ר' לוי פתיב (ויקרא יט) 'אשר יעשה אותם האדם וחי בהם', ואין מאור עיניו של אדם חוזר אלא לאחר ארבעים יום.

הדא היא דכתיב (במדבר ו) 'זוהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש' וגו'. וכתיב (שם יא) 'ויסעו מהר ה' דרוף שלשת ימים'. ר' זכריה תנייה דר' לוי, לאילין טלייא דמיתפניי מן סיפרא ונפקון לזן בכפריי. בו ביזם נתאוו תאוה 'עד הודש ימים עד אשר יצא מאפכם'. ובשבעת ימי מרים (שם יב) 'ותסגר מרים מחוץ למחנה'. ובארבעים יום של מרגלים (שם יג) 'וישובו מתור הארץ מקץ ארבעים יום'.

(שם) 'ויזכרו ויבואו אל משה ואל אהרן' וגו'. אתון אשכחינון עסקין בהילכות חלה וערלה. אמרו להן, לארין איז אתם נכנסין ואתם עסקין בהילכות חלה וערלה? מיד (שם יד) 'ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויכבו העם בלילה הוא'. אמר להן אתם בכיתם לפני בכייה של תפלות, חיי עתידין אתם לבנות בכייה של ממש (איכה א) 'בכה תבכה בלילה'. תני ר' שמעון בן יוחי, פתיב 'וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו' וגו'. על שש עריות שאמר להן משה.

אמר לזן, אפילו בן מה חמיתון? אמרון ליה (במדבר יד) 'ארץ אוכלת יושביה היא'. כל קירווא דתונון עליו תמון, תונון משכחין מתוין. אמר להן הקדוש ברוך הוא, במוכה שעשיתי לכם אמרתם ארץ אוכלת יושביה היא. כל קיריאי דתונון עליו בה, תיה טב קרתא כויית, עד דתונון מיטפלין ביה, תונון מיילליון קרתא ונפקין לזן, ובר גש לא ידע בהון. ולא עוד, אלא דאמרתון (שם יג) 'ונדי בעינינו פתגבים וכן היינו בעיניהם'.

[דף כ"ד ע"א]

ידעין הויתון מה דתונוא עבד לכוז באפיהון?

אמר ר' שמעון בן לקיש, דיברו דברים בלפי למעלן (שם) 'כי חזק הוא ממנו', אמרו בבבבול לא יביל להון. ר' לוי בשם ר' תמא בר חנינה (ירמיה יא) 'לקול המולך גדולה', לקול המולך הגדולה שאמרתם (שם) 'הצית אש עליה ורעו דליותיו'.

תני, ר' יוסי אומר, יום שהרב הפית היה מוצאי שבת, ומוצאי שמיטה, ומשמרתו של יהויריב בתשעה באב, וכן בשני. בזה ובזה היו הלויים עומדין על הדוכן ואומרים (תהלים צד) 'וישב עליהם את אונם וקרעתם יצמיתם יצמיתם ה' אלהינו.

ר' שמעון בן לקיש בעא קומי ר' יוחנן, מהו לומר שיר בלא נסכים? אמר ליה נישמעניה מן הדא, דתני בזה ובזה היו הלויים עומדין על הדוכן ואומרים 'וישב עליהם את אונם' וגו'. ר' אבהו אומר איתפלגון ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש. ר' יוחנן אומר, אומרים שיר בלא נסכים, ר' שמעון בן לקיש אומר, אין אומרים שיר בלא נסכים. התיב ר' יוחנן לר' שמעון בן לקיש, והתני בזה ובזה היו הלויים עומדים על הדוכן ואומרים 'וישב עליהם את אונם'. אמר ליה ר' שמעון בן לקיש מה את שמע מיניה? אמר ליה מאחר שאילו נסכים היו, זמנו של שיר היה. ר' יוחנן אומר שירו של יום, ר' שמעון בן לקיש אומר שירו של אתמול.

אמר ר' לוי, יהויריב - גברה. מירוז - קרתה. מסרביי - מסר בייתא לשנאייא. אמר ר' ברכיה, יהויריב, יה הריב עם בניו על שפרו וסרבו בו. ידעיה עמוק ציפורים, ידע יה עיצה עמוקה שבליבם, והגלם לציפורין.

נלקדה ביתר. רבי היה דרש עשרין וארבעה עובדין ב'כילע ה' ולא חמל' (איכה ב) ור' יוחנן דרש אשיתין. ור' יוחנן יתיר על רבי? אלא על ידי דרבי הנה סמיד להרבן בית מוקדשא, הנה תפון סבין נהירין, והנה דרש ואינון בכיי ומשתתקין וקיימין לון.

תני, אומר ר' יהודה בן ר' אלעאי, ברוד רבי היה דורש (בראשית כז) 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשו', קולו של יעקב צווח מפה שעשו לו ידיו של עשו בביתר.

תני ר' שמעון בן יוחי, עקיבה רבי היה דורש (במדבר כד) 'דרד פוכב מייעקב', דרד פוכב מייעקב. ר' עקיבה פד הנה חמי פר פוזבה, הנה אומר דין הוא מלכא משיחא. אומר ליה ר' יוחנן בן תורתא, עקיבה, יעלו עשבים בלתייה ועדיין בן דוד לא יבא.

אמר ר' יוחנן, קול אדריינום קיסר הורג בביתר שמונים אלף ריבוא.

אמר ר' יוחנן, שמונים אלף זוג של תוקעי קרנות היו מקיפין את ביתר, וכל אחד ואחד היה ממונה על פמה תיולות, והיה שם בן פוזבה והיה לו מאתים אלף מטיפי אצבע. שלחו חכמים ואמרו לו עד אימתי אתה עושה את ישראל בעלי מומין? אומר להן וכי היאך איפשר לבדוקן? אמרו לו כל מי שאינו רוכב על סוסו ועוקר ארו מן לבנון לא יהיה נכתב באיברטיא שלד, והיו לו מאתים אלף פה, ומאתים

אלף פה. וכד דתורה נפק לקרבא תנה אמר, ריבזניה דעלמא לא תסעוד ולא תכסוף (תהלים ס) 'הלא אתה אלהים ונתתנו ולא תצא בצבאותינו'.

שלוש שנים ומחצה עשה אדריינום מקיף על ביתר, ויהוה ר' אלעזר המודעי יושב על השק ועל האפר ומתפלל בכל יום, ואומר, רבון העולמים, אל תשכ בדין היום, אל תשב בדין היום. בעא אדריינום מיזל ליה, אמר ליה חד פותיי לא תיזיל לך, דאנא חמי מה מייעבד ומשלים לך מדינתא. עאל ליה מן ביבא דמדינתא, עאל ואשכח רבי אלעזר המודעי קאים מצלי, עבד נפשיה לחיש ליה בגו אנדניה. המזניה בני מדינתא ואיתוניה גבי בן בוזבא, אמרון ליה המינן התון סבא משתעי לחיבך. אמר ליה מה אמרת ליה ומה אמר לך? אמר ליה, אנא אמר לך - מלבא קטל לי. ואי לא אנא אמר לך - את קטל יתי. טב לי מלבא קטל יתי ולא את. אמר ליה, אמר לי דאנא משלים מדינתא. אתא גבי רבי אלעזר המודעי, אמר ליה מה אמר לך הדין פותיאי? אמר ליה לא כלום. מה אמרת ליה? אמר ליה לא כלום.

[דף כ"ד ע"ב]

יהב ליה חד בעוט וקטליה. מיז יצאת בת קול ואמרה (זכריה יא) 'הוי רועי האליל עוזבי הצאן, הרב על זרועו ועל עין ומינו, זרועו יבש תיבש ועין ומינו פהו תכהו'. הרגת את רבי אלעזר המודעי זרוען של כל ישראל ועין ומינם, לפיכך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ומינו פהו תכהו. מיז נלפדה ביתר ונהרג בן בוזבא.

אתון טעינין רישיה גבי אדריינום, אמר לון מאן קטל הדין? אמר ליה חד פותיאי, אנא קטלתיה. אמר ליה חמי לי פטומיה, חמי ליה פטומיה. אשכח חכינה פריכה עליו. אמר אילולי אלקה דקטליה, מאן תנה יכיל קטליה. וקרא עלוי (דברים לב) 'אם לא כי צורם מכתם וי' הסגרים'. והיו הורגין בהם והולכין עד ששקע הפוס בדם עד חוטמו. והיה הדם מוגלגל סלעים משאוי ארבעים סאה, עד שהלך הדם בים ארבעת מיל. אם תאמר שהיא קרובה לים, והלא רחוקה מן הים ארבעים מיל. אמרו, שלש מאות מוחי תינזקות מצאו על אבן אחת, ומצאו שלש קופות של קצוצי תפילין של תשע תשע סאין, ויש אומרים תשע של שלש שלש סאין.

תני, רבן שמעון בן גמליאל אומר, חמש מאות בתי סופרים היו בביתר, והקטן שבהן אין פחות מחמש מאות תינזקות. והיו אומרים אם באו השונאים עלינו, בפכתובים הללו אנו יוצאים עליהן ומנזקרים את עיניהם. וכיון שנגרמו עונות, היו בורכים כל אחד ואחד בספרו ושורפין אותו, ומכובלים לא נשתיר אלא אגני. וקרא על גרמיה (איכה ג) 'עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי'.

כרם גדול היה לאדריינום הרשע, שמונזה עשר מיל על שמונזה עשר מיל כמון טיבריא לציפורי, והקיפו גדר מהרוגי ביתר מלא קומה ופישוט ודיים, ולא גזר עליהם שיקברו, עד שעמד מלך אחר וגזר עליהם שיקברו. אמר רב הונא, משניתנו הרוגי ביתר לקבורה, נקבעה הטוב והמטיב. הטוב, שלא נסרוהו. והמטיב, שניתנו לקבורה.

תני, ר' יוסי אומר, המשים ושתים שנה עשת ביתר לאחר הרבן בית המקדש. ולמה הרבה? על שהדליקה נירות לאחר הרבן בית המקדש. ולמה הדליקה נירות? שהיו בולוטי ירושלם יושבים באמצע המדינה, וכדו דהוון חמיי פר נש סליק לירושלם, הוון אמרין ליה, בגין דשמעינו עלך דאת בעי מתעבדה ארכונטם ובולבוטם, והוא אמר לון לית בדעתי. בדיל דשמעינו עלך דאת בעי מזבנה אוסיא דילך, והוא אמר לון לית בדעתי. והנה חכריה אמר ליה מה את בעי מן דין, פתוב ואנא חתם. והנה פתיב וחכריה חתם. והוון משלחין אוניתא לבר ביתה, ואמרון ליה אין אתא פלגיא מיעול לאוסיא דידיה לא תשפקיניה, דהיא זבינה נגן. וכיון דהנה שמע מינהון בן, הנה אמר הלואי איתבר ריגליה דההוא גברא ולא סלק לירושלם. הדיא הוא דכתיב (שם ד) 'צדו צעדינו מלכת ברהובותינו. צדו צעדינו, אצדי אורחתיה דההוא בייאתא. קרב קצינו, קרב קצייה דההוא בייאתא. מלאו מינו, מלא יומיו דההוא בייאתא. אוף אינון לא נפקון טבאות (משלי יז) 'שמח לאיד לא ינקה'.

שני אחים הוון בכפר הריבה, והוון רומים אזלין עליהון, וימקטלין לון. ואמרון כל סמא דמילתא נתי כליא על רישיהון. אמרון מבדקינן אוף חד זמן. מנפקין פגע ביה חד סב, אמר לון ברייכוז סודינכוז, אמר לא יסעוד ולא יסמוד (תהלים ט) 'הלא אתה אלהים ונתתנו'.

שני ארזים היו בהר המשחה, בתחת אחד מהן היו מוכרין ארבע חנויות טהורות. והאחד היו מוציאין ממונו ארבעים סאה גזולות בכל חדש וחדש, ומהן היו מספיקין קינים לכל ישראל. טור שמעון הנה מפיק תלת מאון דגרבין דמרקוע לקייטא כל ערובת שובא. ולמה הרב? יש אומרים מפני הזנות, ויש אומרים שהיו משחקין בכדור. עשרת אלפים עירות היו בהר המלך, ורבי אלעזר בן תרסום אסף מכולם, וכנגדן אסף ספינות פים, וכילקם הרבו.

שלוש עירות היה קטמום שלהן עולה לירושלם בעגלה, כבול ושיחין ומגדל צבעיאי, ושלשתן הרבו. כבול מפני הפחולקת, שיחין מפני כשפים, ומגדל צבעיאי מפני הזנות.

שלושה כפרים, כל אחד ואחד היה מוציא כפליים ביוצאי מצרים. כפר ביש וכפר שידלייא וכפר דיבריא. ולמה הוא קרי לון כפר ביש? דלא הוון מקבלין לעבורא. ולמה הוא קרי לון כפר שידלייא?

דתוון מרבין ביניהון באילין תדלוסייא. ולמה הוא קרי לון כפר דיכרייא? דתוון כל נשיהון ילדן דיכרין. אי לא הוות תדא מינהין נפקא מן תמן לא הוות ילדה נוקבה.

אמר ר' יוחנן, שמונים זוגים אחים כהנים נישאו לשמונים זוגות אהיות כהנות בלילה אחד בהדא גופנא. הוין מאהים בלא אהיות, מאהיות בלא אהים, הוין מקוים, הוין מישראל.

אמר ר' יוחנן, שמונים הנזיות של אורגי פלגם היו במגדל צפעייא. אמר רבי יהיה בר בא, שמונים הנזיות של מוכרי טהרות היו בכפר אימרא. רבי ירמיה בשם ר' יהיה בר בא, שמונים

[דף כ"ה ע"א]

שידות של מתכת היו בשיחין. אמר ר' ינאי, שידה לא היתה בימינו. רבי זעירה בשם רב הונא, אימר היא היתה קמנה שבמשמרות, והיא היתה מוציאה שמונים וחסמשה אלף פירחי הוונה.

אמר רבי יוחנן, שמונים אלף פירחי כהונה נהרגו על דמו של זכריה.

רבי יודן שאל לרבי אחא, איכן הרגו את זכריה, בעזרת הנשים או בעזרת ישראל? אמר לו, לא בעזרת ישראל ולא בעזרת הנשים, אלא בעזרת הכהנים. ולא נהגו בדמו לא כדם האיל ולא כדם הצבי. תמן כתיב (ויקרא יז) 'ושפך את דמו וכסהו בעפר', ברם הכא (יחזקאל כד) 'פי דמה בתוכה תיה, על צהיח סלע שמתהו'. כל כד לפה? להעלות חימה ולנקום נקם נתתי את דמה על צהיח סלע בלי הפסות'.

שבע עבירות עברו ישראל באותו היום. הרגו כהן, ונביא, ודיין, ושפכו דם נקי, ומימאו את העזרה, ושבת, ויום הכיפורים היה.

וכיון שעלה נבוןראדן לכאן, ראה את הדם תוסם. אמר להן מה טיבו של זה? אמרו לו, דם פרים וכבשים ואילים שהיינו מקריבין על גבי המזבחה. מיד הביא פרים ואילים וכבשים ושחטן עליו, ועדיין הדם תוסם. וכיון שלא הודו לו, תליין בנרדון. אמרו הואיל והקדוש ברוך הוא רוצה לתבוע דמו מדינו,

אמרו לו דם פהן ונביא ודיין הוא, שהיה מתנבא עלינו כל מה שאתה עושה לנו, ועמדנו עליו והרנגוהו. מיד הביא שמונים אלף פירחי כהונה ושחטן עליו, ואדיין הדם תוסם. בההיא שעתא נזף ביה. אמר ליה מה את בעי? נובד כל אומתך עלה? מיד נתמלא הקדוש ברוך הוא רחמים, ואמר מה אם זה שהוא בשר ודם ואכזרי נתמלא רחמים על בני, אני שכתוב בי (דברים ד) 'פי אל רחום ה'

אלהיך לא ירפך ולא ישחיתך ולא ישפח את ברית אבותיך על אחת כמה וכמה. מיד רמו לדם ונבלע במקומו.

אמר רבי יוחנן, שמונים אלק פירחי כהונה ברחו להם לתוף קלתותים של בית המקדש, וכולהם נשרפו. ומכולם לא נשתיר אלא יהושע בן יהוצדק כהן הגדול. שנאמר (זכריה ג) 'הלא זה אוד מוצל מאש'.

אמר ר' יוחנן, שמונים אלק פירחי כהונה ברחו לתוף חילותיו של נבוכדנצר, והלכו לחן אצל ישמעאלים. אמרו לון הכו לן נישתי, דאנן צחיי. הביאו לפניהן מיני מלוחים ונודות נפוחות, אמרו לון אכלון ואתון שתיי. וכין דהנה חד מינהון שרי ויקא ויהיב ליה גו פומיה, הנה רוחא נפק והנה חנק ליה. הדיא הוא דכתיב (ישעיה כא) 'מישא בערב'. מטול רב בערבויא (שם) 'ביער בערב תלינו, מי נתונים ביער הלכנו, בערב תלינו, אלא (שם) 'אורחות דדנים'. בן אורחהון דבני דודייא עבדין. ישמעאל שצמא, לא (שם) 'לקראת צמא התיו מים?! (בראשית טז) זיפקה אלהים את עיניה ותרא באר מים. לא מן מיבותכוז אתון לגביכוז, (ישעיה כא) 'כי מפני הרבות נדדו'. (שם) 'מפני הרב נמושה'. שלא רצו לשמר את שמייהם, כמה דאת אמר 'זהשביעית תשמטנה ונמשתה'. (שם) 'ומפני קשת דרוכה, שלא רצו לשמר שבתותיהם, כמה דאת אמר (נחמיה יג) 'בימים ההמה ראיתי ביהודה דורכים גיתות בשבת'. (ישעיה כא) 'ומפני כבוד מלחמה, שלא רצו להקדם במלחמתה של תורה. כמה דאת אמר (במדבר כא) 'על בן יאמר בספר מלחמות ה'.

אמר ר' יוחנן, מנבת ועד אנטיפריס ששים ריבוא עיירות היו הקטנה שבהן היא היתה בית שמש, דכתיב בה (שמואל א ו) 'זיך באנשי בית שמש כי ראו בארון ה' וגו'. ואילו מרוח אחת היו אין את מבצע לה קניי לא נסיהה. אמר רבי חנינה קפצה לה ארץ ישראל.

אמר רבי זעירה, בוא וראה מה הציפה היא ארץ ישראל, שהיא עושה פירות. מפני מה היא עושה פירות? תריין אמורין. חד אמר מפני שמוזילין אותה, וחורנה אמר מפני שהופכין את עפרה. עובדא הנה בחד דהנה קאים זרע בהדיא בקעת ארבל, וכבש ידיה ונפק עפרה יקידא ואוקיד זרעא.

תני, רבי יוסי אומר המשים ושתים שנה לא נראה עוף מס בארץ ישראל. מה טעמא (ירמיה ט) 'מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו'. אמר רבי חנינה, קודם לארבעים שנה עד שלא גלו ישראל לבל, נטעו תמרים בבבל. על ידי שיהו להוטים אחר מתיקה שהיא מרגלת את הלשון לתורה. אמר ר' חנינה בריה דר' אבהו, שבע מאות מיני דגים טהורים, ושמונה מאות מיני חגבים טהורים, ולעוף אין מספר, כולתם גלו עם ישראל לבל. וכשחזרו, כולתם חזרו עמהן, חוץ מן הדג הנקרא

[דף כ"ה ע"ב]

שיבטא. ודגים היאך גלו? ר' חונה בר יוסף אמר, דרך התהום גלו, ודרך התהום חורו.

אמר ר' יוחנן, אשרי מי שהוא רואה במפלתה של תדמור, שהיא היתה שותפת בחרבן הבית הראשון ובהחרבן הבית השני. בחרבן הראשון העמידה שמונים אלף קשטים, ובהחרבן השני העמידה שמונת אלפים קשטים:

ונהרשה העיר. תרש רופוס שהיק עצמות את ההיכל:

הלכה ומתני' משנכנס אב ממעטין בשמחה. שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסורין מלקסר ומלכבס, ובהמישי מותרין מפני כבוד השבת. ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין, לא יאכל בשר ולא ושתה יין. רבן שמעון בן גמליאל אומר ישנה. רבי יהודה מחייב בכפיית המיטה, ולא הודו לו תכמים:

גמרא אמר ר' יהושע בן לוי, הדיא דאת אמר בבניין של שמחה, אבל אם היה פתלו גוהה, סותרו וכוהו. אמר שמואל בכותלא דנגי ביה.

רבי בא בר בהן אמר קומי רבי יוסי, רבי אחא בשם רבי יעקב בר אידי, אסור לארס אשה בערב שבת. הדיא דאת אמר, שלא לעשות סעודת אירוסין. הא לארס, יארס. שמואל אמר, אפילו בתשעה באב יארס, שלא יקדמונו אחר. מחלפה שיטתיה דשמואל. תמן הוא אמר (תהלים סח) 'אלהים מושיב יחידים ביתה' (שם סב) 'במאננים לעלות המה מתקבל יחד', ותכא הוא אמר תכין. אלא שלא יקדמונו אחר בתפילה. אפילו בן לא קיימה.

אמר ר' יונה, הדיא דאת אמר מרוח ומלבוש, ברם מרוח ומתקנה. בן אבן אמרין, הדין קצרא אסיר ליה מייעבד עיבידתיה? מתניתא פליגא על ר' יונה, שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה, אסורין מלקסר ומלכבס, ובהמישי מותרין מפני כבוד השבת. רבי יונה בשם רב המנונא, לתספורת הושבה.

רבי בא בר בהן אמר קומי ר' יוסה, רבי אחא בשם ר' אבהו, תשעה באב שחל להיות בשבת, שתי שבתות מותרות. לאתרוי מהו? רבי יוחנן אמר לאתרוי אסור, ר' שמעון בן לקיש אמר לאתרוי מותר. דרשה ר' תייה בר בא לציופוראי ולא קבלון עליהון. אמר ר' אימי לר' יסי ואין בן אחי של ר' תייה הגדול הלוק עליו? אמר ליה בפירוש פליגי, רבי יוחנן אמר לאתרוי אסור, ר' שמעון בן לקיש אמר

לא תריו מותר. מה עבד לה ר' שמעון בן לקיש? פתר לה תשעה באב באב שחל להיות בשבת, ולית שמע מינה בלום.

ר' יצחק בן אלעזר, מן דהנה תשעה באב נפק, הנה מכריו, ופתחון ספרייא ומאן דכעי (יספדא יספד) ויספרא יספר.

בתיב (הושע ב) וְהִשְׁבַּתִּי כַל מְשׁוּשָׁה חֲגֵה חֲדָשָׁה וְשַׁבְתָּהּ וְכַל מוֹעֲדָהּ. דרומאי נהגין חגה, צפוראי נהגין חדשה, טיבריאי נהגין שביתה. חורין רבנן דטיבריאי למינהוג ברבנן דציפורין.

ר' ירמיה בשם רבי הויה בר בא, בדין הנה שיהו מתעניין בעשירי, שבו נשרף בית אלהינו. ולמה בתשיעי? שבו התחילה הפורענות. ותני בן, בשביעי נכנסו לתוכו, בשמיני היו מקרקרין בו, בתשיעי הציטו בו את האור, ובעשירי נשרף. רבי יהושע בן לוי ציים תשיעי ועשירי. רבי אבון ציים תשיעי ועשירי. רבי לוי ציים תשיעי ולילי עשירי.

ר' בא בר זבדא בשם רבי חנינה, ביגוש רבי

[דף כ"ו ע"א]

לעקור תשעה באב ולא הניחו לו. אמר לו רבי לעזר, עמד הייתי ולא איתאמרת הכי, אלא ביגוש רבי לעקור תשעה באב שחל להיות בשבת ולא הניחו לו. אמר, הואיל ונדחתה וידחתה, אמרו לו ידחתה למחר. וגוי לי התיא דתנינן תמוז, רבי יוחנן בן ברוקה אומר, על שניחון הוא אומר (בראשית א) וַיִּכְרַךְ אוֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וגו'. רבי לעזר בשם רבי חנינה, הלכה ברבי יוחנן בן ברוקה. אמר ליה רבי בא בר זבדא, עמד הייתי ולא אתאמרת אלא אם היתה תובעת להינשא, תדין עמה. וקרא עליהון (קהלת ד) 'שוכים השנים מן האחד'.

מהו וינחה? ויחלף. אין תנה וליף אכיל ליטרא דקופד, ויכול פלגא. אין תנה וליף שתי קסט דתמר, ושתה פלגא. אמר רבי יוחנן, ובלבד עיקר סעודת תשעה באב. אמר רב הושעיה, ובלבד מישש שעות ולמעלן. אמר רבי יוסי תרתיהון לקולא. אבל סעודת תשעה באב מישש שעות ולמפון, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה מותר. אבל סעודתו מישש שעות ולמעלן, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר.

תני, תשעה באב שחל להיות ערב שבת, וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת, אפילו עולה על שולחננו בסעודת שלמה בשעתו מותר. רב, מן דהנה אכל כל צורפיה, הנה צבע פיסתיה בקיטמא,

ואמר זו היא עיקר סעודת תשעה באב, לקיים מה שנאמר (איכה ג) 'יגרים בהצין שני הכפישני באפר'.

יאות אמר רבי יהודה. מה טעמון דרבנן? עשו אותו כמי שמתו מוטל לפניו, אינו לא כופה את מיטתו, ולא ישן על גבי מיטה כפויה:

הלכה ז מתני' אמר רבן שמעון בן גמליאל לא היו ימים טובים לישראל בהמשה עשר באב וכיום הכפורים. שבהן בני ירושלים יוצאין בכלי לבן שאולים, שלא לבייש את מי שאין לו. כל הכלים מעונין מבילה. ובנות ירושלים יוצאות וחולות בכרמים. ומה היו אמרות? בהור שא נא עיניך וראה מה אתה בורר לך. אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה.

וכן הוא אמר (שיר השירים ג) 'צאינה וראינה בנות ציון במקדש שלמה וגו'. 'ביום התונתו, זו מתן תורה, 'יביום שמחת לבו' זה בגיין בית המקדש שיבנה במהרה כימינו:

גמרא ניהא ביום הכיפורים, שהוא פפרה על ישראל. בהמשה עשר באב למה? ר' יעקב בר אהא בשם ר' יסא, שבו זמן קיצה יפה לעצים, שכל עצים שהן נקצצין בו, אינן עושין מאבולות. כהיא דתנינן תמן כל עץ שנמצא בו תולעת, פסול מעל גבי המזבח. רב חיה בר אשי בשם רב, שבו התיר הושע בן אלה פרוסדיות שהושיב ורבכם בן נכט על הדרכים.

כהנא שאל לרב, כל הדיא טיביתא רבתא עבד, וכתוב ביה (מלכים ב מז) 'עליו נלה שלמנאסר מלך אשור! אמר ליה, על ידי ששטמ את הקולר מצוארו ותליין בצואר הרבים. לא אמר כל עמא יסקון, אלא מאן דבעי מיפוק יפוק.

רב שמואל בר רבי יצחק, ואמרין לה בשם ר' שמואל בר נחמן,

[דף כ"ז ע"ב]

שבו הותרו שבתים לבוא זה בזה. דכתיב (במדבר לו) 'ולא תפוב נחלה מבני ישראל ממשטה למטה אחר, כי איש בנחלת אבותיו ידבקו בני ישראל'. וכתוב (שם) 'וכל בת יורשת נחלה ממשות בני ישראל וגו'. וכי איפשר לבת לירש שני משות? תיפתר, שהיה אביה משבט אחד ואמה משבט אחר.

ורבנן אמרי, שבו הותר שבטו של בנימין לבוא בקהל. דכתיב (שופטים כא) 'ארור נתן אשה לבנימין. מקרא קראו וקירבוהו, מקרא קראו וקירבוהו. מקרא קראו וקירבוהו (בראשית מה) אפרים

ומנשה פראיבן ושמעון יהיו לי. מקרא קראו וריחקהו (שם לה) גוי וקהל גוים יהיה מפני ומלכים מחלציה יצאו ואדיין לא נולד בנמו.

ר' אבון אומר, שבו בטל החפר. ואמר ר' לוי, בכל ערב תשעה באב היה משה מוציא פרוז בכל המנהגה, ואומר צאו לחפר, צאו לחפר. והיו יוצאים וחפרין להן קברות וישנים, ובשחר היו עומדין ומוציאין עצמן חסירים משה עשר אלק ופרוטרוט. ובשנה האחרונה עשו כן ועמדו ומוציאין עצמן שלמים. אמרו דילמא דמינין בהושבנא, וכן בעשרה ובאחד עשר ובשנים עשר ובשלשה עשר ובארבעה עשר ובחמשה עשר. כיון דאשלים ויהרא, אמרו, דומה שפיטל הקדוש פרוז הוא אותה הגזירה קשה מעלינו, ועמדו ועשו יום טוב:

כל הכלים מעינין טבילה, ובנות ישראל יוצאות וחולות בפנים: ר' ינאי בי ר' ישמעאל אומר, ואפילו נתונים פתיכה, נתונים פתיכה ואת אמר הכן?! מתוך שאת עושה כן, הוא משאילך:

ומה היו אומרות? שא נא עיניך בחור וראה מה את בורר לך. אל תתן עיניך בנוי, תן עיניך במשפחה וכו': היתה בתו של מקה, שואלת מבתו של פהן גדול. בתו של פהן גדול, שואלת מבתו של מקה. הכאורות היו אומרות אל תתן עיניך בנוי, ותנאות היו אומרות תן עיניך במשפחה.

וכן הוא אומר (שיר השירים ג) 'צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום התונתו וביום שמתה לבו'. 'ביום התונתו', זו מתן תורה. 'ביום שמתה לבו', זה בנן בית המקדש שייבנה במהרה בימינו:

הדרן עלה פירק בשלושה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

הדרן עלה מסכת תענית והדרה עלו. דעתן עלה מסכת תענית ודעתה עלו. לא נתנשי מנה מסכת תענית ולא תתנשי מנה. לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי. (ג' פ'מ"ב)

והי רצון מלפניך ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אהאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רבם בר פפא, רכיש בר פפא, סורקב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא:

הערב נא וי אלהינו את דברי תורתך פנינו ובמימות עמך בית ישראל, ונתנה בלנו אנהנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל בלנו יודעי שמה ולומדי תורתך:

מאלי תתקמי מנותה, מי לעולם היא לי. והי לבי תמים חסדה, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פסודיה, מי כם חיינני. פרוז אתה וי, למדני חסוד: אמן אמן אמן סלה ועד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֲלָקְנוּ מִיּוֹשֵׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שִׁמְתָּ חֲלָקְנוּ מִיּוֹשֵׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁפִּימִים וְהֵם מִשְׁפִּימִים, אֲנוּ מִשְׁפִּימִים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁפִּימִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים. אֲנוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים, אֲנוּ עֲמָלִים וּמְקַבְּלִים שְׂכָר וְהֵם עֲמָלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אֲנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאֵר שַׁחַת, שְׁנֹאמַר וְאֵתָה אֱלֹהִים תוֹרִידִם לְבָאֵר שַׁחַת, אֲנִשִּׁי דְמִיָּם וּמְרַמָּה לֹא יִחַצּוּ יְמִינָם, וְאֲנִי אֲבַטַח בָּךְ.

יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יי אֱלֹהֵי, כְּשֶׁם שְׁעֲזַרְתָּנִי לְסִיָּים מִסְכַּת תַּעֲנִית, כֵּן תַּעֲזַרְנִי לְהַתְחִיל מִסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וּלְסִיָּים, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וּלְעִשׂוֹת וּלְקַוֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תְלִמּוּד תּוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה.

זִכּוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲמוּד לִי וּלְזַרְעִי, שׁוֹלָא תְמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזַרְעִי זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתַתְקוּם בִּי בְּהַתְחַלְכָּה תְנַחַח אֶתְךָ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהַקִּיצוֹת הִיא תְשִׁיחֶךָ: מִי בִי יִרְבוּ יְמֵיהֶם, וְיִוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אֲוִרְךָ יָמִים בִּימִינְךָ, בְּשׂוֹמְאֵלָה עֲשֶׂר וּבְכַבּוּד: יי עוֹ לְעַמּוֹ יִתֵּן, יי יִבְרַךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

מסכת שקלים

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א'

מתני' באחד באחד – משמיעין על השקלים ועל הכלאים. בהמשה עשר בו – קורין את המגילה בפרקים, ומתקנין את הדרכים, ואת הרחובות, ואת מקוות הפנים, ועושין כל צורכי הרבים, ומציינין את הקברות, ויוצאין אף על הכלאים.

גמרא ולמה באחד באחד? כדי שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן.

ותיתרם תרומת הלשכה מן החדשה בזמנה באחד בניסן, וכו' רבי שמואל בר רב יצחק: תרומת הלשכה – בתחלתה, דכתיב (שמות מ): **ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש חוקם המשפן**. ותני עלה: ביום שהוקם המשפן, בו ביום נתרכה התרומה.

רבי טבי, רבי יאשיהו בשם רבנא: נאמר פאן (כמדבר כח, יח): **חדשי**, ונאמר להלן (שמות יב): **חדשי**, מה **חדשי** שנאמר להלן – אין מונין אלא מניסן, אף **חדשי** שנאמר פאן – אין מונין אלא מניסן.

אמר רבי יונה: שבק רבי טבי ראשה דמתניתא ואמר סופה? דל פן, פתדא דתני: **זאת עולת חדש בחדשו** (פפדבר כח) יכול יהא תורם בכל חדש וחדש? תלמוד לומר: **בחדשו לחדשי (השנה)**, בחדש אחד הוא תורם לכל חדשי השנה.

יכול באיזה חדש שירצה? נאמר פאן: **חדשי**, ונאמר להלן: **חדשי**. מה **חדשי** שנאמר להלן – אין מונין אלא מניסן, אף **חדשי** שנאמר פאן – אין מונין אלא מניסן.

מהו 'משמיעין'? רב הונא אמר: מכריזין. היך מה דאת אמר (דברי יוסים ב, כד): **ויתנו קול ביהודה ובירושלים**.

תמן תנינן: אין בין אדר הראשון לאדר השני, אלא מקרא מגילה, ומתנות לאביונים. רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: אף שימוע שקלים וכלאים ביניהם.

[דף א' ע"ב]

רבי חלפו ורב הונא רב בשם רבי חייה רבה: חבל יוצאין בארבעה עשר שהוא זמן קרייתיה.

אמר רבי יוסי: ויאותו בלום אמרו: משמיעין על השקלים, לא כדי שיביאו ישראל את שקליהו בעונתו? אם את אמר באדר ראשון, עד כדון אית בשתא שיתין יומין!
בלום אמרו: ויצאין אף על הכלאים, לא כדי שיהיו הצמחין ניפרין? אם את אמר באדר הראשון, עד כדון אינו דקיקין.

רבי חזקיה שאל: מעתה, בניי בכל משמיעין על השקלים מראשו של (הודש) חורף! לא, כדי שיביאו ישראל שקליהו בעונתו, ויתתרם תרומת הלשכה מן ההודשה בזמנה באחד בניסן?
התיב רבי עולא קומי רבי מנא: והא תנינן: בשלשה פרקים בשנה תורמין את הלשכה, בפרום תפסת, בפרום העצרת, בפרום ההג. אמר ליה: (לא) נימר אילין דקריבין – בפרום תפסת. אילין דרחוקין – בפרום העצרת. ואילין דרחוקין מנהון – בפרום ההג.

אמר ליה: בולה פאתת היא באה. ולמה אמרו בשלשה פרקים? כדי לעשות פומבי לדבר.
רבי יהודה בר פוי בשם רבי: הן נקרא

[דף ב' ע"א]

ולא נבעתו? למוכה – כל נדיב לב (שמות לב), לרעה – (שם יט) ויתפרקו כל העם וגומר.

למוכה – ויוצא משה את העם (שם יט), לרעה – ויתקרבו אלי בלכם (שם יז).

למוכה – אז ישיר משה ובני ישראל (שמות טו, א), לרעה – ותשא כל העדה וגו' (במדבר ד).

אמר רבי חייא בר אבא: אכן השבימו השחיתו (צפניה א) – וכל השחתה שהיו עושין, בהושבמה היו עושין אותה.

אמר רבי אבא בר אבא: אין את יכול לעמוד על אפיא של אומה זו; נתבעין לעגל – ונותניו, נתבעין למשכן – ונותניו.

תנא רבי יוסי בר תנינא הדיא מתניתא: ועשית כפורת זהב טהור (שמות כה) – יבא זהב של כפורת, ויכפר על זהב של עגל

רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן: שלש תרומות נאמרו בפרשה הזאת: תרומת אדנים, ותרומת שקלים, ותרומת המשכן.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וגו' (שמות כה) – זו תרומת אדנים.

מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שם) – זו תרומת שקלים.

וזאת התרומה אשר תקחו מאתם (שם) – זו תרומת המשכן

תרומת המשכן – למשכן, מה שירצו יעשו.

תרומת שקלים – לקרבן, מה שירצו יעשו, כדי שיהא יד פולק שנה.

מִסְכַּת קְתָבוֹת פְּרָק רְבִיעִי

א. יָפָה כַּח הַבְּעֵל הַבְּעֵל מִכַּח הָאָב, וְכַח הָאָב מִכַּח הַבְּעֵל. יָפָה כַּח הַבְּעֵל – שֶׁהַבְּעֵל אוֹכֵל פְּרוֹת בְּחַיִּיהָ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאָב. יָפָה כַּח הָאָב – שֶׁהַבְּעֵל חֵיב בְּמִזְוֹנוּתֶיהָ, בְּפִרְקוּנָהּ, וּבְקַבּוּרָתָהּ. מְקוֹם שְׁנֵיהֶם לְהַסְפִּיד – מִסְפִּיד, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאָב.

ב. יָפָה כַּח אִשָּׁה מִכַּח יְבָמָה, וְיָפָה כַּח יְבָמָה מִכַּח אִשָּׁה. יָפָה כַּח אִשָּׁה – שֶׁהָאִשָּׁה אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָהּ, כִּינּוּן שְׁנִכְנִסָּה לְחַפְּזָהּ, אָף עַל פִּי שְׂלֵא נִבְעֵלָהּ, מֵה שְׂאִין כֵּן בִּיְבָמָה. יָפָה כַּח יְבָמָה – שֶׁהָבֵא עַל יְבָמָתוֹ, בֵּין בְּשׁוּגָג בֵּין בְּמִזְדֵּי, בֵּין בְּאִנּוּס בֵּין בְּרִצּוֹן, אֶפְלוּ בְּבֵית אָבִיהָ – קָנָה, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאִשָּׁה.

ג. הִלֵּךְ הָאָב עִם שְׁלוּחֶיהָ, אוֹ עִם שְׁלוּחֵי הַבְּעֵל, אוֹ שֶׁהִלְכוּ שְׁלוּחֵי הָאָב עִם שְׁלוּחֵי הַבְּעֵל, אוֹ שֶׁהִיָּתָה לָהּ חִצֵּר בְּדֶרֶךְ וְנִכְנְסָה וְלָנָה בְּתוֹכָהּ, אוֹ שְׁנִכְנְסָה לְחַפְּזָהּ שְׂלֵא לְשֵׁם נִשׁוּאִין וְמָתָהּ, אָף עַל פִּי שֶׁכְּתַבְתָּהּ אֶצֶל בְּעֵלָהּ – אָבִיהָ יוֹרְשָׁהּ. מִסֵּר הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבְּעֵל אוֹ שֶׁמְסָרוּ שְׁלוּחֵי הָאָב לְשְׁלוּחֵי הַבְּעֵל, אוֹ שֶׁהִיָּתָה לָהּ חִצֵּר בְּדֶרֶךְ, וְנִכְנְסָה וְלָנָה בְּתוֹכָהּ, אוֹ שְׁנִכְנְסָה לְחַפְּזָהּ לְשֵׁם נִשׁוּאִין וְמָתָהּ, אָף עַל פִּי שֶׁכְּתַבְתָּהּ אֶצֶל אָבִיהָ, מָתָהּ – בְּעֵלָהּ יוֹרְשָׁהּ. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּכַתְּבָתָהּ, אֲבָל בְּתְרוּמָהּ אֵין אוֹכֵלֶת בְּתְרוּמָהּ עַד שֶׁתִּכְנַס לְחַפְּזָהּ.

ד. נִשְׁבִּית – אֵין חֵיב לְפִדּוּתָהּ, בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּשְׁבוּיֵת מַלְכוּת, אֲבָל בְּשְׁבוּיֵת לְסֻטִים – פּוֹדָה. אִם רָצָה לְקַיֵּם – יְקַיֵּם, וְאִם לֹא – יוֹצִיא וְיִתֵּן קְתָבָהּ מִנָּה. נִשְׁבִּית לְאַחַר מִיתַת בְּעֵלָהּ – אֵין הִיתוּמִין חֵיבִין לְפִדּוּתָהּ, וְלֹא עוֹד, אֲלָא אֶפְלוּ נִשְׁבִּית בְּחַיִּי בְּעֵלָהּ,

וְלְאַחַר כֵּן מֵת בְּעֵלָהּ – אֵין יוֹרְשִׁים חֵיבִין לְפִדּוּתָהּ.

ה. הִיָּתָה נְזוּנִית מִנְכָּסֶי, וְצָרִיכָה רְפוּאָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. רַבִּי שְׁמֵעוֹן בֵּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר: רְפוּאָה שִׁישׁ לָהּ קֶצֶבָה – נִתְרַפָּא מִכְּתַבְתָּהּ. שְׂאִין לָהּ קֶצֶבָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. הֵינּוּ שְׁנֵי בְּצֵרֶת, וְאָמַר לָהּ: 'טְלִי גִיטִיךְ וְכַתּוּבְתִיךְ, צְאִי וּפְרִנְסִי אֶת עֲצָמְךָ' – הָרִשׁוֹת בְּיָדוֹ.

ו. לֹא קָתַב לָהּ: 'בְּנִין דְּכָרִין דִּיהוּנִין לָךְ מִינְאִי, אֵינּוּן יִרְתוּן כֶּסֶף כְּתוּבְתִיךְ, יִתִּיר עַל חוּלְקִיהוֹן דְּעַם אַחֵהוּוֹן' – חֵיב, שֶׁהוּא תְּנֵאנִי בֵּית דִּין, כֹּל הָאֲרָצוֹת כּוֹתְבִין כְּאֲנָשִׁי יְרוּשָׁלַיִם.

ז. נוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׂלֵא לְזוֹן, עַל מְנַת שְׂלֵא לְפָרְנֵס'. וְלֹא עוֹד, אֲלָא שְׁפוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתָּהּא זָנְתוּ וּמְפָרְנִסְתוּ וּמְלַמְדָתוּ תוֹרָה'. מַעֲשֵׂה בִיהוּשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שְׁנִשָּׂא אִשָּׁה, וּפְסָק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתָּהּא זָנְתוּ וּמְפָרְנִסְתוּ וּמְלַמְדָתוּ תוֹרָה', וְהָיָה שְׁנֵי בְּצוּרוֹת, עָמַד וְחִלְקִי, הִתְחִילָה קוֹבֵלֶת עָלָיו לְחֻכְמִים, וְכִשְׁבָּא לְבֵית דִּין, אָמַר לָהּ: 'הִיא נֶאֱמַנְת עָלַי יִתֵּר מִכָּל אָדָם'. אָמְרָה לָהּ: 'וְדֹאֵי כֶּף הִתְנָה עִמִּי! אָמְרוּ לָהּ חֻכְמִים: אֵין כְּלוּם אַחַר הַקִּיצָה.

ח. מְצוּהָ לְזוֹן אֶת הַבְּנוֹת, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אֶת הַבָּנִים; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְצוּהָ לְזוֹן אֶת הַבָּנִים, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר לְבָנוֹת, אַחַר מִיתַת אָבִיהֶן, אֲבָל בְּחַיִּי אָבִיהֶן – אֵלוּ וְאֵלוּ אֵינָן נְזוּנִין.

ט. הַלֵּל הַזֶּקֶן הִיָּה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדִּיּוּט, שֶׁהֵינּוּ בְּנֵי אֶלְפִסְנְדְרִיאָא מְקַדְשֵׁין גְּשׁוּתִיהֶן, וּבִשְׁעַת כְּנִיסַתָן לְשׁוּק – בְּאֵין אַחֵרִים וְחוּטְפִין אוֹתָן

1 הַבָּנִים הַזְּכָרִים שֶׁהֵיוּ לָךְ מִמּוֹנֵי, הֵם יִרְשׁוּ אֶת

כֶּסֶף הַתְּתָבָה שְׁלָךְ, יוֹתֵר עַל הַלְקִיָּהּ שְׁעָם

אֲחֵיהֶם.

מהם, בקשו חקמים לעשות בניהן ממזרין. אמר להם הלל הזקן: 'הביאו לי כתבת אמקן'. ומצא שכתוב בהן: 'לשתפנסי לחפה, הרי לי לאנתו כדת משה וישראל'; ולא עשו בניהן ממזרים.

י. רבי מאיר היה דורש לשון הדיוט: המקבל שדה מחברו, ומשקה בה הובירה – שמין לו כמה היא ראויה לעשות, ונותן לו, שקף כותב לו: 'אם אכיר ולא אעביר אשלם במיטבא'².

יא רבי יהושע היה דורש לשון הדיוט: אדם מביא קרפן עשיר על אשתו, וכן כל קרפן וקרפן שהיא חייבת, שכן כתב לה: 'אחריות דאית לך עלי'. שברה לו מקצת כתבתה – שברה לו את בלה, שקף היא כותבת לו: 'אחריות דאית לך עלי מן קדמת דנא'.

יב. רבי יהושע בן קרחה היה דורש לשון הדיוט: המלוה את חברו על המשכון – לא ימשכנו יותר מחובו, שקף כותב לו: 'תשלמתא דאית לך עלי, כל קבל דיכי'.

יג. רבי יוסי הגלילי היה דורש לשון הדיוט: מקום שנהגו לעשות כתבה מלוה – גובין מלוה. מקום שנהגו לכפל – אין גובין אלא מחצה.

יד. אבי הבן שנעשה ערב לכתבת פלתו, אם יש נכסים לבן – גובין משל בן, ואם לאו – גובין משל אב. עשה האב בית או שדה אפותיקי לכתבת פלתו – בין כך ובין כך גובין מהן.

טו. מי שיצא בנו למדינת הים, ושמע שמת בנו, ועמד וכתב כל נכסיו לאחרים, ואחר כך נודע שבנו קים – מתנתו מתנה. רבי שמעון בן מנסיא אומר: אין מתנתו מתנה, שאלו היה יודע שבנו קים, לא היה כותבן. היה חולה ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסים

למי? אמר להם: 'דמיתי שיש לי בן, עכשיו שאין לי בן – נכסי לפלוני'. ואחר כך נודע שיש לו בן – לא אמר כלום. היה חולה ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסיך למי? אמר להם: 'דמיתי שאשתי מעברת, עכשיו שאין אשתי מעברת – נכסי לפלוני', ואחר כך נודע שאשתו מעברת – לא אמר כלום.

טז. גר שמת, ובכזו ישראל את נכסיו, ואחר כך נודע שיש לו בנים במדינת הים, או שאשתו מעברת – כלם חייבין להחזיר. החזירו הכל ומתו בניו, או הפילה אשתו: מחזיק בשניה – זכה. בראשונה – לא זכה.

יז. הבנות, בין שנשארו עד שלא בגרו, ובין בגרו עד שלא נשאו – אבדו מזונותיהן, ולא אבדו פרנסתן; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף אבדו פרנסתן. כיצד הן עושות? שזכרות להן בעלים ומוציאים להן פרנסתן.

יח. אחד נכסים שיש להן אחריות, ואחד נכסים שאין להן אחריות – מוציאים למזון אשה ובנות. דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: נכסים שיש להם אחריות – מוציאים לבנות מן הבנים, ולבנות מן הבנות, ולבנים מן הבנים, אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטים. נכסים שאין להם אחריות – מוציאים לבנים מן הבנות, לבנות מן הבנות, אבל לא לבנות מן הבנים, בין ששעבד האב בחייו בין ששעבדו היורשין אחר מיתת אביהן – אין נפרעין מהן לענין כתבה, אבל לפרנסה גובין מהן.

מסקנת כתבות פרק חמישי

א. הבוגרת כתיבעה, ונותנים לה שנים עשר חדש, אם היתה קטנה – בין היא בין אביה יכולין לעכב. רבי טרפון אומר: נותנין לה הכל תרומה. במה דברים אמורים? מן

² אם אשאר את השדה בורה ולא אעבדנה

הָאָרוּסִין, אָבֵל מִן הַנְּשׂוּאִין - מוֹדָה רַבִּי טַרְפוֹן שְׁנוֹתֵינִין לָהּ מַחְצָה חֲלִין, וּמַחְצָה תְּרוּמָה. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּבַת כֹּהֵן לְכֹהֵן, אָבֵל בַּת יִשְׂרָאֵל לְכֹהֵן - דְּבָרֵי הַכֹּל מַחְצָה חֲלִין וּמַחְצָה תְּרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתְרִיהָ אוֹמֵר: שְׁתֵּי יָדוֹת תְּרוּמָה וְאֶחָד חֲלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתְנִים לָהּ הַכֹּל תְּרוּמָה, וְהִיא מוֹכֶרֶת וְלוֹקַחֶת בְּדַמְיָהּ חֲלִין. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מְקוֹם שֶׁהַזְּכָרוֹ שֵׁם תְּרוּמָה - נוֹתְנִין לָהּ כַּפְּלִים חֲלִין. זֶה מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה! רְבוּתֵינוּ אָמְרוּ: אֵין הָאֵשֶׁה אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה, וְהִיבְמָה עַד שֶׁתִּבְעַל, וְאִם מֵתָה - בְּעֵלָה יוֹרְשָׁה. אָמַר רַבִּי מִנְחֵם בֶּן נֶפֶח מִשׁוּם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר הַקָּפָר: מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁקִּדַּשׁ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת נָשִׁים לְהֶאֱכִילָן בַּתְּרוּמָה, שֶׁהָיוּ שְׁנֵי בַצֵּרֶת. וְכִבֵּר שֶׁלַח יוֹחֲנָן בֶּן בֶּג בַּג אֶצֶל רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתְרִיהָ לְנֹצִיבִים, אָמַר לוֹ: שְׁמַעְתִּי עֲלֶיךָ שְׂאֵתָה אוֹמֵר - 'בַּת יִשְׂרָאֵל הַמְאָרְסֶת לְכֹהֵן אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה', שֶׁלַח לוֹ וְאָמַר לוֹ: 'מִמְחֻזָּק הָיִיתִי בְּךָ שְׂאֵתָה בְּקֵי בַחֲדָרֵי תוֹרָה, לְדוֹן קַל וְחָמֵר אִי אֵתָה יוֹדֵעַ? וּמָה שֶׁפָּחָה כְּנַעֲנִית שְׂאִין בִּיאֵתָה קוֹנָה אוֹתָהּ לְאָכַל בַּתְּרוּמָה, כִּסְפָה קוֹנָה אוֹתָהּ לְהֶאֱכִילָהּ בַּתְּרוּמָה, בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁהִבְיָאָה קוֹנָה אוֹתָהּ לְהֶאֱכִילָהּ בַּתְּרוּמָה, אֵינוּ דִין שֶׁיְהֵא כִסֵּף קוֹנָה אוֹתָהּ לְהֶאֱכִילָהּ בַּתְּרוּמָה? אָבֵל מָה אַעֲשֶׂה? שֶׁהָרִי אָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין אַרוּסָה בַּת יִשְׂרָאֵל אוֹכֶלֶת בַּתְּרוּמָה עַד שֶׁתִּכְנַס לַחֲפָה, אִם מֵתָה - בְּעֵלָה יוֹרְשָׁה'.

ב. יְבָמָה מָה הִיא לְמִזְוֹנוֹת? כָּל זְמַן שֶׁנִּשְׁתַּחֲבַיב הַבַּעַל - יְבָמִין חִיבִין, לֹא נִתְחַיֵּב הַבַּעַל - אֵין הַיְבָמִין חִיבִין. מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁל מִי? אִם הָיְתָה נִזְוֹנָת מִשְׁלָחָן - הָרִי הֵן שְׁלָחָן. וְאִם לֹא - הָרִי הֵן שֶׁל עֲצָמָה. בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף שֶׁל עֲצָמָה. הַמְקַדֵּשׁ מַעֲשֵׂה יָדֵי אִשְׁתּוֹ - הָרִי זֶה מַעֲלָה לָהּ פְּרֻסָּה מִתּוֹכָן, וְהַשָּׂר הַקִּדְשׁ.

ג. מְלֹאכּוֹת שֶׁהָאֵשֶׁה עוֹשֶׂה לְבַעֲלָהּ: שְׁבָעָה גוֹפֵי מְלֹאכּוֹת מְנוּ, וְשָׂר לֹא הֶצְרַכּוּ לְמִנּוֹת. אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו, וְלֹא לְבָנוּ, וְלֹא הִטִּיל לִפְנֵי בְּהֵמָתוֹ, אָבֵל כּוֹפֶה לְתַן תְּבִין לִפְנֵי

בְּקָרוֹ, מְקוֹם שֶׁלֹא נִהְגּוּ אַחַת מִכָּל אֵלּוּ - אֵינוּ יָכוֹל לְכוֹפֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִף אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בַּפְּשָׁתָן, מִפְּנֵי שֶׁפְּשָׁתָן מְסַרִּיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׂרְבֵּיט אֶת הַשְּׂפָתַיִם. נִדְרָה שֶׁלֹא לְהִנִּיק אֶת בְּנָה - בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: שׁוֹמְטֵת דָּד מִפִּיהָ. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: כּוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ. נִתְגַּרְשָׁה - אֵין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְהִנִּיק. אִם הָיְתָה בְּנָה מְכִירָה - נוֹתְנִין לָהּ שְׂכָרָה, וְכוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ מִפְּנֵי הַסְּכָנָה. אֵין הָאִישׁ כּוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתִּנִּיק אֶת בֶּן חֲבָרוֹ, וְאֵין הָאֵשֶׁה כּוֹפֶה אֶת בְּעֵלָה שֶׁתִּנִּיק אֶת בֶּן חֲבָרָתָהּ.

ד. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְּשִׁיבֵי הַמַּטָּה, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת כְּיוֹלְדָה נִקְבָּה. בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים: שַׁבָּת אֶחָד כְּיוֹלְדָה זָכָר, וְכִימִי נִדְתָהּ. יֵתֵר עַל כֵּן - יוֹצֵיא וְיִתֵּן כְּתָבָהּ.

ה. הַפּוֹעֲלִים - שְׁתֵּים בַּשַּׁבָּת. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בַּעֲוֹשֵׁין מְלֹאכָה בַּעֲיָן, וְאִם עוֹשֵׁין מְלֹאכָה בְּעִיר אַחֲרֵת - פְּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת. הַחֲמָרִים - אַחַת לְשְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת. הַגְּמֻלִין - אַחַת לְשָׁלֹשִׁים יוֹם. הַסְּפָנִין - אַחַת לְשֵׁשֶׁה חֲדָשִׁים.

ו. הַמּוֹרְדֵת עַל בְּעֵלָה - פּוֹחֲתִין לָהּ מִכְּתַבָּתָהּ שְׁבָעָה דִּינָרִים בַּשַּׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁבָעָה טַרְפָּעִיקִים, זֶה מִשְׁנֵה רֵאשׁוֹנָה: רְבוּתֵינוּ הַתְּקִינוּ, שֶׁיְהִיו מְכָרִיזִין עֲלֶיהָ אַרְבַּע וְחֲמִשָּׁה שַׁבָּתוֹת, זֶה אַחַר זֶה, פְּעַמִּים בַּשַּׁבָּת, וְשׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין: 'הָיוּ יוֹדְעִת, שְׂאִפְלוּ כְּתַבְתָּךְ מֵאָה מְנָה - הַפְּסַדְתְּ'. אַחַת אַרוּסָה וְאַחַת נְשׂוּאָה וְאַחַת שׁוֹמֶרֶת יָבָם, אִפְלוּ נִדְהָ אִפְלוּ חוּלָהּ.

ז. הַמְשַׁרָּה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יָדֵי שְׁלִישׁ - לֹא יִפְחוֹת לָהּ מְקַבִּים חֲטוּן, אוֹ מֵאַרְבַּע קַבִּין שְׁעוּרִים, וְכֹלָם בְּמִדַּת אֵיטְלָקִי, וְאִפְלוּ נִדְהָ וְאִפְלוּ חוּלָהּ וְאִפְלוּ שׁוֹמֶרֶת יָבָם. נוֹתֵן כּוֹס חֲבִית וְקִדְרָה, פֶּה נָר וּפְתִילָה. יֵינן אֵין לָהּ - שְׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים שׁוֹתוֹת יֵינן. כּר אֵין לָהּ - שְׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים יִשְׁנוֹת עַל כּר.

ח. מוֹתֵר מְזוֹנוֹת לְבַעַל. וּמוֹתֵר בְּלֹאוֹת שֶׁל אִשָּׁה. הַעֲשִׂיר - עוֹלָה עֲמוּ. הָעֲנִי - אֵין

שומי', והוא לא יאמר לה: 'טלי כספך', אלא נוטלת מה שכתב לה בכתבתה.

ד. פסקה להכניס לו כספים, סלעה נעשה ששה דינרים, חתן מקבל עליו עשרה דינרים למנה לקפת בשמים. אמר רבי יוסי: וכן כל מקום שנהגו שלא לפחות מן השום, ושלא להוסיף על הכספים - אין משנין ממנה המדינה.

ה. פסקה להכניס לו חמש מאות דינר שום, וכתב לה אלף דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו - גורעת כנגדן שלש דינרין לכל סלע וסלע. פסקה להכניס לו חמש מאות דינר כספים, וכתב לה אלף דינר בכתבתה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו - גורעת כנגדן חמשה דינרין לכל סלע וסלע. הכניסה לו אלף דינר בכתבתה, וכתב לה שום משנים עשר מנה, אם עשתה קיצתה - נוטלת מה שכתוב לה. ואם לאו - לא יפחות לכתולה ממאתים ולא למנה ממנה.

ו. המשיא את בתו, ופסק עם חתנו שיעמד ערם ויכסנה, אין אומרים: 'עמוד ערם ויכסנה', אלא מכסה את הראוי לה. וכן המשיאין את היתומה - לא יפחות לה מחמשים דינר, ואם יש בפיס - מפרנסין אותה לפי כבודה.

ז. יתומה שהשיאה אמה או אחיה וכתבו לה מאה או חמשים וזו אף על פי שכתב להן הבעל: 'דין ודברים אין לי עמהם', יכולה היא כשתגדיל להוציא מידם מה שראוי להנתן לה. האיש פוסק על ידי בתו, ואין האשה פוסקת על ידי בתה.

ח. יתום ויתומה שמבקשין להתפרנס - מפרנסין את היתומה ואחר כך מפרנסין את היתום, מפני שהאיש דרכו לחזור על הפתחים ואין האשה דרכה לחזור.

ט. יתום ויתומה שמבקשין לינשא - משיאין את היתומה תחלה, ואחר כך משיאין את היתום; מפני שבשתה של אשה מרבה משל

יורדת עמו. מעשה בבתו של נקדימון בן גוריון שפסקו לה חכמים חמש מאות דינרי זהב בכל יום לקפת בשמים, ולא היתה אלא שומרת יבם. אף היא קללה אותם, אמרה להם: כך תפסקו לבנותיכם! אמר רבי אלעזר בן רבי צדוק: אראה בנחמה אם לא ראיתיה שמלקטת שעורים תחת טלפי סוסים בעכו, קראתי עליה מקרא זה (שיר השירים א, ח): 'אם לא תדעי לך היפה בנשים' וגו'.

מסכת כתבות פרק שישי

א. מי שמת, והניח בנים ובנות, בזמן שהנכסים מרבין - הבנים ירשו והבנות נזונות ומתפרנסות. כיצד הבנים ירשו? אין אומרים: 'אלו היה אביהם קיים היה נותן להם כך וכך'; אלא רואים את אחד כאלו הוא אביהם ונותנים להם. כיצד הבנות נזונות ומתפרנסות? אין אומרים: 'אלו היה אביהן קיים היה נותן להן כך וכך'; אלא רואין שפנגדן היאך מתפרנסות, ונותנין להן. רבי אומר: כל אחת ואחת נוטלת עשור נכסים. רבי יהודה אומר: אם השיא את בת הראשונה - ינתן לשניה, כדרך שנתן לראשונה. אמרו לו: יש שמשיא את בתו ונוטל מעותיו, ויש שמשיא את בתו, ונותן אחריה מעות. וכן היה רבי יהודה אומר: המשיא את בתו סתם - לא יפחות לה מחמש סלעים, שבראשונה היה לוקח לה כל צרכה.

ב. פסקה להכניס לו שני סלעים, נעשו ששה דינרים, מה שחתן פוסק - פוסק פחות חמש, חוץ ממאתים לכתולה ומנה לאלמנה. פסקה להכניס לו זהב - הרי הוא ככלים. דינר זהב - הרי הן ככספים. רבי שמעון בן גמליאל אומר: וכן הוא הדבר, במקום שלא נהגו שלא לפרטן דינרי זהב - שמין אותן והרי הן בשוייהן, והזהב - הרי הוא ככלים.

ג. הכניסה לו, בין שום בין כספים, ונתן עיניו לגרשה - היא לא תאמר לו: 'תן לי

אמר רבי יהודה: רוצות בנות ישראל שלא לטעם תבשיל ופרות, ואל יצאו יום אחד מתחת בעליהן.

ג. הדירה שלא תתקשט באחד מכל המינין, אפלו היא ילדה והדירה שלא תלבש בגדי זקנה, אפלו היא זקנה והדירה שלא תלבש בגדי ילדה – יוציא ויתן כתובה. רבי יוסי אומר: בעניות שלא נתן קצבה, ובעשירות שלשים יום. הדירה שלא להשאל נפה וכברה רחים ותנור – יוציא ויתן כתובה, מפני שמשיאה שם רע בשכנותיה. וכן היא שנירה שלא להשאל נפה וכברה רחים ותנור – תצא שלא בכתובה, מפני שמשיאתו שם רע בשכנותו.

ד. הדירה שלא תלך לבית האכל או לבית המשטה – יוציא ויתן כתובה; שלמחר תהא מטלת ואין כל בריה סופנה. היה רבי מאיר אומר: מה תלמוד לומר (קהלת ז, ב): "והיחי יתן אל לבו" – דברים של מיתה; עבדי – דיבעדון לך. לוי – דיליון לך. ספוד – דיספודונך. קבר – דיקברונך, שגאמר (שם): "טוב ללכת אל בית אכל".

ה. הדירה שתהא מטעמת תבשילה לכל אדם, או שתהא ממלאה ומערה לאשפה, ושתאמר לכל אדם דברים שבינו לבינה – יוציא ויתן כתובה; מפני שלא נהג עמה כדת משה וישראל. וכן היא יוצאה וראשה פרוע, יוצאה ובגדיה פרומים, ולבה גס בעבדיה ובשפחותיה ובשכנותיה. יוצאה וטווה בשוק, ורוחצת ומרחצת במרחץ עם כל אדם – תצא שלא בכתובה מפני שלא נהגה עמו כדת משה וישראל. רבי יהודה אומר: אם היה יודע בה שמדירה ואינה מקימת – אל ישנה וידירה. רבי יהודה אומר: אם היה יודע בה שאינה קוצה לה חלה – יוציא ויתן אחריה. איזו היא קולגית? כל שמדברת בכיתה, וחברותיה שומעין את קולה.

ו. כל אלו נשים שעברו על הדת – צריכות התראה, ויוצאות שלא בכתובה. לא התרה

איש. יתום שמבקש לישא – שוכרין לו בית, ומציעין לו מטה, ואחר כך משיאין לו אשה, שגאמר (דברים טו, ח): "די מחסורו אשר יחסר לו"; די מחסורו – זה הבית. אשר יחסר – זה המטה והשלחן. לו – זו אשה; שגאמר להלן (בראשית ב, יח): "אעשה לו עזר כנגדו", מה "לו" האמור להלן – 'אשה', אף "לו" האמור כאן – 'אשה'.

י. המשליש מעות לחתנו לקח בהן שדה לבתו, והיא אומרת: 'יתנו לבעלי מן הארוסין' – יעשה השליש מה שהושלש בידו. מן הנשואין – הרשות בידה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם היתה קטנה, בין מן הארוסין בין מן הנשואין – יעשה שלישי מה שהושלש בידו. אם היתה גדולה, בין מן הנשואין בין מן הארוסין – הרשות בידו.

יא. האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', וראוין לתן להן סלע – נותנין להם סלע. ואם אמר: 'אל תתנו להם אלא שקל' – אין נותנין אלא שקל. אם אמר: 'אם מתי ירשו אחרים תחתיהן', בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' – אין נותנין להם אלא שקל. 'למזון אשה ובנות' – בין שאמר 'תנו' בין שאמר 'אל תתנו' – נותנין להן סלע. רבן שמעון בן גמליאל אומר: היה רבי מאיר אומר – האומר: 'תנו שקל מנכסי לבני בשבת', והן ראוין לטול סלע – נותנין להם שקל, והשאר – מתפרנסין מן הצדקה. וחכמים אומרים: נזונין והולכין עד שיכלו נכסיו, והשאר מתפרנסין מן הצדקה.

מסכת כתובות פרק שביעי

א. עד שלשים יום יעמיד פננס, ובכהנת שלשה חדשים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בישראל, חדש אחד – יקים. שנים – יוציא ויתן כתובה. ובכהן, שנים – יקים. שלשה – יוציא ויתן כתובה.

ב. הדירה שלא תטעם אחד מכל המינין, בין מאכל רע בין מאכל יפה, אפלו לא טעמה אותו המין כל ימיה – יוציא ויתן כתובה.

יקימו. מפה שחין, ואף על פי ששניהם רוצים - לא יקימו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מצאני זקן אחד מאנשי ירושלים סמוך לצפורי, ואמר לי: עשרים וארבעה מפי שחין הן, וכלן אמרו חכמים: תשמיש קשה להן, ובעלי רהתן קשה מכלן.

מסכת כתובות פרק שמיני

א. אמר רבי יהודה: אמרו לפני רבן גמליאל - 'הואיל וארוסה אשתו, ונשואה אשתו, מה זו - מכרה בטל, אף זו - מכרה בטל'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים אלא שאתם מגלגלין עליהם את הישנים?' אמר רבי חנניא בן עקיבא: לא כף השיבן רבן גמליאל לחכמים, אלא כף השיבם: - 'לא אם אמרתם בנשואה, שכן הוא זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה, תאמרו בארוסה שאין זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפרת נדריה'?

ב. אמרו לו: 'הרי שנפלו לה נכסים עד שלא נשאת, ונשאת, מהו?' אמר להם: 'אף זו לא תמכר, ואם מכרה ונתנה קים'. אמרו לו: 'הואיל וזכה באשה - לא יזכה בנכסים'. אמר להם: 'על חדשים אנו בושים, אלא שאתם מגלגלין להביא עלינו את הישנים; רבותנו חזרו ונמנו בנכסים שנפלו לה עד שלא נשאת, ונשאת, שאם מכרה ונתנה - בטל. ורבי שמעון חולק בין נכסין לנכסין. נכסין הידועין לבעל - לא תמכר, ואם מכרה ונתנה - מכרה בטל, שעל מנת כן נשאה, ושאין ידועין לבעל - לא תמכר, ואם מכרה ונתנה - מכרה קים. אלו הן שאינם ידועים: כל שיושבת כפאן, ונפלו לה נכסים במדינת הים.

ג. היורד לנכסי אשתו, ונתן עיניו לגרשה, אם קדם ותלש מן הקרקע כל שהוא - הרי זה זריו ונשכר. היורד לנכסי שבוי - אין מוציאים אותו מידו, ולא עוד, אלא אפלו שמע שהן ממשמשין ובאין, וקדם ותלש ואכל - הרי זה זריו ונשכר. ואלו נכסי שבויין: כל שהלהן אבי או אחיו, או אחד מן

בהן - יוציא ויתן כתובה. כל אלו שאמרו יוציא ויתן כתובה - אין צריך לומר מאתים לכתולה ומנה לאלמנה, אלא יתר על כן, אפלו ככתבתה מאה מנה - אבדה את הכל, ונטלת בלאיות שמוצאה לפניך.

ז. המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצא עליה נדרים - אינה מקדשת. הלכה אצל חכם והתיר לה את נדרה - הרי זו מקדשת. כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים - תצא שלא בכתובה. הלכה אצל חכם והתיר לה את נדרה - הרי זה יקים, על מנת שאין בה מומין - אינה מקדשת. הלכה אצל רופא ורפאה - הרי זו מקדשת. כנסה סתם ונמצאו בה מומין - תצא שלא בכתובה. באלו נדרים אמרו? דברים שיש בהם ענוי נפש, כגון שנדרה שלא תאכל בשר, ושלא תשתה יין, ושלא ללבש בגדי צבעונין.

ח. כל המומין הפוסלין בכהנים - פוסלין בנשים. יתר עליהן הנשים - ריח הפה, וריח זעה, ושקמא שאין לה שער.

ט. האומר לחברו: 'קדש לי בתך זו על מנת שאין בה מומין'. אמר לו: 'בתי זו, חולה היא, שוטת היא, נכפית היא, משעממת היא'; הרי בה מום אחד מהן, וסנפה בין המומין - הרי זה מקח טעות. מומין הללו ומום אחר עמהן - אין זה מקח טעות. מודים חכמים לרבי מאיר במומין שדרבן להולד עמה, שאף על פי שהיא אצל בעלה, אביה צריך להביא ראיה. כנסה סתם ונמצאו בה מומין ונדרים - הרי זה יקים.

י. רבי שמעון בן גמליאל אומר: נסמית עינו, נקטעה ידו, ונשברה רגלו, מומין גדולין הן - יוציא ויתן כתובה. איזהו מקמץ? זה בורסי. ויש אומרים: זה המקמץ צואה. מצרף נחשת - זה המחחף נחשת מעקרו. רבי יוחנן בן רבי יהודה אומר: בעל פוליוס - זה ריח הפה.

יא. אימתי אמרו יוציא ויתן כתובה? בזמן שהוא רוצה והיא אינה רוצה, היא רוצה והוא אינו רוצה. אם היו שניהם רוצים -

ההוצאה יתר על השבח - נותן לו את השבח.

מסכת כתבות פרק תשיעי

א. מי שמת, והניח אשתו שומרת יבם, אפלו הניח נכסים של מאה מנה - אין היורשין יכולין למכור, מפני שכל נכסים אחראין לכתבתה. כיצד יעשה? כונסה ומגרשה, ושוכרת לו על כתבתה. הניח אחיו מעות, או שהיה יבמה חייב לבעלה מעות, לא יאמר: 'הואיל שאני יורש החזקתי'. אלא מוציאין מידו, וילקח בהן קרקע והוא אוכל פרות.

ב. הרוצה שתבריך נכסים מבעלה - כותבין שטר פסים לחברו; דברי רבי שמעון בן גמליאל. וחכמים אומרים: מצחק הוא בה, אלא עד שתכתב במתנה מהיום ולכשארצה.

ג. רבי יהודה אומר: לעולם הוא אוכל פרי פרות. הכניסה לו קרקע, ועשתה פרות - הרי הוא פרות. מכר פרות ולקח מהן קרקע ועשתה פרות - הרי הן פרי פרות. רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה אומרים: אם מתה יירשנה, שהתנה על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה - תנאו בטל.

ד. מי שמת והניח נכסים ומטלטלין, עבדים ושפחות ושטרות, ויצתה עליו כתבת אשה ובעל חוב, כל הקדם בהם - זכה, והוא נקבר מן הצדקה.

ה. אלו הן יורשין הבאין ברשותה: כל שמכרה להן, או שנתנה להן במתנה, כתב לה: 'גדר ושבעה אין לי עליך' - אין היורשין יכולין להשביעה בדברים שגשמתמשה בחיי בעלה. במה דברים אמורים? בזמן שהלכה מקבר בעלה לבית אביה, אבל אם הלכה מקבר בעלה לבית חמיה, אפלו כתב לה: 'גדר ושבעה אין לי עליך' - היורשין יכולין להשביעה בדברים שגשמתמשה בהם לאחר מיתת בעלה.

המורישין למדינת הים, ושמע בהן שמתו, וירד לנחלה, היורד לנכסי גטושין - מוציאין אותו מידו. אלו הן נכסי גטושין: כל שלא שמעו שמתו, וירד לנחלה. אמר רבי שמעון בן גמליאל: שמעתי שהגטושין כשבויין. היורד לנכסי גטושין - מוציאין אותו מידו. ואלו הן נכסי גטושין: כל שאינו יודע להיכן הלכו, וכלם שמין להם כארס.

ד. וכלן שמין להם בעידיה. אלו הן גטושין: כל שאינו יודע מהיכן הן.

ה. הגנב שנטל מזה ונתן לזה, מה שנטל - נטל, ומה שנתן - נתן. הגזלן שנטל מזה ונתן לזה - מה שנטל - נטל, ומה שנתן - נתן. היורדן שנטל מזה ונתן לזה - מה שנטל - נטל ומה שנתן - נתן. שטר נהר עצים ואבנים וקורות, נטל מזה ונתן לזה, אם נתאשו הבעלים - הרי אלו שלו. ואם היו בעלים מרדפין אחריהן, או שהיו במקום אחר - הרי אלו של בעלים.

ו. הכותב נכסיו לבנו - צריך שיכתב מהיום ולאחר מיתה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אינו צריך, מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו. אמר לו רבי יהודה: והלא אין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא משעה שכתב, אף הכותב נכסיו לבנו, וחזר וקנה נכסים אחרים, כל שלא היה בכלל מתנה ראשונה - הרי הוא של יורשים.

ז. מכר הבן, או שמת האב, אם יש שם נכסים מחברים בקרקע - שמין לו. המקבל שדה מחברו, והיא בית השלחין, או בית האילן. אם יש שם מחברים בקרקע - שמין לו. המקבל שדה מחברו, והגיע שנת השמיטה, אם יש שם מחברין בקרקע - שמין לו. וכלן שמין לו כארס.

ח. היורד לחורבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות, כשהוא יוצא אומר: 'תן לי עצי ואבני' - אין שומעין לו, וידו על התחתונה. כיצד ידו על התחתונה? אם השבח יתר על ההוצאה - נותן לו את ההוצאה, ואם

המיתה - גובה שתי כתבות, אם הכתבה קדמה את הגט - אינו גובה אלא כתבה אחת, שהמגרש את האשה ומחזירה, על מנת כתבה הראשונה החזירה. אם חדש - נוטל מה שחדש.

יב. קטן שהשיאו אביו - כתבתו קימת. מת, נוטלת כתבתה מנה. אם חדש - נוטל מה שחדש. וכן גר שנתגיירה אשתו עמו - כתבתה קימת, שעל מנת כן קימה. ואם חדש - נוטל מה שחדש.

מסכת כתבות פרק עשירי

א. מי שהיה נשוי שתי נשים ומת - הראשונה קודמת לשניה, ויורשי הראשונה קודמין ליורשי השניה. גרש את הראשונה והחזירה אליו, וחדש לה כתבה ראשונה - של ראשונה קודמת לשניה. ויורשיה קודמין לכתבה שניה של ראשונה. במה דברים אמורים? בכתבה! אבל במזונות - שתייהן שוות. האשה והבנות - שתייהן שוות.

ב. נשא את הראשונה ומתה, נשא את השניה ומת הוא, והיה שם יתר דינר - אלו נוטלין כתבת אמן, ואלו נוטלין כתבת אמן, ושאר - חולקין. ואם אין שם יתר דינר - שניה ויורשיה נוטלין כתבת אמן, והשאר - חולקין בשוה.

ג. כתב לזון את בת אשתו, ואת בן אשתו - הרי הן כבעל חוב, וקודמין לכל. לא יאמר להן: 'צאו ועשו מלאכה ואני אזון אתכם', אלא יושבין ומעלה להן מזונות. כתב לזון את בת אשתו, ושברה לו, לא כל הימנו שזכין לקטן ואין חבין לו.

ד. האשה שאמרה: 'מת בעלי' - או נזונת או נוטלת כתבתה. 'גרשני בעלי' - נזונת עד כדי כתבתה. מה בין מיתה לגרושין? במיתה אין יכולה להכחיש, ובגרושין יכולה להכחיש, ושתאמר לו 'גרשתני'.

ה. שלשה שהטילו לכסי, ונגנבו מהן - מביאין השאר לאמצע, וחולקים. שנים

ו. אין האיש משביע את אשתו עד שיושיבנה חנונית, או עד שיעשנה אפוטרופוסא. האשה, כל זמן שתובעת כתבתה - אין היורשין יכולין להשביעה בדברים שנסתמש בהן לאחר מיתת בעלה; דברי רבי שמעון. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך - היורשין משביעין אותה.

ז. אריס, כל זמן שהוא אריס ויצא מאריסותו - הרי הוא כאחד מכל אדם. שתף, כל זמן שהוא שתף, יצא משתפתו - הרי הוא כאחד מכל אדם. אפוטרופוס, כל זמן שהוא אפוטרופוס - יצא מאפוטרופוסותו - הרי הוא כאחד מכל אדם.

ח. 'בן בית' שאמרו, לא זה הוא שנגנס ויצא, אלא מכניס פרות ומוציא פרות. שוכר פועלין ופוטרי פועלין, לזה ממנו בערב שביעית ומוציא שביעית, ובשביעית נעשה לו שתף, או אריס - פטור. אבל נעשה לו שתף או אריס בערב שביעית, ולשביעית ולמוציא שביעית, חזר ולזה הימנו - מגלגלין עליי את הכל.

ט. הפוחתת כתבה - נפרעת שלא בשבועה. כיצד? היתה כתבתה אלף זוז, אמר לה: 'התקבלת כתבתיך', והיא אומרת: 'לא התקבלתי, ואינה אלא מנה' - נפרעת שלא בשבועה. נכסים משעבדין, אין צריך לומר לאחר מיתת בעלה, אלא אפלו בחיי בעלה מנכסי יתומים - אין צריך לומר מן הגדולים, אלא אפלו מן הקטנים.

י. הוציאה גט ואין עמה כתבה, בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. כתבה ואין עמה גט - אין גובה כלום, מפני שהיא אומרת: 'אבד גיטי', והוא אומר: 'אבד שוכרי'; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: בראשונה היו אומרים: 'המוציא הכתבה - צריכה שתוציא עמה גט'. מן הספנה ואילך, התקינו: שתהא מקרעתו בבית דין וגובה בו.

יא. שתי כתבות וגט ומיתה - גובה שתי כתבות. גט וכתבה ומיתה, אם הגט קדם את

שֶׁהֵטִילוּ לְפִי, זֶה מֵאָה וְזֶה מֵאֵתִים, וְעָשׂוּ
 פְּרָקֵמֶטְיָא - שְׂכָרָן לְאִמְצָע. לְקַח זֶה בְּשָׁלוֹ
 וְזֶה בְּשָׁלוֹ, וְנִתְעַרְבוּ - זֶה נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ וְזֶה
 נוֹטֵל לְפִי שְׁלוֹ, יֵצֵא עֲלֵיהֶן שְׁלֹשׁ שְׁטָרוֹת
 כְּאֶחָד, הָרֵאשׁוֹן נִשְׁבַּע לְשָׁנִי וְהַשְּׁנִי נִשְׁבַּע
 לְשָׁלִישִׁי. רְצָה שְׁנֵי שְׁלָא לְהַשְׁבִּיעַ אֶת
 הָרֵאשׁוֹן - הַשְּׁלִישִׁי יִכּוֹל לְמַחֹת בְּיָדוֹ. לְזֶה
 מֵאֶחָד וּמֵכַר שְׁדָהּוֹ לְשָׁנִי, וְכָתַב בְּעַל חוּב
 לְשָׁנִי: 'דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עֲלֵיד' - אֵין הַשְּׁנִי
 יִכּוֹל לְגַבּוֹת מִן הָרֵאשׁוֹן, מִפְּנֵי שֶׁהִנִּיחַ לוֹ
 מְקוֹם לְגַבּוֹת מִמֶּנּוּ.

ו. גַּר שָׁמַת וּבְזָבּוּ יִשְׂרָאֵל אֶת נַכְסֵיו, וַיִּצְתָּהּ
 עָלָיו פְּתַבַּת אִשָּׁה וּבְעַל חוּב - גּוֹבִין מִן
 הָאֲחֵרוֹן שְׁבָהָן. אֵין לָהֶן - גּוֹבִין מִשְׁלִפְנֵיו.
 אֵין לָהֶן - גּוֹבִין מִשְׁלִפְנֵי פְּנֵיו.

<p>30</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>י 10</p>	<p>עלות השחר _____ 6:21 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:02 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:30 בבלי: ערובין כא • ירושלמי: תענית כא • תוספתא: כתובות ד נ"ך: צפניה א-ב • רמב"ם: תשובה ד</p>
<p>31</p>	<p>שני Monday</p>	<p>יא 11</p>	<p>עלות השחר _____ 6:22 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:02 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:29 בבלי: ערובין כב • ירושלמי: תענית כב • תוספתא: כתובות ה נ"ך: צפניה ג - חגי א • רמב"ם: תשובה ה</p>
<p>1</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>יב 12</p>	<p>עלות השחר _____ 6:23 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:27 בבלי: ערובין כג • ירושלמי: תענית כג • תוספתא: כתובות ו נ"ך: חגי ב - זכריה א • רמב"ם: תשובה ו</p>
<p>2</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>יג 13</p>	<p>עלות השחר _____ 6:24 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:26 בבלי: ערובין כד • ירושלמי: תענית כד • תוספתא: כתובות ז נ"ך: זכריה ב-ג • רמב"ם: תשובה ז</p>
<p>3</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>יד 14</p>	<p>עלות השחר _____ 6:25 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:03 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:24 בבלי: ערובין כה • ירושלמי: תענית כה • תוספתא: כתובות ח נ"ך: זכריה ד-ה • רמב"ם: תשובה ח</p>
<p>4</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>טו 15</p>	<p>עלות השחר _____ 6:26 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:20 שקיעה _____ 7:22 בבלי: ערובין כו • ירושלמי: תענית כו • תוספתא: כתובות ט נ"ך: זכריה ו-ז • רמב"ם: תשובה ט</p>
<p>5</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>טז 16</p>	<p>עלות השחר _____ 6:27 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:04 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:21 שקיעה _____ 7:21 בבלי: ערובין כז • ירושלמי: שקלים א • תוספתא: כתובות י נ"ך: זכריה ח-ט • רמב"ם: תשובה י</p>

ודלקת הנרות 7:05 Candle Lighting

זמן מוצש"ק 8:33 Shabbos Ends

כי תבוא, פרק ג-ד

ווער עס איז זוכה צו זיין פיי אן אמת'ן צדיק אויף ראש השנה, דעמאלט וואו ער מענטש קוקט ווערט די לופט דארט אזוי ווי די לופט פון ארץ ישראל.
(ספר המדות אות ארץ ישראל חלק ב' סימן ו')